

‘Stad en Ommeland...’

Veiligheidsanalyse Groningse binnenstad:
uitgaansgeweld, maatregelen, effecten

Dit COT onderzoek is uitgevoerd door:

Dr. E.J.A. Bervoets (red.)
Dr. V.C.A. Ammerlaan (red.)
D.J.M.I. Visser MSc
A.B. Salgado Dominguez MSc.
J. Storm
S. de Meij BSc.

Inhoudsopgave

Voorwoord

1	INLEIDING	6
1.1	AANLEIDING	6
1.2	ONDERZOEKSVRAGEN	7
1.3	AFBAKENING ONDERZOEK.....	8
1.4	LEESWIJZER: WAT VOLGT.....	10
2	UITGAANSGEWELD IN DE GRONINGSE BINNENSTAD	11
2.1	BEVINDINGEN OP HOOFDLIJNEN	11
2.2	AANPAK HOOFDSTUK.....	12
2.3	VEILIGHEID IN GRONINGEN: ALGEMEEN	12
2.4	GEWELD EN UITGAAN IN HET CENTRUM: MISDRIJFPROFILERING (BREEDTEANALYSE).....	15
2.5	DE GEWELDSMISDRIJVEN VERDER ONDERZOCHT (DIEPTE-ANALYSE)	17
2.6	BEVINDINGEN IN BREDER PERSPECTIEF: VERKLARING VOOR HET GEWELD	20
3	BELEID EN MAATREGELEN IN GRONINGEN	22
3.1	INLEIDING	22
3.2	HET BELEID VOOR DE BINNENSTAD: INTEGRAAL, OP KRUISPUNT BELANGEN.....	22
3.3	ALGEMENE MAATREGELEN EN OP HORECA GERICHTE MAATREGELEN	25
4	PROFIELEN: DADERS EN SLACHTOFFERS	28
4.1	BEVINDINGEN EN CONCLUSIES	28
4.2	AANPAK HOOFDSTUK.....	29
4.3	DE VERDACHTEN.....	29
4.4	DE SLACHTOFFERS: PROFIEL	32
5	GEWELD TEGEN DE POLITIE: DADERPROFIELEN	35
5.1	BEVINDINGEN EN CONCLUSIES	35
5.2	AANPAK EN ACHTERGROND HOOFDSTUK	35
5.3	DADERS VAN GEWELD TEGEN POLITIE: VAAK OUDERE VEELPLEGERS	37
5.4	BEVINDINGEN IN BREDER PERSPECTIEF: GEWELD TEGEN POLITIE VERKLAARD.....	41
6	VEILIGHEIDSGEVOEL EN SLACHTOFFERSCHAP IN DE BINNENSTAD.....	42
6.1	BEVINDINGEN EN CONCLUSIES STRAATENQUÊTE	42
6.2	AANPAK HOOFDSTUK.....	43
6.3	DE RESPONDENTEN: ACHTERGROND	43
6.4	ONVEILIGHEIDSGEVOELENS	43
6.5	RAPPORTCIJFER VOOR VEILIGHEID	46
6.6	SLACHTOFFERSCHAP	46
6.7	CAMERATOEZICHT EN POLITIEPOST	48
6.8	VORMEN VAN OVERLAST.....	50
7	BELEID: MAATREGELEN, EFFECTEN EN AANBEVELINGEN.....	52
7.1	INLEIDING	52
7.2	BEOORDELING VAN DE BESTAANDE MAATREGELEN.....	52
7.3	AANBEVELINGEN GERICHT OP EVENTUEEL NOG TE NEMEN MAATREGELEN	60
7.4	SPECIALE FOCUS: CAMERATOEZICHT, POLITIEPOST, SLUITINGSTIJDEN.....	62

8	SAMENVATTING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	71
8.1	INLEIDING	71
8.2	HOOFDCONCLUSIE	71
8.3	UITGAANSGEWELD IN GRONINGEN: WAT, HOEVEEL EN WANNEER?	72
8.4	DADERS EN SLACHTOFFERS VAN UITGAANSGEWELD IN GRONINGEN.....	73
8.5	VEILIGHEIDSGEVOEL EN SLACHTOFFERSCHAP BIJ HET UITGAANSPUBLIEK	75
8.6	AANBEVELINGEN, KANSEN EN AANDACHTSPUNTEN.....	75
8.7	EVENTUEEL NIEUW TE NEMEN MAATREGELEN	76
8.8	CAMERA'S, POLITIEPOST EN SLUITINGSTIJDEN	78

Bijlagen

Bijlage I	Geraadpleegde bronnen
Bijlage II	Respondentenlijst
Bijlage III	Methodologische verantwoording
Bijlage IV	Tabellen bij hoofdstuk 2
Bijlage V	Tabellen hoofdstuk 4
Bijlage VI	Tabellen hoofdstuk 6
Bijlage VII	Bustijden nachtelijke uren
Bijlage VIII	Vraagstelling aan politie-analisten politie Groningen
Bijlage IX	Dader- en slachtofferprofilering – Veiligheidsanalyse Groningen
Bijlage X	Vragenlijst – Straatenquête
Bijlage XI	Interview vragenlijst Strategische Veiligheidsanalyse Binnenstad Groningen

Voorwoord

In 2008 rapporteerden wij in *Wat kan hier?* over (uitgaans)geweld aan het Rembrandtplein en Leidseplein in Amsterdam (COT, 2008). Het uitgaansgeweld was er niet persé een jongerenaangelegenheid en de daders en slachtoffers leken meer op elkaar dan we vooraf verwachtten. Zo bleken slachtoffers niet zelden zelf ook te beschikken over criminele (gewelds)antecedenten. Met een combinatie van criminologie en bestuurskunde beoogden we een op de praktijk gericht wetenschappelijk onderzoek. Mede op basis van onze conclusies en aanbevelingen, onder meer over cameratoezicht en verlichting, kon begin 2009 in Amsterdam een Actieplan Veilig Uitgaan worden opgesteld. Voor een toepassingsgerichte onderzoeker is dat een compliment.

Het (uitgaans)geweld en uitgaansbeleid lieten ons niet los. Ook Groningen, naast Amsterdam een uitgaansstad bij uitstek, heeft de afgelopen jaren veel werk gemaakt van veilig uitgaan. De meeste bezoekers vinden het prettig uitgaan in de stad en geven de stad een dikke voldoende. Zo blijkt uit deze studie. Toch is ook in Groningen behoefte aan een doorontwikkeling op basis van een kritische en op de praktijk gerichte analyse. Er gaat veel goed en veel maatregelen van het beleid zijn gerealiseerd. Denk aan het APV-artikel 'verbod op vechten', waarmee geweld beter kan worden aangepakt, het lokaalverbod en het real time uitgelezen cameratoezicht. Inmiddels kennen veel steden (onder meer Rotterdam, Amersfoort en Utrecht) life uitgekeken cameratoezicht tijdens de uitgaansuren.

Desondanks is er, op grond van dit onderzoek, nog ruimte voor aanpassing en versteviging van het beleid. Denk aan het ophogen van toezicht, ook in de vooravond en het (verder) tegengaan van straatoverlast als gevolg van het rookverbod. Onderzoek doen is vergelijkbaar. Op sommige momenten hebben we uitkomsten getracht in een breder perspectief te plaatsen door terug te grijpen naar literatuur over geweld, eerdere onderzoeken (van ons en van anderen) en – in het bijzonder – onze eerdere studie in Amsterdam.

Uit ons onderzoek blijkt dat daders en slachtoffers van het Groningse uitgaansgeweld eveneens op enkele punten overeenkomen: zij komen vaak uit de stad zelf, hebben niet zelden antecedenten (voor geweld), zij zijn meestal autochtoon en zij zijn jong, jonger dan de betrokkenen in Amsterdam. Bijzonder aandachtspunt is ook het geweld tegen de politie. Daarbij hebben we eveneens geprobeerd licht te werpen op een aantal daderkenmerken en situaties waarin het kennelijk geregeld uit de hand loopt. Net als in Amsterdam blijken ook in Groningen drank en drugs gewelddadig gedrag te versterken. De bron lijkt echter vooral een doorgesloten assertiviteit en zelfs agressiviteit. In de supermarkt, op straat, op school, in het verkeer, in de bus en ook tijdens het uitgaan: mensen zijn het welhaast verleerd om aangesproken te worden op hun gedrag of juist anderen (op een normale manier) op hun gedrag aan te spreken. Het *gekrenkte ego* als uitdaging, ook tijdens het uitgaan.

Namens het onderzoeksteam bedank ik onze opdrachtgevers, de politie district Groningen-Haren en de gemeente Groningen voor het voor hen mogen uitvoeren van deze studie. Zonder anderen tekort te willen doen dank ik Oscar Dros, Monique Pennings, Astrid Steenkamp, Hilbrand Brantsma en Hielke Praamstra, Maarten Post, Elleke van den Brink en Sientjo Ezinga voor hun betrokkenheid bij dit onderzoek. Ook de Groningse horeca en het uitgaanspubliek danken wij voor hun bereidwilligheid. En verder iedereen die ons op enigerlei wijze van onderzoeksmateriaal voorzag en dit onderzoek mogelijk maakte.

Eric Bervoets

Amersfoort, december 2009

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement is gevraagd een strategische veiligheidsanalyse te verrichten van (uitgaans)geweld in de Groningse binnenstad. De binnenstad is een locatie die zorgt voor veel vertier en gezelligheid en die daardoor een grote aantrekkingskracht heeft. Groningen is een van de populairste studentensteden van het land. De binnenstad kent jaarlijks veel uitgaanspubliek uit de stad Groningen en de provincie zelf, maar – vanwege de vrije sluitingstijden van de horeca – ook van bezoekers uit de rest van het land. Groningen streeft naar een gastvrije, veilige en ontspannen binnenstad, zo blijkt uit de gemeentelijke visie Hart voor de Stad van enkele jaren terug (gemeente Groningen, 2002). Uitgaan is helaas niet altijd een feest, ook in Groningen niet. De binnenstad is tevens een gebied met Gelegenheidsstructuren voor uitgaansoverlast en -geweld. In dit onderzoek concentreerden wij ons op die problemen en Gelegenheidsstructuren, evenals op het beleid en de maatregelen die worden genomen en wellicht nog kunnen worden genomen.

(Uitgaans)geweld legt een permanente druk op de veiligheidsorganisatie om ervoor te zorgen dat de objectieve en subjectieve veiligheid op een acceptabel niveau komen te liggen of blijven liggen. Er is in Groningen al veel ingezet en bedacht om uitgaansgeweld het hoofd te bieden en geregeld ook met resultaat. Daarmee hebben wij nadrukkelijk rekening gehouden. Zo is er sinds 2007 een Samenwerkingsovereenkomst Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan, waarin gemeente, politie en horeca afspraken maken over concrete maatregelen die het uitgaan veiliger moeten maken. In 2001 werd reeds een Convenant Veilig Uitgaan afgesloten. In het voorjaar van 2003 werd dat convenant geëvalueerd. Daaruit bleek dat het merendeel van de gemaakte afspraken goed was nagekomen. Knelpunten deden zich voor bij afspraken over de toelaatbaarheid van piekuren (*happy hours*), het schenkgedrag van de horecaondernemer en het opstellen van terrassen (Gemeente Groningen e.a., 2003; Horecanota 2005). Verder beschikt Groningen al sinds 2000 over camera's om te waken over het uitgaanspubliek en de uitgaansavonden. In het recente verleden verrichtte onderzoeksbureau Intraval enkele studies naar het cameratoezicht in Groningen in relatie tot het cameratoezicht (o.a. Intraval, 2006). Steeds vaker zien we dat gemeenten cameratoezicht inzetten in de strijd tegen uitgaansgeweld (Bervoets, e.a., 2008; Geelhoed, 2005).

De veiligheidsanalyse moet de gemeente, de politie, de horeca en andere betrokkenen helpen met het (verder) vormgeven van het beleid en de concrete maatregelen om ervoor te zorgen dat de stad Groningen met recht een van de mooiste uitgaanssteden van Nederland blijft. Welke maatregelen helpen? Welke maatregelen verdienen bijstelling en welke maatregelen kunnen nog meer worden genomen? Dat zijn de vragen die de basis vormen van dit onderzoek.

Doel is een steekhoudende en heldere analyse van de onveiligheid in de binnenstad. Daarmee moet een stap worden gezet naar een beoordeling van de effecten van ten eerste het huidige beleid en ten tweede mogelijke nieuw te nemen beleidsmaatregelen. De combinatie van criminologisch en beleidsonderzoek is de essentie van de uitgevoerde strategische veiligheidsanalyse.

Een veiligheidsanalyse: wat en waarom?

De strategische veiligheidsanalyse hebben wij inmiddels al ettelijke malen benut bij het evalueren van veiligheidsbeleid (o.a. Roermond, Gouda en Eindhoven), drugsproblematiek (o.a. Amsterdam, Rotterdam, Roosendaal en Kerkrade) en uitgaansgeweld (Amsterdam). Bij de analyse wordt gebruik gemaakt van kengetallen en gemeentelijke brongegevens. Het is echter cruciaal dat bij een strategische veiligheidsanalyse ook kwalitatieve (veldwerk)informatie wordt benut bij het beoordelen en (door)ontwikkelen van beleid. Het instrument volstaat niet met een secundaire analyse van statistieken. De analyse bestaat daarom uit drie pijlers:

1. Een criminaliteitsbeeldanalyse, waarin de aard en omvang van onveiligheid centraal staat. Daarbij hoort ook een profiel van misdrijven en daders.
2. Een beleidsanalyse:
 - Een reconstructie van het bestaande beleid aan de hand van uitgangspunten, ambities en gedeelde verantwoordelijkheden;
 - De visie van betrokkenen op het beleid en hun ervaringen met het beleid;
 - Een analyse van de realisatie van het beleid en de beleidseffecten.
3. Aanbeveling:
 - Ondersteuning van een daadkrachtig, effectief beleid dat maatwerk biedt en daarom uitgaat van de specifieke (veiligheids)kenmerken in het aan te pakken probleemgebied.

1.2 Onderzoeksvragen

Volgens Groningse politieanalisten is het geweld in de binnenstad duidelijk gerelateerd aan het uitgaan, waarbij dader en slachtoffer elkaar (vaak) niet kennen (Praamstra en Kok, 2008). In de binnenstad wordt glas vaak gebruikt als snij- of steekwapen. Geregeld worden ook messen gebruikt. In maart 2008 werd nog een 22-jarige man neergestoken tijdens het uitgaan¹. Politied medewerkers hadden toen de grootste moeite om het publiek op afstand te houden.

Belangrijk om te benadrukken is dat het Groningse (uitgaans)geweld steeds vaker (ook) tegen politied medewerkers is gericht. Het geweld tegen politied medewerkers neemt toe. De kwestie is zorgelijk, omdat de motivatie om als politiefunctionaris te werken daardoor aangetast wordt.

Beide ontwikkelingen zijn aanleiding geweest om een strategische veiligheidsanalyse te laten verrichten naar de precieze problematiek in de binnenstad van Groningen.

Onveiligheid

Het onderzoek moest antwoord geven op de vraag welke veiligheidsproblemen er precies spelen in de binnenstad, toegespitst op uitgaansgeweld en de achtergronden daarvan. Verder was het de bedoeling om na te gaan in hoeverre er sprake is van vermenging tussen de veiligheidssituatie in het uitgaansgebied en, vooral, jeugdproblematiek. Ook diende er aandacht te zijn voor de profielen van daders en slachtoffers van (uitgaans)geweld in Groningen. Wie zijn nu die daders en slachtoffers?

Beleid

Voor dit onderzoek waren er drie beleidsgerichte onderzoeksvragen:

1. In hoeverre zijn de huidige inspanningen van de betrokken partijen doelgericht en doelmatig? Dit gaat op voor de volgende partijen: gemeente, politie, horecaondernemers, arrondissementsparket en GGD.
2. Wat zijn de knelpunten bij de huidige inspanningen om (uitgaans)geweld terug te dringen?
3. Welke instrumenten kunnen ingezet worden om het (uitgaans)geweld terug te dringen?

¹ <http://www.elsevier.nl/web/Nieuws/Nederland/186662/Steekpartij-Weer-uitgaansgeweld-in-Groningen.htm?forum=179732&post=true>

Deze strategische veiligheidsanalyse is bedoeld als hulpmiddel bij het behalen van de doelstellingen die zijn beschreven in de Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan en het convenant 'Veilig Uitgaan Groningen'. Beide beleidsdocumenten beogen een integrale aanpak van de problematiek in de binnenstad en het verbeteren van de veiligheid in de binnenstad (terugbrengen van het uitgaansgeweld tot acceptabele proporties).

De onderzoeksvragen hebben we onderzocht door middel van een aantal kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Een nadere uitleg en verantwoording van die methoden zijn terug te vinden in de bijlagen van dit rapport.

Vergelijking met eerder onderzoek: 'pleinenonderzoek' Amsterdam (2008)

In Amsterdam verrichtten wij eerder een veiligheidsanalyse naar het Rembrandtplein en het Leidseplein. Hoewel geen onderdeel van de onderzoeksvragen, zullen wij waar dat ter sprake komt en nuttig is een vergelijking maken tussen de bevindingen van dat onderzoek en het Groningse onderzoek. Door te vergelijken kunnen de bevindingen van het onderzoek in Groningen in een breder perspectief worden geplaatst. Ten behoeve van dat bredere perspectief gebruiken wij natuurlijk ook – waar relevant – inzichten uit andere onderzoeken en literatuur over (uitgaans)geweld.

1.3 Afbakening onderzoek

Definitie uitgaansgeweld

In dit onderzoek focussen we ons op de veiligheidssituatie in de binnenstad van Groningen. Het accent ligt vooral op (uitgaans)geweld, hoewel we tijdens interviews en enquêtes ook ingegaan zijn op de algemene veiligheidssituatie, die onder meer bepaald wordt door vermogensdelicten, drugsdelicten, zedenmisdriven, vernielingen en (jeugd)overlast. Omdat we ons bij de profielanalyse vooral richten op uitgaansgeweld, vergt dat een precieze definitie van dit verschijnsel:

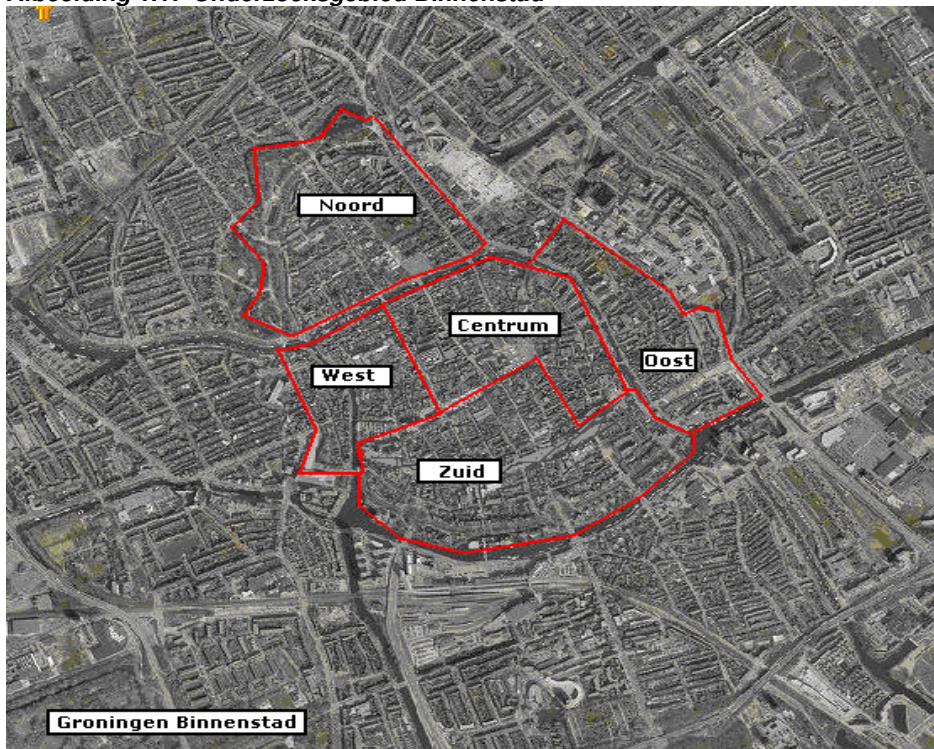
Wij vatten uitgaansgeweld op als geweld met of zonder wapen, met of zonder letsel dat direct in verband kan worden gebracht met het bezoeken van uitgaansgelegenheden en het verblijf in de binnenstad en op de routes naar de binnenstad toe tijdens het uitgaan.

Geografische afbakening van het onderzoeksgebied

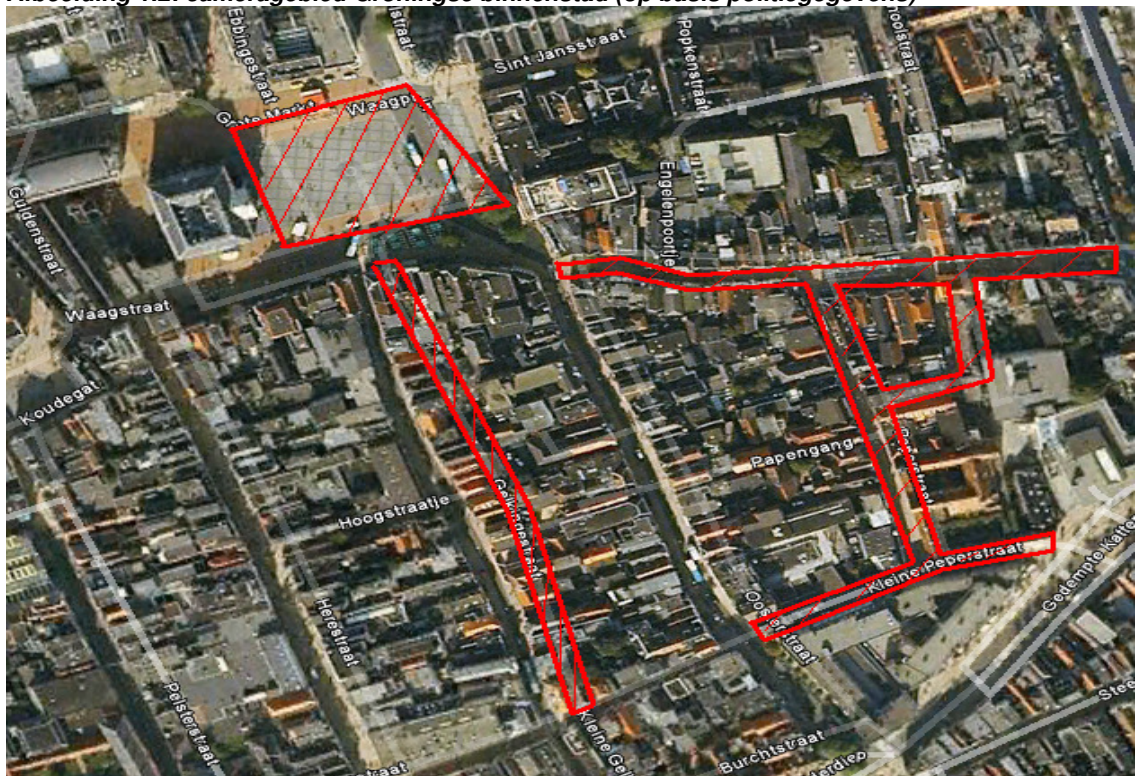
Voor een strategische veiligheidsanalyse is het van belang om kwalitatieve en kwantitatieve gegevens met elkaar te combineren. Bij het bestuderen van beschikbare statistieken en misdaadcijfers is het zaak om de begrenzing van het geografische onderzoeksgebied nauwkeurig vast te stellen. In overleg met de opdrachtgever is gekozen voor de binnenstad. Het onderzoeksgebied Binnenstad Groningen bestaat uit Binnenstad Noord, Binnenstad Oost, Binnenstad West, Binnenstad Zuid en het Stadscentrum. Het uitgaansgebied ligt gedeeltelijk in het gebied Binnenstad Zuid en het Stadscentrum. De grens tussen deze twee gebieden loopt over de Poelestraat, met de Peperstraat samen de kern van het uitgaansgebied.

In de binnenstad bevindt zich ook het zogeheten cameragebied, waar sinds enige tijd veertien camera's de veiligheid van het uitgaanspubliek bewaken. Om af en toe te kunnen beschikken over een scherper beeld van de problemen, zoomen wij soms, vooral voor wat betreft de politiecijfers, in op het cameragebied. Het uitgaansgebied en het cameragebied overlappen elkaar nagenoeg. Alleen de Vismarkt en het gebied Waagplein, waar zich ook enkele horecagelegenheden bevinden, worden nagenoeg niet bestreken door het zicht van de camera's.

Afbeelding 1.1: Onderzoeksgebied Binnenstad

Afbeelding 1.2: cameragebied Groningse binnenstad (op basis politiegegevens)²

= cameragebied binnenstad Groningen

² Strikt genomen is het cameragebied groter als we dat gebied opvatten als 'gebied dat met de camera's kan worden bestreken'. Zo wordt bijvoorbeeld ook de Papengang bestreken door camera's die aan het begin van die steeg (in aanpalende straten) zijn bevestigd.

1.4 Leeswijzer: wat volgt

In het volgende hoofdstuk bespreken we eerst de veiligheidsproblematiek in de binnenstad, met de nadruk op (uitgaans)geweld. We geven in een misdrijfprofilering aan wat er gebeurt, wanneer, hoe en waar. We eindigen dat hoofdstuk met een korte uiteenzetting van mogelijke (lokale) verklaringen voor het geweld. Vervolgens komen, in vogelvlucht, de uitgangspunten van het beleid aan bod en de maatregelen die dienen bij te dragen aan een acceptabel veiligheidsniveau in de binnenstad. In de hoofdstukken 4 tot en met hoofdstuk 6 gaan we nader in op de objectieve en subjectieve veiligheid. We behandelen de profielen van daders³ en slachtoffers om een scherper beeld te krijgen van wie nu in de regel betrokken zijn bij (uitgaans)geweld in de binnenstad van Groningen. Een apart hoofdstuk (5) hebben we gereserveerd voor de profielen van de daders van geweld tegen de politie. Tevens hebben we het publiek op straat vragen gesteld over ondermeer hun slachtofferervaringen, hun veiligheidsgevoel en hun meningen over het veiligheidbeleid en de specifiek in de binnenstad genomen maatregelen. In hoofdstuk 7 wordt besproken in hoeverre geplande maatregelen zijn gerealiseerd en wat de effecten ervan zijn. Het laatste hoofdstuk biedt een samenvatting en geeft onze aanbevelingen weer. De bijlagen van dit rapport bevatten onder meer een literatuurlijst, een respondentenlijst, een methodologische verantwoording en de tabellen die bij de incidentanalyse horen.

Om de lezer terwille te zijn die snel zicht wil op de kernbevindingen van het onderzoek, beginnen de meeste hoofdstukken zoveel mogelijk met een puntsgewijze samenvatting van de bevindingen en conclusies. De rest van het hoofdstuk biedt dan de verdere onderbouwing en achtergronden. Tabellen zijn voor de leesbaarheid van de tekst zoveel mogelijk in bijlagen opgenomen.

³ Wanneer wij in dit document spreken van 'daders' dan zijn dat strikt genomen vaak verdachten.

2 Uitgaansgeweld in de Groningse binnenstad

2.1 Bevindingen op hoofdlijnen

- In de binnenstad werd in 2008 door de politie ongeveer vier procent meer geweld geregistreerd dan in 2005. En dat, terwijl in de stad Groningen het geweld een lichte daling laat zien in diezelfde analyseperiode. Landelijk stijgt het geweld.
- In het uitgaansgebied, om precies te zijn het cameragebied, is geweld gestegen met twaalf procent. De stijging binnen het cameragebied is vooral te wijten aan een toename van geweld zonder wapen. Waarschijnlijk speelt ook een registratie-effect mee vanwege de prioriteit die de aanpak van geweld heeft bij politie en justitie in Groningen. Mogelijk speelt bij de stijging van geweld echter, deels, ook nog steeds een registratie-effect vanwege de camera's. Dat zal niet de voornaamste deelverklaring zijn: de meeste camera's hangen er al bijna tien jaar.
- Mogelijk speelt bij de stijging van geweld echter, deels, ook de aandacht mee van politie en justitie voor geweld en ook (nog steeds) een registratie-effect vanwege de camera's.
- In de binnenstad heeft het wapengeweld vroeger op de avond plaats, dan het geweld zonder wapen. Het wapengeweld vindt vooral plaats tussen 2.00 en 4.00 uur en het overige geweld tussen 4.00 en 6.00 uur.
- De meeste geweldsdelicten binnen het cameragebied vinden plaats op: 1. Grote Markt (27,4%), 2. Poelestraat (11,9%), 3. Peperstraat / Gelkingestraat (7%), 4. Vismarkt (1,1%).
- Het meeste geweld vindt plaats in de nacht van zaterdag op zondag, gevolgd door de (studentenstapavond) van donderdag op vrijdag.
- Net als in de hele binnenstad is in Centrum en Zuid ongeveer zeven procent van alle incidenten in de analyseperiode⁴ geweld met een wapen. Het meeste uitgaansgeweld betreft vechtpartijen 'met de blote vuist'. In het geval van steekwapengebruik wordt (zo toonde ook eerder eigen onderzoek van de politie) geregeld glas van flessen of drinkglazen gebruikt.
- Bij ongeveer één op de tien incidenten zonder wapens was sprake van meer dan een aangehouden verdachte en dus (mogelijk) van groepsgeweld. Bij wapengeweld is dat aandeel met ongeveer veertien procent wat hoger.
- Alcohol en drugs houden verband met uitgaansgeweld in de stad, direct of indirect. Gecombineerd met een extreem assertieve (agressieve) persoonlijkheid leidt middelengebruik (bv amfetaminen) bij personen vaak tot vechtpartijen.
- Ook in Groningen is het uitgaansgeweld geregeld impulsief en niet-instrumenteel van aard, in de hand gewerkt door middelengebruik en de lokale drinkcultuur, waarbij jonge tieners al vroeg (sterke) drank nuttigen en er een indringgewoonte is.
- Een deel van het uitgaansgeweld lijkt wel degelijk gebaseerd te zijn op rationele afwegingen. Denk aan 'openstaande rekeningen' tussen jeugdgroepen, waarbij bij voorkeur een gebied wordt opgezocht buiten het zicht van de camera (bv Waagplein of Vismarkt).
- De anonimiteit, hier en daar slecht verlichte en zelfs donkere plekken, nauwe doorgangen (de stegen, maar ook vanwege de fietsenmassa) en grote mensenmassa ('botsen') werken het geweld in de hand.
- Geregeld echter worden politiemensen (ook de centralisten die de camera's uitlezen) en portiers op het verkeerde been gezet met 'schijngevechten'. Bij aankomst blijken de betrokkenen vrienden te zijn. Soms worden deze schijngevechten bewust gehouden om de politie uit te lokken. Tijdens een van onze nachtelijke observaties was een groep jonge studenten doorlopend op zoek naar confrontaties met de politie, onder andere aan de Peperstraat en het Waagplein (uitlokken melding).

⁴ De analyseperiode is steeds 2005 t/m 2008. Vanwege de invoering van BVH en de moeilijke vergelijkbaarheid is 2009 buiten beschouwing gelaten.

2.2 Aanpak hoofdstuk

Hierna presenteren wij eerst een kort en algemeen beeld van de veiligheidssituatie in de binnenstad. In de paragraaf erop gaan wij dieper in op – wat wij noemen – een misdrijfprofiel. Op grond van ons onderzoeksmateriaal, in het bijzonder de politieregistraties in BPS en HKS – geven wij aan wat de belangrijkste kenmerken en trends zijn van het uitgaansgeweld in Groningen. We ronden af met een verklaring van het geweld aan de hand van de beschikbare literatuur maar ook – want daarom gaat het – de eventueel typische lokale kenmerken en verklaringen.

2.3 Veiligheid in Groningen: algemeen

Een korte kennismaking met de stad...

Groningen is met ongeveer 185.000 inwoners de achtste stad van Nederland⁵. Wie het station uitloopt, is getuige van een bijna onophoudelijke stroom voetgangers en fietsers van en naar het centrum via het Museumeiland met het Groninger Museum. De stad, op een uitloper van een ijswal: de Hondsrug, heeft een duidelijke centrumfunctie. Het is een gemoedelijke winkelstad, met de Herestraat als voornaamste winkelstraat. Er zijn in de stad veel maatschappelijke voorzieningen, er is volop handel en industrie. Groningen is van oudsher ook een echte studentenstad, zo blijkt meteen uit een wandeling door het centrum. In 1614 kreeg Groningen een universiteit voor de opleiding van predikanten. De huidige Rijksuniversiteit en de Hanzehogeschool hebben samen ongeveer 45.000 studenten. Van deze 45.000 studenten wonen er 23.000 in de stad zelf⁶. Er zijn steeds meer studenten naar Groningen gekomen, wat zich vertaalt in het grote aandeel personen in de leeftijd 20-24 jaar. Dat is ongeveer vijftien procent van de bevolking⁷. De gemiddelde leeftijd van de inwoners is 36,4 jaar vergeleken met een landelijk gemiddelde van 38,7 jaar. De stad mag zich de 'jongste stad van het land' noemen. Groningen heeft verhoudingsgewijs weinig allochtonen. Het percentage niet-westerse allochtonen ligt met 9,1% van de bevolking onder het landelijke gemiddelde van 10,6%. In de grote steden in het westen van het land ligt dit percentage ruim boven de 30%.

De binnenstad van Groningen is zowel in geografisch als in cultureel opzicht het hart van de stad. De afgelopen jaren zijn er steeds meer mensen in de binnenstad komen wonen. Er wonen al bijna 17.000 inwoners. In 2005 werd de binnenstad uitgeroepen tot 'beste binnenstad van Nederland'. De binnenstad, het stadshart en tevens oudste deel van de stad, wordt begrensd door de Diepenring. Tot in de negentiende eeuw was Groningen een echte vestingstad. Op de oude stadswallen ontstond onder andere het huidige Noorderplantsoen. Het ultieme stadshart is de Grote Markt met de Martinitoren en het Stadhuis. Het oostelijk deel van de Grote Markt wordt vanaf 2009 opnieuw ingericht. Ook voor de sociëteit van de bekende studentenvereniging Vindicat moest dan een andere locatie worden gezocht. Het uitgaansleven concentreert zich rond de Poelestraat en de Peperstraat en het zuidelijke deel van de Grote Markt, zo blijkt ook uit onze (deels nachtelijke) observaties en de gesprekken ter plaatse. De Poelestraat, die van de Grote Markt naar de Diepenring loopt, was vroeger vooral een winkelstraat. Tegenwoordig zijn er veel uitgaansgelegenheden. De Peperstraat is een zijstraat van de Poelestraat en herbergt onder andere Shooters, Het Pleidooi en Jazzcafé De Spieghele. De grootste discotheken in het centrum zijn 'De Troubadour' en 'Club 29'. Bekende kroegen zijn 'De drie gezusters', '3 Uiltjes' en 'Shadrak'. Zowel aan de Grote Markt als aan de Vismarkt zijn veel eetgelegenheden. De cafés en discotheken worden niet alleen in het weekend, maar ook op donderdagavonden goed bezocht. Donderdagavond is vooral de stapavond voor studenten. De horeca speelt daarop in met speciale studentenavonden en

⁵ www.groningen.nl; www.cbs.nl ; genoemde cijfers in deze paragraaf hebben betrekking op de peildatum 1 januari 2008, tenzij anders aangegeven.

⁶ Gemeente Groningen, *Woningmarkt Monitor Groningen*, 2008.

⁷ Op 1 januari 2008 is 28.245 van de inwoners van de leeftijd 20-24 jaar. In heel Groningen zijn dan 182.739 inwoners.

'piekuren'. Alcohol wordt dan tegen een gereduceerde prijs verkocht. In het weekend komen ook veel mensen van buiten de stad naar Groningen, soms met zogeheten discobussen vanuit de regio. Als FC Groningen thuis speelt, is het in het weekend extra druk.

Veiligheidssituatie

Over het algemeen voelen de Groningers, de 'Stadjers', zich prettig in hun stad, ook op het gebied van veiligheid. In de laatste monitor leefbaarheid en veiligheid (2008) gaf 15 procent van de Groningers aan zich in de eigen buurt wel eens onveilig te voelen. Dat is laag, vergeleken met het landelijke percentage van 25% en laag voor een grote Nederlandse stad, waar het percentage veelal hoger is dan het landelijke percentage (IVM, 2008). Vergeleken met de lokale peiling daarvoor, uit 2006, is het percentage in Groningen nagenoeg gelijk gebleven. Het onveiligheidsgevoel in Korrewegwijk/de Hoogte is het hoogst, 27% van de mensen voelt zich er wel eens onveilig. Het centrum, komt met 26% op de tweede plaats. In de wijken Vinkhuizen, Beijum en het Oosterpark voelen veel minder mensen zich onveilig dan in 2004, al deze drie wijken scoren 20% of lager (in 2004 nog boven de 25%) (Statistisch Jaarboek, 2009).

Tijdens onze rondgangen 's nachts, tijdens de uitgaansavonden, maar ook overdag vielen ons direct ook de daklozen op in de stad. Er is in de stad een aantal opvangvoorzieningen, waaronder het Eemshuis, een sociaal pension en er is een nachtopvang. Van politiemensen weten we dat een deel van de daklozen verslaafd is. Desondanks meldt de Stadsmonitor 2009 dat het aantal meldingen van drugsoverlast historisch laag is. De gemeente en haar partners hebben veel werk gemaakt van de overlast. In buurten waarin drugsoverlast erger is dan het stedelijk gemiddelde, is ingezet op een persoonsgerichte ketenaanpak. Volgens een geïnterviewde politiemedewerker, een zogeheten horecavoetpost – zijn daklozen tijdens de uitgaansavonden niet prominent in beeld. Zij bevinden zich vooral op en rond het Martinikerkhof en dan nog vooral overdag. Net als de drugsoverlast is ook de jeugdcriminaliteit, toch een onlosmakelijk met grote steden verbonden verschijnsel, volgens de Stadsmonitor behoorlijk afgenomen. Er zijn toch in elk geval een stuk minder minderjarige verdachten dan enkele jaren geleden. En de overlast van jongeren is de afgelopen jaren eveneens afgenomen.

Wel een probleem is de stijging van woninginbraken (na een stevige daling daarvoor) en ook geweld is een probleem. Hoewel de aangiften van geweld na 2007, een piekjaar, weer sterk zijn afgenomen, is het aantal aangiften per duizend inwoners de afgelopen tien jaar geleidelijk aan toegenomen. Daarmee volgt Groningen overigens een landelijke trend (Vollaard e.a., 2009). Ook landelijk is geweld toegenomen. Afgezien van geweld en inbraken is de veelvoorkomende criminaliteit in Groningen de laatste jaren afgenomen, wat vooral te maken zou hebben met de flinke afname van fietsendiefstallen; de grootste component in de veelvoorkomende criminaliteit in Groningen (Statistisch Jaarboek 2008). Dat er een groot aanbod is aan fietsen in deze studentenstad valt ogenblikkelijk op. In het uitgaanscentrum staan eveneens honderden fietsen geparkeerd, die soms (nood)uitgangen blokkeren en het de hulpdiensten soms lastig maken. Ook voor de fietsendief is – en steeds meer: was – Groningen een interessante stad.

Dit onderzoek spitst zich toe op geweld en dan met name in de binnenstad. In 2007 nog is de aangifte-topdrie van de stad volgens de monitor leefbaarheid en veiligheid: fietsendiefstal, vandalisme/overlast en auto-inbraken. (Geweld staat op vijf, na woninginbraak). De topdrie van het centrum (onderdeel van de binnensstad) is dan: fietsendiefstal, vandalisme/overlast en heel kort daarop geweld.

Een deel van het geweld in de binnenstad is uitgaansgeweld: in horecagelegenheden en op straat. Uitgaan is niet altijd een feest, ervaren ook andere steden (vgl. Bervoets e.a., 2008 over Amsterdam). In veel steden zijn inmiddels proeven met cameratoezicht achter de rug, er wordt geëxperimenteerd met sluitingstijden, afkoelurtjes en zogeheten weekendarrangementen, waarbij daders van uitgaansgeweld enkele dagen in

verzekering blijven⁸. Kenmerkend aan de stad Groningen is de afwezigheid van formele sluitingstijden. Horecagelegenheden bepalen zelf wanneer zij sluiten. De gedachte erachter is om te voorkomen dat na sluitingstijd, zoals in bijvoorbeeld Amsterdam en andere steden met vaste sluitingstijden, het uitgaanspubliek massaal op straat staat, met gevolgen voor de veiligheid en de openbare orde.

Waar het op neerkomt: onderling geweld en geweld tegen politiemensen

Uitgaansavonden en uitgaansgebieden brengen overal, dus ook in Groningen, het risico met zich mee van onregelmatigheden, waaronder uitbarstingen van geweld. Drukte en alcoholiname lijken voor de hand liggende factoren. In 2008 onderzochten politie-analisten voor het district Groningen-Haren de stijging van de aangiften en de mogelijke verklaringen (Praamstra en Kok, 2008). Volgens de analisten is de stijging deels te verklaren door een registratie-effect. Politiemensen registreren meer delicten in de politiestructuren. Verder zou de aangiftebereidheid zijn toegenomen: als gevolg van de maatschappelijke discussie over geweld zouden slachtoffers eerder aangifte doen dan voorheen en dan met name van de lichtere gewelddelicten. Opvallend is dat slachtofferenquêtes geen betekenisvolle stijging laten zien.

Het geweld in de binnenstad is volgens de politie-analisten duidelijk uitgaansgerelateerd, waarbij dader en slachtoffer elkaar vaak niet kennen. Wij zagen die anonimiteit eerder in Amsterdam, in ons onderzoek naar uitgaansgeweld aan het Rembrandtplein en Leidseplein (Bervoets e.a., 2008). Opvallend is ook dat als wapen in Groningen geregeld glaswerk gebruik wordt als snij- of steekwapen. Er worden ook veel messen gebruikt. Waar wij in het Amsterdamse onderzoek op grond van een dader- en slachtofferanalyse concludeerden dat uitgaansgeweld niet persé een jeugdprobleem is, daar trekken Bieleman e.a. (2006) voor Groningen een andere conclusie. Zij onderzochten namens Bureau Intraval de mening van het uitgaanspubliek over veiligheid in het camera-toezichtgebied. Volgens de onderzoekers was het leeuwendeel van de daders en slachtoffers onder de 18 jaar⁹. Weliswaar werd een andere methode gebruikt. Waar COT in Amsterdam processen-verbaal van de politie onderzocht op dader- en slachtoffergegevens, daar gebruikten de Intraval-onderzoekers een enquête en groepsinterviews met diverse leeftijdscategorieën. Desalniettemin wijzen zowel Intraval als het COT op de katalyserende rol van drank en drugs bij uitgaansgeweld. In 1999 vermoedde de Groningse criminoloog De Bie in Groningen een vermenging tussen uitgaansgeweld en het studentenleven¹⁰. Studenten zouden niet vaker vertegenwoordigd zijn onder de daders dan anderen. Wel zouden zij als slachtoffers oververtegenwoordigd zijn. De Bie wijt dat aan het 'studentje pesten': niet-studenten die er genoeg aan beleven om studenten uit te dagen en ermee te vechten¹¹. Hierna zal overigens blijken dat wij, op grond van onze gegevens, dit vermoeden niet konden bevestigen.

⁸ Op het moment van schrijven wordt onder juristen nog steeds discussie gevoerd over de rechtmatigheid van een weekendarrangement. Er is nog geen eensluitende jurisprudentie.

⁹ Deze waarneming strookt niet met onze analyse van politieregistraties voor dit onderzoek. Daaruit blijkt dat op een enkeling na geen verdachten of slachtoffers voorkomen, jonger dan achttien jaar. Mogelijk moet het verschil worden verklaard uit onderzoeksmethodologie. Wij concentreren ons op geregistreerd geweld in de politiestructuren en Intraval verrichtte voornamelijk gesprekken met jongeren over ervaringen met (uitgaans)geweld.

¹⁰ 'Kut-studenten vaak slachtoffer van agressie', U-blad 13 (31) 18-11-1999.

¹¹ Uit de rest van deze rapportage zal blijken dat wij geen reden hebben om te veronderstellen dat (alleen) onder de slachtoffers studenten oververtegenwoordigd waren als gevolg van 'studentje pesten'. De politieregistraties maken ons niet veel wijzer, maar uit de interviews blijkt dat studenten zowel als slachtoffer als dader voorkomen van uitgaansgeweld. Wat niet betekent dat 'studentje pesten' niet aan de orde zou kunnen zijn.

Het is belangrijk om te benadrukken dat het Groningse (uitgaans)geweld volgens politiemensen steeds vaker ook tegen hen is gericht. Bij de presentatie van de jaarcijfers van 2008 memoreerde de Groningse korpschef Dros het geweld tegen hulpverleners en politieambtenaren, mede in het licht van de landelijke discussie over dat onderwerp. Het geweld tegen politiemensen neemt fors toe. Het aantal aangiftes van geweld tegen politiemedewerkers verbubbelde volgens het krantenbericht bijna in twee jaar tijd in Groningen: van 56 in 2006 tot 96 in 2008. Volgens Dros raakten in 2008 twintig Groningse agenten gewond. Volgens hem is de kwestie vooral zo zorgelijk omdat de motivatie om als politiemans te werken daardoor wordt aangetast. Van alle Groningse politiemensen is 22 procent in 2008 minimaal één keer geconfronteerd met geweld of bedreiging.

2.4 Geweld en uitgaan in het centrum: misdrijfprofilering (breedteanalyse)

In deze paragraaf gaan we dieper in op het geweld in de binnenstad. We maken een zogeheten misdrijfprofilering. Dat houdt in dat we een aantal kenmerken bestuderen van geweldsincidenten aan de hand van politiemutaties tussen januari 2005 tot en met december 2008 (hierna te noemen: de analyseperiode)¹². Mutaties verdienen voor deze analyse de voorkeur boven aangiftes, omdat lang niet van alle incidenten aangifte gedaan wordt en we voor een goed beeld dan ook de aangiftebereidheid in beschouwing moeten nemen. Bij politiemutaties gaat het om alle registraties van incidenten in het politiesysteem BPS, of er nu wel of geen aangifte van gedaan is. Elke mutatie heeft een uniek nummer. Een mutatienummer kan bijvoorbeeld betrekking hebben op een melding, zonder dat ter plaatse vechtersbazen werden aangetroffen of een hele zaak met naast de melding ook de aangiftes, verklaringen van verdachten en registraties van voorgeleidingen. In de bijlage staat onze precieze vraagstelling aan de politieanalisten en de gebruikte incidentencodes van BPS. In de analyseperiode waren in de binnenstad totaal 4.145 incidenten; waarvan ongeveer de helft (2.063) betrekking had op het cameragebied. Zoals aangegeven valt dat gebied nagenoeg samen met het uitgaansgebied.

Trends en omvang

In de binnenstad werd in 2008 door de politie ongeveer vier procent meer geweld geregistreerd dan in 2005. En dat, terwijl in de stad Groningen het geweld een heel lichte daling laat zien in diezelfde analyseperiode.

In het uitgaansgebied, om precies te zijn het cameragebied, is geweld gestegen met twaalf procent. De stijging binnen het cameragebied is vooral te wijten aan een toename van geweld zonder wapen. Mogelijk speelt bij de stijging van geweld echter, deels, ook een registratie-effect. Wie met cameratoezicht beter oplet, zal ook meer registreren. Zo zagen we ook in andere steden bij vergelijkbare analyses (bv Amsterdam).

De stijging van vier procent in de binnenstad, dus dat is een veel groter gebied dan het cameragebied, moet niet alleen worden verklaard door een stijging van het geweld zonder wapen. Binnen die categorie zijn mishandelingen en openlijke geweldpleging toegenomen; bedreigingen zijn echter afgenomen. In dat hele gebied is het wapengeweld (het gaat wel om kleine aantallen) toegenomen van 67 (2005) tot 76 (2008). In 2008 was afgerond acht procent van alle geweld in de binnenstad wapengeweld. Daarbij moet niet direct worden gedacht aan vuurwapengeweld. Uit de analyse van de eigen Groningse analisten en interviews met politiemensen blijkt nog al eens glas te worden gebruikt als steekwapen bij vechtpartijen. Ook worden wel messen en bijvoorbeeld boksbeugels gebruikt; vuurwapens slechts in een heel enkel uitzonderlijk geval. Er is nu meer

¹² De gegevens van 2009 zijn buiten beschouwing gelaten vanwege de moeilijke vergelijkbaarheid met de periode daarvoor. De politie Groningen is in 2009, zoals alle andere korpsen, gaan werken met BVH, het nieuwste bedrijfsprocessensysteem.

wapengeweld dan voorheen. In 2005 was bij ongeveer zeven procent van alle geweld in de binnenstad een wapen gebruikt¹³.

We zien verder dat de politie gebrand is op het (uitgaans)geweld; ook op het wapengeweld. Waarschijnlijk mede vanwege de camera's en het leereffect van het werken met cameratoezicht worden meer aanhoudingen verricht. Dus ook daarin schuilt een registratie-effect. Opvallend is dan overigens wel dat het wapengeweld in de binnenstad in 2006 een opvallend dal vertoonde en dus opmerkelijk laag was. Voor dit dal is geen verklaring aangetroffen in het onderzoeksmateriaal¹⁴. Volgens Onduidelijk is waarom. Daarentegen beleefde het geweld, met en zonder wapen, in de binnenstad een opvallende piek in 2007. In de interviews komt deze piek niet zo nadrukkelijk naar voren en we hebben dus ook weinig zicht op verklaringen.

Wanneer en waar?: tijdstippen, dagen en locaties

Om na te gaan wanneer het geweld plaatsheeft, vergelijken we de binnenstad als geheel met de twee buurten (centrum en binnenstad-zuid) waarin het uitgaansgebied ligt. Dan zien we dat in de hele binnenstad het wapengeweld vroeger op de avond plaatsheeft, dan het geweld zonder wapen. Het wapengeweld vindt vooral plaats tussen 2.00 en 4.00 uur en het overige geweld tussen 4.00 en 6.00 uur. Dat is in de buurt Centrum ook het geval. In de buurt Binnenstad-Zuid echter zien we dat zowel wapengeweld als geweld zonder wapen vaak voorkomt tussen 4.00 en 6.00. Net als in de hele binnenstad is ongeveer zeven procent van alle incidenten in de twee buurten in de analyseperiode geweld met een wapen. We kunnen daaruit concluderen dat het leeuwendeel van het geweld plaatsheeft na vier uur in de nacht. In interviews geven politiemensen aan dat er op veel uitgaansavonden rond drie uur een zogeheten 'omslagpunt' is. De sfeer zou dan grimmiger worden, mede vanwege de dan inmiddels stevig gevorderde alcoholinname van het publiek. Inderdaad waren tijdens onze meeloopnacht na drie uur de meeste meldingen van geweld, maar ook van onwelwordingen en vernielingen. Opvallend is dan wel dat het ervaren omslagpunt van drie uur niet wordt ondersteund door onze analyse van politiemutaties. Volgens die analyse zouden de problemen zich immers met name voordoen na vier uur (tussen 4.00 en 6.00 uur).

In veel steden is uitgaansgeweld vooral een weekendaangelegenheid. In een studentenstad als Groningen is ook donderdag een drukbezochte stapavond. We zien dat terug in de cijfers. De meeste incidenten van geweld zijn geregistreerd op vrijdag en zondag, wat in de meeste gevallen betekent dat politiemensen in de nacht van donderdag op vrijdag of in de nacht van zaterdag op zondag de incidenten in het politiesysteem registreerden of bijvoorbeeld de dag erna een aangifte opnamen. Afwijkend is in dat geval het gebied centrum (geografisch onderdeel van de binnenstad). In het centrum valt vooral op dat de wapenincidenten minder plaatsvinden op donderdag. Dat is niet verwonderlijk. De meeste uitgaansgelegenheden die door studenten worden bezocht bevinden zich in het gebied Binnenstad Zuid. Wanneer we toespitsen op het cameragebied, dan vindt bijna dertig procent van de incidenten daar plaats. Daarna volgen de Poelestraat (11,9%), de Peperstraat/ Gelkingestraat (7%) en ten slotte de Vismarkt (1,1%). De Vismarkt ligt weliswaar niet in het cameragebied, maar kennelijk werd toch een enkel incident door de (elders) hangende camera's waargenomen op de Vismarkt.

¹³ In verhouding tot het percentage wapenincidenten in Amsterdam op het Leidscheplein (12%) en Rembrandtplein (13,6%) in Amsterdam is het percentage wapenincidenten in Groningen relatief laag. Zie: Bervoets, E., N. Koeman, V. Dijk, E.J. van der Torre, R. de Groot (2008) *'Wat kan hier?' Veiligheidsanalyse Rembrandtplein en Leidscheplein: (uitgaans)geweld, maatregelen, effecten*.

¹⁴ Hoewel bij de bespreking van een conceptversie van dit rapport een politiechef aangaf dat dit dal mogelijk nog een 'na-ijl effect' was van preventief fouilleeracties die in het jaar ervoor werden gehouden.

Aard geweldsincidenten en aanhoudingen

Het wapengeweld in de binnenstad, maar ook in de twee afzonderlijke buurten Centrum en Zuid, is door politiemensen in het politiesysteem BPS vooral geregistreerd als een eenvoudige mishandeling. Het geweld zonder wapen is eveneens vooral een eenvoudige mishandeling, maar vaak genoeg ook gaat het om een bedreiging. Er worden in de binnenstad, net als in de twee afzonderlijke buurten, vaker aanhoudingen verricht bij wapengeweld (ongeveer in de helft van de gevallen) dan bij geweld zonder wapen (ongeveer dertig procent van de gevallen). Bij veel geweldsincidenten zijn de daders niet meer ter plaatse wanneer de politie arriveert. In andere gevallen is de ruzie alweer gesust als de politie ter plaatse komt. Vanuit justitie is prioriteit gegeven aan geweldsincidenten met wapens. Bij ongeveer een op de tien incidenten zonder wapens was sprake van meer dan een aangehouden verdachte en dus (mogelijk) van groepsgeweld. Bij wapengeweld is dat aandeel met ongeveer veertien procent wat hoger.

We zoomen in op het cameragebied. In dat gebied werden in de analyseperiode precies 1.964 verdachten aangehouden. Hiervan is driekwart van de daders opgepakt voor mishandeling (74%). Daarnaast is 16,1% opgepakt voor openlijke geweldpleging, 9,8% voor bedreiging, en 0,1% voor doodslag. Meer dan driekwart (77,5%) van de verdachten van wapengeweld in het cameragebied is 25 jaar of jonger. Bij geweldsdelicten zonder wapen is 72,9% 25 jaar of jonger. Daarmee lijkt het uitgaansgeweld toch vooral een jeugdprobleem, conform bevindingen uit eerdere onderzoeken in Groningen. Bij de dader- en slachtofferprofielen gaan we hierop dieper in.

Overigens is de strategie van de Groningse politie om zo duidelijk mogelijk te zijn over wat wel en wat niet geaccepteerd is in het uitgaansgebied. Zo blijkt uit interviews en observaties. Politiemensen blijven niet waarschuwen; op een gegeven moment wordt overgegaan tot aanhouding, waarbij de tactiek is om de aanhouding zo snel mogelijk te verrichten om een al te grote ophop van omstanders te voorkomen. Met name als camera's iets registreren, dan wordt een eenheid ter plaatse gestuurd (per mountainbike, paard, te voet of te auto), met het doel de arrestanten zo snel mogelijk af te voeren. Politie-ervaring leert namelijk: hoe langer de aanhouding, hoe groter de groep toeschouwers en de kans op confrontaties met lastige omstanders.

Een bijzonder verschijnsel in de Groningse binnenstad zijn de zogeheten 'schijngevechten'. Voornamelijk groepen studenten doen alsof zij ruzie met elkaar hebben in de wetenschap dat de camera's hen direct waarnemen, inzoomen en er politieoptreden volgt. Ter plaatse gekomen blijken de vechtersbazen dan vrienden te zijn. Volgens politiemensen is het op deze wijze plagen van de politie een regelmatig voorkomend probleem.

2.5 De geweldsmisdrijven verder onderzocht (diepte-analyse)

Voor deze studie hebben we een beperkte(re) steekproef van 150 daders en 154 slachtoffers aan een nadere diepteanalyse onderworpen. We raadpleegden daartoe zowel het bedrijfsprocessensysteem (BPS) als de verdachtenregistratie (HKS) van de politie (zie bijlage voor een uitleg en verantwoording). Hoewel het daarbij vooral ging om dader- en slachtofferprofielen en dus om de achtergrond van betrokkenen bij uitgaansgeweld, bood deze diepteanalyse ook zicht op kenmerken van het geweld. Denk aan de rol van middelengebruik, wapengebruik evenals de aanleiding voor het geweld.

Rol van middelengebruik

In Groningen leggen de geïnterviewden nadrukkelijk het verband tussen uitgaansgeweld en een overmatige drankinname. De alcoholconsumptie zou in de late uren opbreken en aanleiding zijn, of in elk geval een katalysator, voor uitgaansgeweld. Drugs zouden volgens sommigen, onder andere een woordvoerder van de GGD, minder aan de orde zijn dan alcohol. Waarbij alcohol strikt genomen natuurlijk wel een vorm van drugs is. Voor wat betreft de verhouding alcohol en drugs strookt de observatie van de GGD wel met wat andere bronnen ons vertellen. Er wordt meer alcohol gebruikt dan drugs. Met

name het indrinken voor het (laat na middernacht) uitgaan, de happy hours en de after party's worden als Groningse problemen benoemd in relatie tot alcohol. Dat alcohol meer voorkomt dan drugs, neemt niet weg dat het aandeel van drugs op het geheel van middelengebruik volgens politiemensen en horecapersoneel is gestegen. Exacte cijfers hebben wij echter daarover niet. Beide geven zij aan dat het gebruik van speed, pillen en cocaïne de laatste jaren steeds meer gemeengoed is geworden onder jongeren en (daaronder) studenten bij het uitgaan. Hoewel een enkeling aangeeft dat vooral studenten de kroon spannen voor wat betreft drugsgebruik, is de algemene lijn in de interviews dat bij jongeren in het algemeen drugsgebruik meer is geaccepteerd en dan ook meer voorkomt dan – ongeveer – een decennium terug. Dat verschijnsel beperkt zich daarom op het eerste gezicht niet tot studenten. Volgens de horeca is multi-use, dus: naast elkaar gebruiken van alcohol en drugs, de laatste jaren alleen maar toegenomen.

De interviews ten spijt komt uit de diepteanalyse van politieregistraties naar voren dat voor het merendeel van de verdachten en slachtoffers nergens wordt gesproken over middelengebruik, dus ook niet over alcohol. Bij verdachten ligt het vragen naar alcoholinname in het verhoor bij de voorgeleiding zelfs nog meer voor de hand dan bij de slachtoffers. Desondanks vinden we maar weinig terug over alcohol en drugs. Het niet of onvoldoende registreren is overigens een knelpunt dat landelijk geldt en inmiddels door het kabinet is opgepakt. Momenteel is er een aantal experimenten bij de politie waarin middelengebruik nadrukkelijk wordt geregistreerd¹⁵. We beschikken in de diepteanalyse dus slechts over beperkte gegevens over middelengebruik, waar we bij de interviews en de observaties voldoende aanleiding vinden om te concluderen dat er (ook) in Groningen uitgaansgeweld zich vermengt met alcohol- en drugsproblematiek.

Groepsgeweld

We gaven al aan dat in ongeveer een op de tien gevallen sprake is van groepsgeweld of toch in elk geval van meerdere verdachten. Bij wapengeweld ligt dat aandeel zelfs nog wat hoger. Uit de diepte-analyse komt naar voren dat iets meer dan de helft van de verdachten het misdrijf niet alleen heeft gepleegd (n=68). Het groepsgeweld gaat vaak over vriendengroepen (soms jeugdgroepen) die betrokken raken bij een vechtpartij, vaak ingegeven door 'opkomen voor je maatje'. Tijdens onze nachtelijke observaties maakten we ook mee dat een jongen die eerder die avond ruzie zocht, probeerde zijn 'vrienden' te bellen omwille van versterking. In dit geval slaagde die poging niet, maar vaak genoeg raken op deze wijze groepen met elkaar slaags, soms ook bewust buiten het zicht van de camera. Het gaat in dat geval volgens politiemensen ook echt om groepen en niet over jeugdbenden. In onze observaties en de gesprekken met politiemensen viel overigens de rol op van de groepscorrector: niet zelden heeft een groep een of meerdere groepsleden die trachten de groepsleden (en opponenten) tot bedaren te brengen en (verder) geweld in de kiem te smoren. Vaak is dit volgens de politiemensen degene die het minste heeft gebruikt ('de BOB'). Een politiemann merkte tijdens een nachtelijke observatie op: *'zolang een groep dat soort mensen heeft is er vaak niet veel aan de hand. Een groep zonder correctiemechanismen is vaak een heel vuile groep. Dat zijn dan de echte, doelbewuste, ruziezoekers.'* In 2003 nog verrichtten De Bie e.a. een verkenning voor Politie en Wetenschap naar het ingrijpen van omstanders. Opvallend genoeg wordt daarbij niet of nauwelijks aandacht besteed aan de rol van dit soort 'correctoren' in een groep. Wel wordt in het rapport aangegeven dat personen die ingrijpen bij (dreigend) geweld vaak zelf ook bekend zijn met het toepassen van geweld.

¹⁵ Zie begeleidende brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, 9 januari 2009 (5564440/08/DSP) bij IVA-rapport *Geweld onder Invloed*.

Wapengebruik

We gaven het al aan, en ook de diepte-analyse wijst uit: een klein deel van de verdachten heeft tijdens het plegen van het geweld gebruik gemaakt van een wapen: 8% (n=12). Dat aandeel wijkt nauwelijks af van de percentages die we hiervoor noemden (de breedteanalyse van de 4.145 politiemutaties). In één geval was er sprake van een steekwapen en in één geval van een vuurwapen. Van de overige tien incidenten met wapen is niet precies bekend welk wapen er gebruikt is. Dus ook bij wapengebruik blijkt registratie een knelpunt. Uit de interviews blijkt dat er meestal met de blote handen wordt gevochten en er aldus klappen over en weer vallen. In het enkele geval dat wapens worden gebruikt, is dat volgens de politie en horeca wel ingrijpend vanwege de (ernstige) verwondingen en in een enkel geval ook dodelijk gebleken. Dat laat onverlet dat ook in Groningen de afgelopen jaren dodelijk (uitgaans)geweld is gepleegd zonder wapen.¹⁶

Uit onze observaties ontstaat ook de indruk dat er overlap is met de fietsenoverlast tijdens het uitgaan. De dienstdoende politiemensen vertelden ons dat fietsen onderdeel van het uitgaansgeweld zijn en dan in het bijzonder bij geweld tegen de politie. Zo nu en dan worden fietsen als schild of als wapen gebruikt (gooien met fietsen) door uitgaanspubliek.

Motief en aanleiding

Bij een groot deel van de verdachten in de diepte-analyse is onduidelijk wat het motief of de aanleiding was om het geweld te plegen. In totaal hebben we van 87 van de 150 onderzochte verdachten kunnen achterhalen wat hun motief of aanleiding was voor het gebruiken van geweld. Het bleek moeilijk om uit BPS op te maken wat het motief was van de verdachten. Een zwijgende of ontkennende verdachte zal in een verhoor per definitie uiteraard niet verklaren over het motief.

Van de daders van wie het motief bekend was, hebben 34 verdachten (39,1%) impulsief gehandeld bij het plegen van het misdrijf. Onder impulsief handelen, verstaan we in deze context geweld dat in een opwelling en op een niet-instrumentele wijze wordt gebruikt, zonder dat er een directe aanleiding is voor het geweld. Het gebruik van alcohol en/of drugs is bij 29 verdachten (33,3%) aanleiding/motief voor het geweld, vaak in combinatie met het daardoor opgeroepen impulsieve gedrag. Bij een deel van de verdachten is er een ander motief/aanleiding voor het geweld, waaronder het gebruiken van geweld als reactie op rake klappen die ze zelf hebben ontvangen, op een weigering van toegang tot een café of discotheek en op het uit een café of discotheek gezet worden. Verder gebruikt een aantal verdachten geweld omdat een andere persoon lastig gevallen wordt en ze deze persoon te hulp schieten.

Uit de interviews en de observaties blijkt dat het geweld geregeld ontstaat vanwege het tegen elkaar botsen van (vaak reeds dronken) personen, gecombineerd met soms nauwe doorgangen en de grote hoeveelheid uitgaanspubliek. Uit onze observaties blijkt dat er een vermenging is met het fietsenprobleem. Fietsen van uitgaanspubliek versperren regelmatig de doorgang of versmallen deze.

Tabel 1 Motief of aanleiding

<i>Motief/aanleiding geweld</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>Geldig %</i>
Impulsief gedrag	34	22,7	39,1
Alcohol/drugs	29	19,3	33,3
Anders	24	16	27,6
<i>Totaal</i>	87		100
<i>Onduidelijk</i>	63	42	
Totaal	150	100	

¹⁶ Zijn de kroegen in de Groninger binnenstad te lang open? *Dagblad van het Noorden*, 17 november 2009.

Interview OM

"De problemen die spelen in de binnenstad betreffen vaak geweldsincidenten: vuistenwerk, klappen uitdelen, Een enkele keer is er een wapenincident. Maar dat is echt incidenteel. Ik vind alcohol het grootste probleem. Maar laten we wel wezen: horecaondernemers hebben een verantwoordelijkheid. Ik merk op zitting, tijdens piketten: het geweld kent zijn oorzaak in de alcoholconsumptie. Drugs zijn moeilijker, cocaïne, en combinatie. 90 95% alcohol: zelfs niet overmatig. 4 of 5 pilsjes: grens om naar geweld over te gaan is al makkelijker dan anders het geval zou zijn, het varieert per persoon. De Indruk is dat het bij vrouwen en meisjes nauwelijks speelt, maar het gaat om jonge mannen, in de leeftijd vanaf 14 t/m 25 jaar die teveel drinken."

Interview politie 1

"Het gaat voornamelijk om geweldsmisdrijven zoals mishandeling en vechten. Zo nu en dan ook om overlast feiten zoals baldadig gedrag en wildplassen. Sinds het rookverbod is het contact tussen burger en burger groter geworden; men rookt op straat een sigaretje en botst zo nu en dan tegen elkaar aan. Het gaat voornamelijk om dronken mensen die voor de problemen zorgen. Zo nu en dan is er ook sprake van geweld gepleegd door portiers. En de Z- side van Groningen is een risico. Als Groningen moet voetballen dan is er contact. Als Groningen verliest is er veel vervelend publiek in de binnenstad. De meeste problemen doen zich voor tussen 03.00- 06.00 uur. Op zaterdagavond is het publiek dat zich in de binnenstad bevindt zeer divers. Het is lastig om aan te geven wie de echte probleemveroorzakers zijn. Er is een Marokkaanse jeugdgroep uit Hogezeand geweest die voor problemen zorgde, we zien ze niet meer nu. Maar er zijn ook problemen met studenten die te veel drinken. Ook de HKG jongeren (jongeren van de harde kern van FC Groningen) kunnen voor problemen zorgen. De echte irritante mensen heeft de politie wel in beeld."

2.6 Bevindingen in breder perspectief: verklaring voor het geweld

Voor het geweld is ook in Groningen niet een enkele verklaring. De Haan e.a. (1999) wezen jaren terug (niet alleen voor Groningen) op een combinatie van persoonlijkheid en omstandigheden. Voor wat dat laatste betreft spreken wij liever, geheel in de geest van de criminologie, van gelegenheidsstructuren. Wij onderscheiden sociale en fysieke gelegenheid.

De Nederlandse filosoof Achterhuis (2009) onderscheidt in zijn boek *Met alle geweld* onder andere structureel geweld, erkenning, instrumenteel geweld en wij-zij denken als mogelijke verklaringen. Structureel geweld verwijst naar maatschappelijke structuren en instituties die zouden beschikken over een inherente gewelddadigheid. Denk aan het geweldsmonopolie van de overheid en totalitaire (politie)staten. Geweld dat is gericht op het krijgen van erkenning komt in essentie neer op – de term zegt het al – de strijd om aandacht. Soms is dat politiek gemotiveerde aandacht, dat hoeft echter niet. Het wij-zij denken komt bijvoorbeeld voor bij racistisch geweld en strikt genomen lijkt ook het 'studentje pesten' (zie hoofdstuk 2, verwijzing naar De Bie) wel wat op wij-zij denken: botsingen tussen van elkaar verschillende doelgroepen. Beide komen echter, op grond van onze onderzoeksgegevens, niet nadrukkelijk voor in het Groningse uitgaansgeweld. Volgens Achterhuis heeft geweld geregeld een instrumenteel karakter. In ons Amsterdamse onderzoek wezen wij echter nu juist op het vaak niet-instrumentele, impulsieve karakter van uitgaansgeweld. Ook in Groningen is veel uitgaansgeweld

impulsief. Wij zijn net als Van den Brink (2003) in zijn boek *Geweld als uitdaging* geneigd een link te leggen met het maatschappelijk verschijnsel van 'zinloos' geweld en een doorgeschoten assertiviteit. Agressief gedrag is aan de orde van de dag in het verkeer, op straat, in winkels, het voetbalstadion, het strand en op scholen. Jongeren spelen daarin een belangrijke rol, hoewel het probleem – zo stelden we vast – zich zeker niet beperkt tot deze categorie. Personen laten zich ook in het Groningse uitgaansleven, zo blijkt ook uit de interviews met politie en horeca, steeds minder aanspreken op hun gedrag. Als dat wel gebeurt, is er maar weinig nodig voor een gewelddadige uitbarsting. Middelengebruik versterkt weliswaar in veel gevallen de uitbarsting, of werkt in elk geval drempelverlagend. Maar ook in de bredere literatuur is er nog geen eendoordeel over de precieze relatie tussen drugs, alcohol en uitgaan. Toch is zeker niet alle Gronings uitgaansgeweld impulsief en weinig rationeel. Bekend zijn de voorbeelden in de interviews en uit de observaties van groepen jongeren die vanwege 'openstaande rekeningen' en vetes bewust op zoek gaan naar een doelwit.

Om te zien of en hoe de lokale context bepalend is, is het zaak om ook de fysieke en sociale gelegenheidsstructuur in beschouwing te nemen. Voor wat betreft de sociale gelegenheid spelen twee zaken een voorname rol: anonimiteit en de lokale drinkcultuur. Uit ons onderzoek (zie ook hoofdstuk vier) blijkt dat dader en slachtoffer elkaar vaak niet kennen. Deze deken van anonimiteit verlaagt drempels en werkt daarmee het geweld in de hand. De lokale overheid heeft overigens de camera's destijds mede ingezet om het probleem van de anonimiteit te doorbreken en ook de inzet van de voetposten is bij uitstek bedoeld als 'kennen en gekend' worden. Met de drinkcultuur doelen we vooral op het al op jonge leeftijd zoveel mogelijk (in)drinken en ook in het studentenleven is een grote alcoholinname de norm. Fysieke oorzaken schuilen in de uiterlijke kenmerken van het uitgaansgebied. Hoewel er ten behoeve van de camera's sprake is van extra verlichting, is een deel van de binnenstad (zo blijkt ook uit de straatenuquête en de observaties) donker en slecht verlicht. Vooral geldt dat voor de Vismarkt, de gangen en stegen (bv Papengang) en de randen van het uitgaansgebied. Er zijn verder veel nauwe doorgangen die, gecombineerd met de kans op botsingen tussen personen, mede het geweld in de hand werken. Daarbij moet in beschouwing worden genomen dat de bezoekersaantallen tijdens stapavonden in de loop der jaren in Groningen sterk zijn toegenomen. Ook de massa's geparkeerde fietsen, die vaak doorgangen versmallen of blokkeren, zijn onderdeel van het probleem.

3 Beleid en maatregelen in Groningen

3.1 Inleiding

Uitgaansgeweld leidt tot een permanente druk op de veiligheidsorganisatie om te zorgen dat de objectieve en subjectieve veiligheid op een acceptabel niveau komen te liggen of blijven liggen. In Groningen is er al veel ingezet en bedacht om uitgaansgeweld het hoofd te bieden. In dit hoofdstuk vatten wij op hoofdlijnen de uitgangspunten en maatregelen weer van het veiligheidsbeleid van de gemeente Groningen. Het gaat daarbij om 'beleid-als-bedacht'. We houden dit hoofdstuk kort, omdat het interessanter is om (verderop in dit document) aandacht te besteden aan de daadwerkelijke realisatie en eventuele veronderstelde resultaten en effecten van het beleid. We noemen dat 'beleid-zoals-uitgevoerd'. In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens kort stil gestaan bij het Convenant 'Veilig Uitgaan' uit 2001, de algemene maatregelen in de binnenstad (uit het Nieuw Actieplan Veilig Uitgaan, 2007) evenals toezicht en handhaving in de horeca. Doelstelling van het beleid is om gezamenlijk tot effectieve maatregelen te komen die de kwaliteit en de veiligheid van het uitgaan te verhogen.

3.2 Het beleid voor de binnenstad: integraal, op kruispunt belangen

Groningen kende net als andere Nederlandse steden volgens onze respondenten al veel uitgaansgeweld in de jaren negentig. Uit de interviews blijkt dat het probleem in die jaren in omvang en ernst toenam, mede door het gebruik van alcohol en drugs onder jonge mensen. Met name politiemensen merken op dat, niet onbelangrijk, door de jaren heen ook de aantallen bezoekers tijdens uitgaansavonden zijn toegenomen. Typerend voor deze tijd is dat geweld ook op de agenda terecht komt van Groningse onderzoekers. Al eind jaren negentig voerde de Groningse Universiteit onderzoeken uit naar (jeugd)geweld, ook naar geweld tijdens stapavonden (De Haan e.a., 1999). Dat toegenomen geweld noopte tot handelen van (minstens) de gemeente, de horecaondernemers en de politie. In dezelfde tijd waarde ook de geest van de integrale samenwerking en de integrale veiligheidszorg door bestuurlijk Nederland. In de jaren negentig vonden ook de eerste incidenten en stille tochten plaats naar aanleiding van het zogeheten zinloos geweld. Meindert Tjoelker kwam in 1997 om het leven in Leeuwarden en in Amsterdam verloor Joes Kloppenburg in 1996 het leven toen zij elk tijdens een stapavond vechtersbazen op hun gedrag aanspraken. Al deze genoemde ontwikkelingen maakten dat er uiteindelijk ook in Groningen werk gemaakt werd van een integrale samenwerking op het terrein van uitgaansgeweld. De samenwerking is gericht op de kwaliteit en veiligheid van het uitgaansgebied. Tegenwoordig wordt daarbij ook de landelijk bekende Kwaliteitsmeter 'Veilig Uitgaan' toegepast, zo blijkt uit het Nieuwe Actieplan Veilig Uitgaan van 2007. De gezamenlijke doelen zijn: een veiliger en sfeervol uitgaansklimaat; een rendabele bedrijfsvoering en tegelijkertijd maatschappelijk verantwoord ondernemen; een open onderlinge informatie- uitwisseling en communicatie tussen deelnemende partijen en een verbetering van het gedrag van het uitgaanspubliek.¹⁷

3.2.1 Convenant 'Veilig Uitgaan Groningen'

Veel eerder al was er in Groningen het convenant 'Veilig Uitgaan Groningen'. Het convenant is van start gegaan in 2001. Het centrale uitgangspunt van het convenant 'Veilig Uitgaan' is samenwerking tussen de betrokken partijen bij het uitgaansgebied. Het convenant streeft naar handhaving van de veiligheid en het bevorderen van een publieksvriendelijk uitgaanscentrum.¹⁸

¹⁷ Nieuw Actieplan 'Veilig Uitgaan Gemeente Groningen'. Samenwerkingsovereenkomst Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan. Met ingang van 1 juli 2007 met een looptijd van 1 jaar.

¹⁸ Convenant Veilig Uitgaan Groningen. 11 mei 2001.

Om dit streven waar te kunnen maken richten de betrokken partners (gemeente, OM, politie, hulpdiensten en Koninklijke Horeca Nederland) zich op een aantal actiepunten: concentratie van het beleid op een veilige inrichting en onderhoud van het centrum, nadruk op toezicht, het opstellen van een horecabeleid (met daarin opgenomen een aanwijsbesluit verblijfsontzeggingen en een aanwijsbesluit hinderlijk drankgebruik/alcoholverbod), actiepunten op het terrein van brandveiligheid en een 'lik op stuk' beleid. De gemeente organiseert tweejaarlijks een overleg tussen de convenantpartners dat wordt voorgezeten door de burgemeester. Eventueel kunnen partners een extra bijeenkomst voorstellen als dat nodig is. Doel van deze bijeenkomsten is het bewaken van de afspraken in het convenant.

De gemeente, horecaondernemers en politie worden geacht samen te zorgen voor een veilige inrichting en onderhoud van het uitgaanscentrum. De convenantpartners gaan ervan uit dat een goede inrichting en onderhoud van de openbare ruimte de kans op verstoringen van de openbare orde verkleint. In meerdere steden lijkt het beleid daarmee, net als Groningen, geïnspireerd door de benadering van de 'broken windows' en het wegwerken van zogeheten 'incivillities'¹⁹ (Kelling en Coles, 1997). In het convenant krijgt elke partner zijn eigen verantwoordelijkheid toegemeten:

- De gemeente wordt verondersteld graffiti te verwijderen, schade aan openbare ruimte(n) te herstellen, het uitgaansgebied dagelijks schoon te maken, wildplassen te voorkomen, voldoende taxistandplaatsen te realiseren en te zorgen voor een goede 'sociale' verlichting. Dat is verlichting die het veiligheidsgevoel dient te verhogen.
- De horecaondernemers dienen alleen op de door de gemeente vastgestelde tijden afval aan te bieden, zij zorgen ervoor dat afvalcontainers niet zichtbaar vanaf de openbare ruimte te zien zijn, dat bouwcontainers doordeweeks worden afgedekt en in het weekend van de openbare weg worden verwijderd, terrassen – conform de afgegeven vergunning – dagelijks om 02.00 uur ontruimd, gereinigd en opgeborgen worden.
- De politie houdt toezicht op regelgeving en verbaliseert foutief geparkeerde of rijdende voertuigen in de binnenstad. Net als de gemeente dient zij te zorgen voor handhaving met een 'lik op stuk' principe. De partners zijn van mening dat het realiseren van een veilig uitgaanscentrum baat heeft bij een snelle en consequente vervolging van zaken door het OM.

Overigens moet hier worden opgemerkt dat het Groningse terrasbeleid afgelopen voorjaar is herzien. We gaan in hoofdstuk 7 nader op de praktische werking van dat beleid in.

3.2.2 Horecanota 2005 Groningen

Groningen is een van de bekendste kroegensteden van Nederland, wat samenhangt met haar status als oude universiteitsstad. De horeca draagt bij aan de aantrekkingskracht en vitaliteit van de stad. Daarvan zijn politiek en bestuur zich terdege bewust, daarom bestaat er in de stad ook een specifiek horecabeleid dat geregeld tegen het licht wordt gehouden van nieuwe ontwikkelingen.

De gemeente wordt in haar beleid op meerdere manieren geconfronteerd met de horeca en hun behoeften. Denk aan horecaondernemers die plannen hebben voor aanpassing van hun zaak en nieuwe ondernemers die initiatieven ontplooien. Denk ook aan de overlap die er is tussen het horecabeleid en de ruimtelijke ordening in het kader van bestemmingsplannen. De vraag blijft steeds en overall of en waar het mogelijk is om nieuwe horeca-activiteiten te ontplooien of juist te stoppen. Verder is het in het beleid ook

¹⁹ Incivillities wordt in de criminologie breder opgevat dan alleen de 'broken windows': het gaat in het algemeen om plaatsen, situaties en voorwerpen die de gemiddelde gebruiker van de openbare ruimte een onbehaaglijk en onveilig gevoel geven. Dat kunnen zwerfval, achterstallig onderhoud en verwaarlozing zijn, maar bijvoorbeeld ook rondhangende groepen jeugd en donkere plekken.

zaak om rekening te houden met de veranderde wensen in horecaland en vooral: het publiek als consument.²⁰ Daarmee blijft de binnenstad aantrekkelijk voor lokale en (inter)nationale bezoekers.

De gemeenteraad van Groningen heeft de thans geldende Horecanota vastgesteld in 2005. In de nota is een totaaloverzicht van regelgeving opgenomen. Omwille van de duidelijkheid, wordt in de nota een nadrukkelijke link gelegd tussen regelgeving en voorgestelde maatregelen. Dat het beleid voor wat betreft duidelijkheid af en toe te wensen overlaat blijkt uit interviews met horecaondernemers. Wij maken daaruit immers zonder veel moeite op dat zij geregeld problemen hebben met de complexe en in hun ogen soms tegenstrijdige gemeentelijke regelgeving op hun vakgebied. Er zijn bijvoorbeeld regels rond het milieu, sociaalhygiënische voorwaarden, sociaal-economische omstandigheden en niet te vergeten: openbare orde en veiligheid. De belangrijkste doelstellingen van het horecabeleid zijn:

- het bieden van ruimte aan de verdere ontwikkeling van de horecafunctie als deel van een aantrekkelijke en bruisende binnenstad met een regionale uitstraling;
- het beschermen van woon- en leefklimaat en handhaving van de openbare orde en veiligheid;
- adequate toepassing van het handhavingsbeleid.

Prominent ten aanzien van de openbare orde is een artikel in de APV van Groningen uit 1994 waarin is bepaald dat de horeca vrije sluitingstijden mogen hanteren en er een vergunning van de burgemeester dient te zijn om een horecabedrijf te runnen. In de vergunning worden allerlei voorwaarden genoemd. Vrij recent is bijvoorbeeld ook de Bibob-controle van (nieuwe) ondernemers om hun integriteit te bepalen.²¹ Ondernemers waarvan het redelijke vermoeden bestaat dat zij betrokken zijn bij illegale activiteiten krijgen dan bijvoorbeeld geen vergunning of de vergunning wordt ingetrokken. Dat geldt ook voor bedrijven waarvan bijvoorbeeld de portiers zich geregeld misdragen.

Met laagdrempelige dienstverlening voor het bedrijfsleven als doel is in 2000 het Bedrijvenloket van de gemeente Groningen geopend. Vergunningverlening is een van de taken van het loket. Het Bedrijvenloket is er niet uitsluitend voor de horeca. Het diende vooral als vraagbaak voor (startende) ondernemers. Het loket is onderdeel van de gemeentelijke afdeling Economische Zaken. Het biedt ondernemers een 'one-stop-shopping' voor alle praktische en algemene vragen of advies voor het starten van een bedrijf. Het Bedrijvenloket werkt samen met de Kamer van Koophandel, het UWV Werkbedrijf en de Belastingdienst Ondernemingen.²²

De gemeente heeft veel ondernomen op het gebied van horecabeleid. De uitvoering van het horecabeleid is echter niet in de laatste plaats ook een verantwoordelijkheid van de horecaondernemer zelf. De horecaondernemer moet voldoen aan de voorwaarden in de vergunning. Hij dient de orde in zijn bedrijf en directe omgeving te bewaken. De gemeente, de politie en de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) zijn belast met de handhaving van het beleid. Als de horecaondernemer niet voldoet aan de regels, dan kan er een juridisch handhavingmiddel worden opgelegd. Het handhavingmiddel kan bestuursrechtelijk of strafrechtelijk zijn. Bestuursrechtelijke middelen zijn bestuursdwang, dwangsom, het verbieden van toegang tot een ruimte, sluiting van een inrichting, tijdelijk opleggen van sluitingstijden en het intrekken van een vergunning. Uit de interviews bleek dat de VWA met uitvoerings- en capaciteitsproblematiek te kampen heeft. Zowel landelijk

²⁰ In kader van ontwikkeling van het stadshart wordt de Grote Markt onderhanden genomen. De oostzijde van het plein en het gebied daarachter gaan op de schop. Er komt een nieuwe gevelwand en de oude rooilijn wordt hersteld. De Grote Markt krijgt hierdoor haar vooroorlogse proporties terug. Het plein wordt gezellig en intiemer. Ook gaan parkeerplaatsen ondergronds worden. Achter de nieuwe oostzijde komt Groninger Forum, een initiatief van het Groninger Museum en de Openbare Bibliotheek. Met deze herinrichting worden nieuwe investeringen en economische ontwikkelingen gestimuleerd. Zie website van de Gemeente Groningen, www.gemeente.groningen.nl/gemeente/beleid/grote-markt-oostzijde Geraadpleegd op 21 oktober 2009.

²¹ Bibob staat voor Bevordering Integriteitsbeoordelingen Openbaar Bestuur.

²² Ondernemen in de stad! Volop redenen om voor Groningen te kiezen. Gemeente Groningen, 2007, dienst RO/EZ, afdeling Economische Zaken.

als in de stad Groningen. (Ook in ons onderzoek in Amsterdam kwamen we dat knelpunt tegen).

3.3 Algemene maatregelen en op horeca gerichte maatregelen

Groningen wil een stad zijn die schoon, heel en veilig is. Een goed onderhouden openbare ruimte draagt volgens de gemeente bij aan een aantrekkelijke leef- en werkomgeving. Vandaar dat de gemeente de 'BORG- systematiek (Beheer Openbare Ruimte Groningen) heeft ingevoerd. Hierin is bepaald welk onderhoud in de diverse delen van de stad nodig is.²³

3.3.1 Algemene maatregelen: openbare orde

Er zijn afgelopen jaren in Groningen veel maatregelen genomen om de orde in de binnenstad te bewaren en het veiligheidsgevoel te bevorderen. We geven hierna ene korte bloemlezing van de belangrijkste. Sinds 2006 kunnen wildplassen, vandalisme, op het trottoir fietsen en andere vormen van overlast volgens de APV worden beboet door stadswachten. Ook zijn er nu meer openbare toiletvoorzieningen.²⁴ De kern van de algemene maatregelen richt zich op preventie. Intussen is er een aantal nieuwe veiligheidsmaatregelen geïntroduceerd in het veiligheidsplan²⁵: verbod op rooftas²⁶, lokfietsen, handreiking Nait Soezen, introductie van een Bike Team, de politie gaat aandacht besteden aan te hard rijdende taxi's buiten de 30 km gebieden, er worden snelheidscontroles gehouden en er worden parkeermaatregelen genomen bij het Pelstergasthuis. Verder besteedt de politie nog meer aandacht aan de zichtbaarheid en beschikbaarheid, het doen van aangifte wordt gemakkelijker gemaakt en er zijn twee horecacontactambtenaren aangesteld. Ook wordt de kwaliteit van de horeca onder de loep genomen door mystery guests en klantenpanels. Het platform criminaliteitsbeheersing geeft preventie-adviezen ten aanzien van overvallen. Vanuit het programma Keurmerk Veilig Ondernemen zijn straatcoördinatoren aangesteld en er zijn twee studentagenten aangesteld die zich richten op de geluidsoverlast.

3.3.2 Specifieke horecamaatregelen

De specifieke horecamaatregelen zijn gericht op het functioneren van de horeca. De laatste jaren worden meer eisen gesteld aan de horeca en het personeel, waaronder de portiers.²⁷ Het doel hiervan is om de kwaliteit van de horeca op een adequaat niveau te houden en waar mogelijk te verbeteren. Naast de kwaliteitsmaatregelen is een aantal maatregelen gericht op het voorkomen en bestrijden van uitgaansgeweld. De genoemde maatregelen in de Kwaliteitsmeter 'Veilig Uitgaan' zijn:

- *Een toelatingsbeleid.* Te allen tijde dient discriminatie te worden voorkomen. Portiers mogen bij de toegangscontrole controleren of iemand in het bezit is van een steek-, slag-, of vuurwapen of drugs. De toegang moet worden geweigerd aan personen die dronken/zwaar aangeschoten of onder invloed of in het bezit zijn van verdovende middelen.
- *Het instellen van een lokaal toegangsverbod.* Dat kan worden opgelegd voor de duur van één jaar en het kan worden verlengd. De ondernemer kan het verbod uitreiken aan personen die de orde verstoren. Na drie keer verlengen van dit verbod kan Koninklijk Horeca Nederland (KHN) een collectief lokaal verbod uitreiken aan deze persoon.

²³ Stadsmonitor 2008. Gemeente Groningen, mei 2008.

²⁴ Bieleman, B., M. Hoorn en A. Kruize (2007) *Thermometer Binnenstad Groningen. Metingen 1998- 2006*. IntraVal Bureau voor Onderzoek & Advies.

²⁵ Bieleman, B., M. Hoorn en A. Kruize (2007) *Thermometer Binnenstad Groningen. Metingen 1998- 2006*. IntraVal Bureau voor Onderzoek & Advies.

²⁶ Winkeldieven gebruiken dit soort geprepareerde tassen om gestolen goederen uit een zaak te smokkelen, zonder dat het alarm afgaat.

²⁷ De portier dient in het bezit te zijn van een vergunning en dient een Verklaring Omtrent Goed Gedrag te kunnen overleggen.

- *Het houden van toezicht in de horeca.* Om toezicht te houden in de horecagelegenheid dient een ondernemer ervoor zorg te dragen dat er een overzichtelijke inrichting is en voldoende personeel aanwezig is.
- *Het voeren van een alcoholmatigingsbeleid.* De horecagelegenheid mag geen alcoholhoudende drank schenken aan personen jonger dan 16 jaar en geen sterke drank aan personen onder de 18 jaar. Ook dient er geen alcohol te worden geschonken aan dronken of zwaar aangeschoten personen. Alcohol mag alleen worden genuttigd op plaatsen waar dat volgens de vergunning is toegestaan²⁸.
- *De ondernemer moet terughoudend omgaan met kortingsacties en moet zorgen voor een afkoelperiode.* Een dergelijke periode houdt in dat de gasten na de laatste ronde minimaal een kwartier de tijd krijgt om de horecagelegenheid te verlaten, de muziek zachter gaat en de verlichting wordt opgevoerd.
- *Het instellen van verblijfsverboden.*²⁹ Het 'aanwijsbesluit verblijfontzeggingen' van de gemeente Groningen bepaalt dat de burgemeester wegen en plaatsen aan kan wijzen waar verblijfsontzeggingen kunnen worden uitgereikt aan personen die de openbare orde verstoren. Verblijfsontzeggingen kunnen worden opgelegd voor de duur van acht uur tot veertien dagen. De verblijfsontzegging kan bijvoorbeeld worden opgelegd bij schending van APV-bepalingen betreffende een samscholingsverbod, hinderlijk drankgebruik, hinderlijk gedrag op of aan de weg, hinderlijk gedrag bij of in gebouwen en verkoop van drugs. De overtreder krijgt dan een 'lik op stuk' bon uitgereikt.
- *Het project cameratoezicht continueren voor de afgesproken periode.* Op dit moment zijn er 14 digitale toezichtcamera's geplaatst in het uitgaansgebied van Groningen, die opnamen maken tussen 19.00 uur en 07.00 uur. Het cameratoezicht is bedoeld als vorm van technische ondersteuning om het toezicht te optimaliseren. De gemeente draagt de bijbehorende financiële last. De eerste camera's werden in januari 2000 in de Groningse binnenstad opgehangen.
- *De politie stelt twee contactfunctionarissen aan voor de Horeca.* Het basisteam Centrum van de politie heeft speciaal voor de horeca twee contactfunctionarissen. Zij onderhouden als gebiedsfunctionarissen met een taakaccent contact met de in de binnenstad aanwezige horeca.
- *Op stapavonden wordt, in de vorm van voetposten, extra toezichtcapaciteit van de politie ingezet in de binnenstad.*³⁰ Tijdens de uitgaansavonden houden de zogenaamde voetposten (vier koppels van twee politiemensen) extra toezicht op straat. Bij de toezichthouders is altijd een van de twee Horeca-contactpersonen van de basiseenheid Centrum aanwezig. Deze is aanspreekpunt voor horecapersoneel en het uitgaanspubliek. De Horeca-contactfunctionaris onderhoudt contacten met ondernemers en belangenorganisaties en samen met hen werken ze aan de veiligheid en leefbaarheid, specifiek gericht op de horeca. Op risicovolle momenten worden – indien beschikbaar – honden en agenten te paard ingezet.

²⁸Het 'aanwijzingsbesluit hinderlijk drankgebruik/alcoholverbod' houdt in dat er 3 gebieden zijn aangewezen als een gebied waarbinnen het verboden is op de weg alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben. Een ander omsloten gebied is aangewezen als gebied waar het verboden is alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben tussen drie uur voor de aanvang en één uur na afloop van een door de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond als zodanig aangewezen risicowedstrijd die gespeeld wordt in het Oosterparkstadion. Aanwijsbesluit hinderlijk drankgebruik/ alcoholverbod gelet op art. 2.4.8 van de APV Groningen 2005. In werking getreden op 2 december 2005. De gemeente Groningen heeft in 2001 een alcoholnota opgesteld met als titel 'In alle nuchterheid'.

²⁹ Aanwijsbesluit verblijfsontzeggingen gelet op art. 2.1.1.3 van de APV Groningen juni 2007.

³⁰ Horecanota 2005 Groningen. September 2005.

- *Instellen van de Horecatelefoon.* Tijdens de stapavonden heeft de coördinator van de voetposten de Horecatelefoon bij zich. De Horecatelefoon kan worden gebeld door de horecaondernemers op het moment dat zij vinden dat de situatie in de horecagelegenheid grimmig is. De politiemedewerker die de Horecatelefoon op zak heeft is goed op de hoogte van de zaken die zich kunnen gaan afspelen in de diverse gelegenheden en kan snel ingrijpen. Dat gebeurt in overleg met de meldkamer.
- *Instellen en toepassen van het Panel Deurbeleid.* Op het moment dat mensen worden geweigerd bij de deur van een horecagelegenheid kunnen zij een flyer krijgen bij een van de politiemedewerkers. Op deze flyer staat vermeld hoe zij een klacht kunnen indienen bij het Panel Deurbeleid. Het Panel Deurbeleid gaat vervolgens in gesprek met de eigenaar van de onderneming en de portier kan aangesproken worden op zijn discriminatoir gedrag.

4 Profielen: daders en slachtoffers

4.1 Bevindingen en conclusies

Daders uitgaansgeweld: jonge mannen, vaak uit Groningen zelf

- Het uitgaansgeweld is voor een groot deel een jongerenprobleem, ongeveer 63% van de verdachten waren personen onder 25 jaar. Toch is het een misvatting om er steeds vanuit te gaan dat uitgaansgeweld en jongerenprobleem is. In ons eerdere onderzoek in Amsterdam bleek het merendeel van de verdachten ouder dan vijftientig (Bervoets, 2008). In onze diepte-analyse in Groningen waren slechts twee verdachten strafrechtelijk minderjarig, dus tussen de twaalf en achttien jaar oud.
- Uitgaansgeweld is in Groningen een delict van jonge mannen. In 8,5 procent van de gevallen was de verdachte echter vrouw. Bij specifiek wapengeweld was dat percentage hoger (bijna 13 procent) en bij de niet-wapen delicten was ruim 8 procent van de verdachten van een geweldsdelict vrouw.
- Meer dan de helft van de verdachten in de analyseperiode (2005-2008) woont in de stad Groningen (64%). Dat strookt niet met het beeld van de geïnterviewden dat veel amokmakers 'van buiten' zouden zijn.
- Verdachten en slachtoffers van uitgaansgeweld blijken vaak geen bekenden van elkaar, 91% van de verdachten pleegde geweld tegen een onbekende.
- Van de verdachten is 4% van Antilliaanse afkomst. Die categorie is daarmee oververtegenwoordigd in de politieregistraties rond geweld. (Op 1 januari 2008 is van de 182.739 inwoners 3.157 van Antilliaanse afkomst. Dat is 1,7%. De oververtegenwoordiging is dan $4/1,7 = 2,4$ keer.
- Van de verdachten is bijna een op de vijf van allochtone afkomst.
- Van de verdachten heeft 35% al een of meerdere antecedenten. Van degenen met antecedenten heeft 62% meer dan 1 antecedent. De helft van de antecedenthouders heeft al minimaal een geweldsantecedent en is dus geweldsrecidivist.

Slachtoffers uitgaansgeweld: jonge mannen, deels zelf met antecedenten

- Net als in ons eerdere onderzoek in Amsterdam blijkt dat daders en slachtoffers wel wat op elkaar lijken. Ook onder de slachtoffers zijn relatief veel jongeren, ongeveer 65% van de slachtoffers was jonger dan 25 jaar.
- Meer dan tweederde van de slachtoffers (69%) woont in Groningen. Dat is zelfs nog iets meer dan bij de daders.
- Verder heeft een aanzienlijk deel van de slachtoffers (27%) zelf ook antecedenten en is zelf dus ook al eens eerder door de politie aangehouden. Onder de slachtoffers waren zelfs vier veelplegers. Ook in Groningen is daarmee sprake van diffuus dader- en slachtofferschap.
- Uitgaansgeweld lijkt vooral een mannenaangelegenheid; ook voor wat betreft slachtoffers. Toch zien we dat het aantal vrouwelijke slachtoffers meer dan twee keer zo groot is als het aantal vrouwelijke daders.
- In de politieregistratie wordt vaker niet dan wel de sociaal-economische achtergrond van slachtoffers vastgelegd. Bij een verdachtenverhoor worden veel vaker (in het sociaal verhoor) vragen gesteld over werk en opleiding dan bij het opnemen van de aangifte van het slachtoffer. We weten daarom niet op basis van de politieregistraties wat het precieze aandeel studenten is in de slachtofferpopulatie.

4.2 Aanpak hoofdstuk

Onze analyse van het uitgaansgeweld in Groningen is voor een deel gebaseerd op politiemutaties. We gebruiken daarbij een grote en een kleine steekproef voor respectievelijk een breedte- en diepteanalyse (zie een verantwoording in de bijlage). De grote steekproef omvat 4.145 politieregistraties met betrekking tot geweld in de binnenstad. Voor dit hoofdstuk hebben we de grote steekproef gebruikt voor een eerste, globale indruk van verdachten en slachtoffers. De analyse heeft een onderzoeksperiode van vier jaar, te weten 2005 tot en met 2008

Om toch nog wat meer de diepte in te gaan, zijn 220 politieregistraties in BPS en HKS bestudeerd. Dit leverde in totaal 150 verdachten en 154 slachtoffers op. Om een duidelijker beeld te krijgen van met wat voor soort personen we te maken hebben, is in de analyse een aantal achtergrondkenmerken meegenomen, te weten geslacht, leeftijd, geboorteland, etniciteit, woonplaats en dagbesteding. Verder is er gekeken naar het type delict, het wapengebruik, het letsel, het motief, drank- of drugsgebruik en/of drank- of drugsverslaving, naar de relatie tussen de verdachte en het slachtoffer en naar eventuele antecedenten van zowel verdachten als slachtoffers. Alle incidenten komen uit 2008 en zijn daarom nog redelijk recent.

Met de analyse in dit hoofdstuk willen we een scherper beeld (een profiel) bieden van daders en slachtoffers van uitgaansgeweld in de Groningse binnenstad.

4.3 De verdachten

4.3.1 Breedteanalyse (N= 4.145 zaken)

- Als we alle geweldszaken in de binnenstad in beschouwing nemen, dan blijkt uitgaansgeweld een mannenzaak. Slechts een klein deel van de verdachten van geweldsdelicten vrouw: 8,4%. Bij wapengeweld is het percentage vrouwen hoger (12,7%) dan bij geweld zonder wapen (8%).
- Van de grote meerderheid van alle verdachten (79,4%) weten we dat zij in Nederland zijn geboren. Verdachten die in het buitenland zijn geboren komen onder andere uit de Nederlandse Antillen³¹ (1,4%), uit Turkije (1,1%) Marokko (1%) en Suriname (1%). Als we inzoomen op wapengeweld, dan is het beeld anders. Daarbij is ongeveer van een gelijk deel (80,3%) van de verdachten duidelijk dat zij in Nederland geboren zijn. De allochtone verdachten komen onder andere uit de Nederlandse Antillen (6,3%), Iran (2,1%), Marokko (2,1%), Somalië (2,1%) en Turkije (2,1%). Daarmee zijn vooral Antillianen oververtegenwoordigd in het wapengeweld. Hun aandeel in de stadsbevolking is op 1 januari 2008 slechts 1,7 procent. Dat betekent een oververtegenwoordiging in het wapengeweld met factor 3,7. Benadrukt echter moet worden dat de grote meerderheid van de verdachten autochtoon is,
- De meeste verdachten komen uit Groningen (63,5%). Ook komt er een deel uit Hogeveen (2,5%), Assen (2,3%), Amsterdam (1,4%) en Leeuwarden (1,2%). Hogeveen is geen toeval; die gemeente werd geregeld genoemd in de interviews. Tot voor kort werd de binnenstad geteisterd door een groep uit Hogeveen die zeer geregeld de confrontatie zocht met het overige uitgaanspubliek en met de politie. Volgens politiemensen is die groep echter 'uit elkaar gevallen'. Ze wordt in ieder geval niet meer waargenomen.

Hierna trachten we met de diepte-analyse een scherper beeld te krijgen van de verdachten van uitgaansgeweld in de Groningse binnenstad.

³¹ Met inbegrip van Aruba.

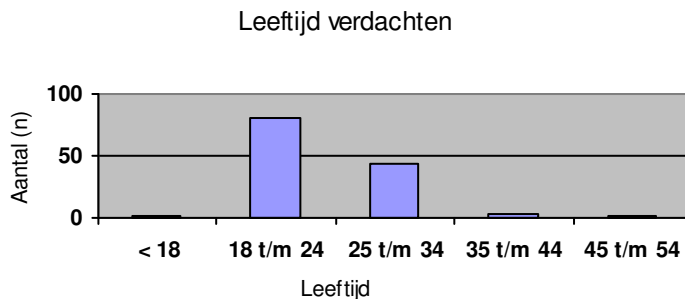
4.3.2 Diepteanalyse

Geslacht en leeftijd van de verdachte

In de diepteanalyse wordt nog eens bevestigd dat een groot deel van de verdachten van de geweldsincidenten jonge mensen zijn van het mannelijke geslacht. Slechts in twaalf gevallen betrof het een vrouw (8,6%). Dat percentage wijkt niet wezenlijk af van dat in de breedte-analyse.

De jongste verdachte uit onze diepte-steekproef (n=130) was zestien jaar; de oudste was achtenveertig jaar. Dat is relatief jong. In ons eerdere onderzoek in Amsterdam was de bandbreedte groter: er zaten ook zestigplussers tussen de verdachten. Bij de meerderheid van de verdachten (63,1%, n=82) gaat het om jongeren, dus personen onder de 25 jaar. In twee gevallen betreft het strafrechtelijk minderjarige verdachten (tussen 12 en 18 jaar). Ter vergelijking: in ons Amsterdamse onderzoek was iets minder dan de helft in de diepte-analyse onder de vijfentwintig jaar (47%). Maar daar werden wel weer (mogelijk toevalligerwijze) meer strafrechtelijk minderjarigen aangehouden. Naar aanleiding van deze cijfers trekken we de conclusie dat jeugd een aanzienlijke rol heeft in het uitgaansgeweld in Groningen. Wanneer we het grote aantal verdachte personen onder de 25 jaar afzetten tegen de bevolkingscijfers van Groningen blijkt dat er sprake is van een oververtegenwoordiging van jongeren. Uit de bevolkingscijfers blijkt namelijk dat 'slechts' 35,1% van alle Groningers 24 jaar of jonger is (Statistisch Jaarboek, 2008). Eerder concludeerden Bieleman e.a. (2006) dat bij uitgaansgeweld in Groningen voornamelijk personen onder de achttien jaar als daders zijn betrokken. Uit ons materiaal blijkt echter dat de daders wel jong zijn, maar veel vaker ouder dan achttien en dus niet strafrechtelijk minderjarig.

Uit de onderstaande interviewfragmenten blijkt overigens dat politie de leeftijd van de meeste geweldplegers anders inschat dan de horeca. De horeca schat de leeftijd, in elk geval de respondent uit onderstaand fragment, jonger in dat feitelijk uit de interviews met politiemensen en de daderanalyse naar voren komt.

Interview politie 1

"Meestal gaat het om jongeren tussen 17 en 25 jaar, die zitten vol drank en willen zich bewijzen t.o.v. de groep. We noemen ze ook wel "testosteron bommetjes". Ook dames doen hier aan mee. Af en toe gaat het ook om kerels van een jaar of 50. Drank en/of drugs, combi. Het drugsgebruik lijkt gewoon geaccepteerd, door het brede publiek. Een risicogroep zijn soms ook militairen: deze worden behoorlijk ingenomen, maar ook zij weten hun maat niet. Soms ook niet-stadjes, die gewoon ronduit vervelend zijn. Ten slotte ook de jongeren van FC Groningen (harde kern)."

Interview politie 2

"Voornamelijk studenten gebruiken drugs en zorgen voor de schijngevechten. Maar over het algemeen geldt het dat alle mensen uit de diverse lagen van de bevolking als dader kan worden aangewezen. Denk aan voetbal liefhebbers, kansarmen, nette mensen. Politie heeft weinig van doen met jongeren tot 16 jaar. wel eens uitrukken daarvoor en komt tot de conclusie dat de 12 en 13 jarigen nog minder respect hebben voor het gezag dan de iets oudere jongeren. (interview, politie)"

Interview horeca 1

'Qua veiligheidsproblemen die spelen in de binnenstad haalt X aan dat overlast vooral wordt veroorzaakt van jongeren onder de 16 jaar die op straat hangen. In de zomervakantie komt het zelfs voor dat de horeca 12 jarigen moet weren. De jongeren proberen binnen te komen.' Er zijn wel eens schoolfeesten in een grote discotheek hier. De politie moet dan oppasser spelen.'

Geboorteland daders

Van de verdachten van wie het geboorteland bekend is (n= 105) is de meerderheid geboren in Nederland. Slechts één verdachte was geboren in Marokko. Daarentegen waren vijf verdachten (3,9%) van Antilliaanse afkomst. In de breedte-analyse constateerden wij reeds een oververtegenwoordiging van Antilliaanse verdachten bij het wapengeweld, bij geweld in het algemeen (wapen en niet-wapen samen) en geweld zonder wapen was in de breedte-analyse geen oververtegenwoordiging. In de diepte-analyse is bij geweld een oververtegenwoordiging bij Antillianen van 2,3. Die factor is het aandeel in de verdachtenpopulatie van de diepte-analyse (3,9%) gedeeld door het aandeel in de stadsbevolking (op 1 januari 2008 is dat 1,7%). Daarbij moet uiteraard wel rekening worden gehouden met betrouwbaarheidsmarges vanwege de steekproeftrekking. De meeste verdachten zijn hoe dan ook in Nederland geboren.

Woonplaats

Bijna de helft van de verdachten (54,3%, n=70) woont volgens de diepteanalyse in de stad Groningen. Van de rest van de verdachten woont 45,7% (n=59) elders in Nederland. Van 21 verdachten is de woonplaats niet bekend. Dat beeld strookt niet met de indruk van geïnterviewden dat de meeste probleemveroorzakers toch vooral van buiten de stad zouden zijn. Zie de interviewfragmenten hieronder:

Interview Horeca 1

Voor wat betreft de woonplaats stelt een horeca ondernemer dat het gaat om Groningers, maar ook dat Groningen een metropoolfunctie uitoefent op mensen van buiten de stad. Dan heb je ook nog militairen van Lauwers oog, hoewel deze groep niet altijd voor trammelant zorgt. Ten slotte gaat het om de FC Groningen jongeren, van de Z-side. Kortom: een gemêleerd beeld.

Interview horeca 2

"Je hebt bepaalde groepen uit bepaalde wijken, bekende Oosterparkwijk; is achterstandswijk. Daar zat vroeger ook het stadion; daar zat harde kern supporters, nu overgegaan in jongere kern Groningen: dat zijn bekenden van de politie."

Interview politie 1

"Veel mensen van buiten Groningen komen in Groningen stappen (geen sluitingstijden). Deze mensen gedragen zich vaak niet."

Sociaal-economische achtergrond

Van geweld in de openbare ruimte is bekend dat daders lang niet altijd tot achtergestelde groepen horen (Van den Brink, 2003; Bervoets e.a. 2008). Vaak genoeg zijn het ook de kantoormedewerker, de vader van twee kinderen of de student – mensen, kortom, die wat hebben te verliezen – die zich onder bepaalde omstandigheden volledig laten gaan. De redenen daarvoor werden reeds kort benoemd in de slotparagraaf van hoofdstuk 2.

Ook in de interviews wordt aangegeven dat er bij de daders op het eerste gezicht niet een sociaal-economische categorie uitspringt. Dus ook niet de studenten, en dat terwijl Groningen met recht een echte studentenstad mag worden genoemd. In de politiemutaties vinden we echter maar weinig terug over de sociaal-economische achtergrond van verdachten. Van slechts 59 van de 150 daders in de steekproef weten we of ze werken, een opleiding volgen of werkloos zijn. Van deze negenenvijftig verdachten hebben er drieëndertig werk, volgen er achttien een opleiding en zijn acht op het moment werkloos. De beroepen die de verdachten uitoefenen verschillen van lasser tot steigerbouwer en van kapper tot tandtechnicus. Ook zit er een aantal verdachten tussen die werken als portier bij één van de uitgaansgelegenheden in Groningen en tijdens hun werk betrokken raken bij een incident. Wat betreft de daders die een opleiding volgen, volgen er vijf een HAVO/HBO opleiding, zes een VMBO/MBO opleiding en van zeven is bekend dat ze studeren, maar niet op welk niveau. Kortom: als we al iets weten van de daders, dan weten we dat de meesten gewoon werken of studeren.

Antecedenten daders (diepte-analyse)

Het merendeel van de daders van uitgaansgeweld heeft nog geen antecedenten (65,3%, n=98), dit zijn dus first offenders. In de overige gevallen heeft de dader wel reeds antecedenten (34,7%, n=52). Van deze verdachten met antecedenten heeft 61,5% (n=32) meer dan één antecedent. Hieronder was echter maar één persoon met tien antecedenten, die dus als veelpleger kan worden geclassificeerd.

Opvallend is dat van de antecedenthouders de helft geweldsantecedenten heeft. 28,8% van de verdachten met antecedenten heeft (daarnaast) eerder vermogensdelicten gepleegd. Elf antecedenthouders hebben (ook) een openbare orde-incident, tien (ook) een hinderlijke gedraging en negen (ook) een verkeersdelict als antecedent

Daaruit kunnen we opmaken dat de dader van uitgaansgeweld in de Groningse binnenstad meestal een first offender is, maar dat ruim eenderde wel degelijk eerder antecedenten opdeed, deels vanwege geweldsdelicten.

Relatie tot het slachtoffer

Van 133 slachtoffers was duidelijk of het slachtoffer een onbekende was, een vriend of kennis dan wel familielid. Bijna alle daders (91%, n=121) pleegden het geweld tegen een vreemde. Slechts twaalf daders pleegden het geweld tegen een (ex-)vriend of kennis. In zeventien gevallen is niet bekend wat de relatie is tussen de dader en het slachtoffer.

4.4 De slachtoffers: profiel

4.4.1 Breedteanalyse

Uit de interviews met politiemensen, maar ook met horeca, blijkt dat er geen duidelijke beelden zijn van wie (geregeld) slachtoffer is van uitgaansgeweld. Sommige respondenten vonden het moeilijk om een slachtofferprofiel te schetsen, anderen hadden de indruk dat slachtoffers toch vooral de zwakke, weerloze personen waren die doelwit zijn van zinloos geweld. De breedte-analyse vertelt ons het volgende:

- Een klein deel (6,7%) van de slachtoffers is zelf betrokken geweest bij wapengeweld.
- 18,6% van de slachtoffers van geweldsdelicten is vrouw. Van alle slachtoffers van wapengeweld is 22,9% vrouw. Bij geweld zonder wapen is dit 18,3%. Dit maakt dat vrouwen veel ruimer vertegenwoordigd zijn onder de slachtoffers dan onder de daders. Toch is en blijft het uitgaansgeweld, ook voor wat het slachtofferprofiel betreft, vooral een mannenaangelegenheid.
- Van alle slachtoffers is 70,6% 25 jaar of jonger. Bij wapendelicten is 75,2% 25 jaar of jonger en bij geweldsdelicten waarbij geen wapen is gebruikt is dit 70,2%.
- De meeste slachtoffers zijn in Nederland geboren (84,9%). Voor wapengeweld ligt het percentage Nederlandse slachtoffers lager, namelijk 72,5%.

- Meer dan tweederde van de slachtoffers (69,1%) woont in Groningen. Daarna volgen Haren (1,4%), Amsterdam (1,3%) en Hoogezand (1,0%).

4.4.2 Diepteanalyse slachtoffers

Voor een diepteanalyse van het slachtofferprofiel hebben we bij 154 slachtoffers gekeken naar geslacht, leeftijd, sociaal economische achtergrond, geboorteplaats, etniciteit, alcoholgebruik, drugsgebruik en eventuele alcohol en/of drugsverslaving van de slachtoffers. Daarnaast is gekeken of het slachtoffer en de dader bekenden van elkaar zijn. Dat zijn, kortom, dezelfde onderwerpen die we bestudeerden bij het daderprofiel. Aanvullend is gekeken of de slachtoffers ietsel hebben overgehouden aan het incident en wat de aard hier van was.

Geslacht en leeftijd

Uit de analyse komt naar voren dat, evenals bij de daders, een groot deel van de slachtoffers van de geweldsincidenten jonge mensen zijn van het mannelijke geslacht (82,9%, n=126). Desondanks is het aandeel vrouwen in de slachtoffergroep (een stuk groter dan in de dadergroep. Het aantal vrouwelijke slachtoffers is meer dan twee keer zo groot als het aantal vrouwelijke daders (resp. 26 vrouwelijke slachtoffers tegenover 12 vrouwelijke daders) . Vrouwen blijken dus veel vaker slachtoffer van uitgaansgeweld dan dat zij dader zijn.

De leeftijd van de slachtoffers (n=154) varieert van 17 tot en met 63 jaar. Bij het merendeel van de slachtoffers betreft het personen van vijftientig jaar en jonger (64,9%, n=98). Net als bij de daders is onder de slachtoffers het aandeel 12- tot en met 17-jarigen beperkt, namelijk tot vier personen (2,6%). Van drie slachtoffers is de leeftijd niet bekend.

Geboorteland slachtoffers

Het merendeel van de slachtoffers van wie we het geboorteland weten is in Nederland geboren. Dat was bij de daders precies eender. Eén op de tien slachtoffers is geboren buiten Nederland; onder hen waren twee Antillianen en een Marokkaan. Hier constateren wij derhalve geen oververtegenwoordiging van bepaalde etnische groeperingen.

Sociaaleconomische achtergrond

In de politieregistratie BPS wordt vaker niet dan wel de sociaal-economische achtergrond van slachtoffers vastgelegd. Bij een verdachtenverhoor worden veel vaker (in het sociaal verhoor) vragen gesteld over werk en opleiding dan bij het opnemen van de aangifte van het slachtoffer. We weten daarom niet op basis van de politieregistraties wat het precieze aandeel studenten is in de slachtofferpopulatie. Het vermoeden op basis van literatuur van de universiteit Groningen (een wat ouder onderzoek van De Bie uit 2004) is dat studenten een stevig aandeel hebben onder de slachtoffers. Dit als gevolg van het doelbewust uitdagen van studenten door niet-studenten ('studentje pesten'). Toch vonden we in onze interviews en observaties weinig grond voor die conclusie. Op grond van ons eigen materiaal is het aandeel van studenten in elk geval niet veel duidelijker geworden. Van slechts een enkeling van de 159 slachtoffers weten we of ze werken, een opleiding volgen of werkloos zijn (n=11). Van die elf hadden er acht werk, twee volgden een opleiding en één verdachte was werkloos.

Van de acht slachtoffers van wie bekend is dat ze werk hebben, zijn er vijf werkzaam in de horeca sector. Dat is dan wel weer opvallend. Vier werkten als portier en één als horecamedewerker.

Relatie tussen slachtoffer en dader

Van 145 van de 159 slachtoffers was duidelijk of de dader een onbekende was, een vriend of kennis dan wel familielid. Dan blijkt toch nog in 8,3% (n=12) van de gevallen dat de dader een vriend of kennis is. In twee gevallen was de dader zelfs een familielid van het slachtoffer. In het merendeel van de gevallen, 90,3% (n=131), kennen slachtoffer en dader elkaar niet, zoals wij ook al aangaven bij de daders.

Letsel

In het merendeel van de gevallen was sprake van letsel (69,5%; n=98). Dat letsel bij de slachtoffers varieerde van licht tot zeer ernstig letsel en ziekenhuisopname. Van 13 slachtoffers is niet bekend of ze letsel hebben overgehouden aan het incident.

Voor de slachtoffers met letsel is een inschatting gemaakt van de ernst van het letsel. Het letsel is voor 35,7% (n=30) van die slachtoffers als licht aan te merken. 28,6% (n=24) van de slachtoffers heeft matig-ernstig letsel overgehouden aan het incident. 34,5% (n=29) heeft ernstig letsel opgelopen. Bij ernstig letsel is altijd een arts geraadpleegd. Eén slachtoffer heeft zeer ernstig (blijvend) letsel opgelopen.

Antecedenten

Opvallend is dat bijna drie op de tien slachtoffers in de steekproef zelf criminele antecedenten heeft (27,3%, n=42). Van de antecedenthoudende slachtoffers heeft 69% (n=29) meer dan één antecedent. Hieronder zijn zelfs vier slachtoffers die als veelpleger kunnen worden aangemerkt. Zij hebben (meer dan) tien antecedenten.

De meest voorkomende categorie antecedenten zijn vermogensdelicten, gevolgd door geweldsdelicten. Het is opvallend te noemen dat bijna de helft van de antecedenthoudende slachtoffers (47,6%, n=20) zelf één of meerdere geweldsdelicten heeft gepleegd.

5 Geweld tegen de politie: daderprofielen

5.1 Bevindingen en conclusies

- Bij het uitgaansgeweld is geregeld sprake van geweld tegen politie; verbaal en lichamenlijk.
- Volgens politiemensen en de gegevens in de politiesystemen is het geweld tegen de politie in de analyseperiode 2005-2008 toegenomen.
- In de politiesystemen is mogelijk sprake van een onderregistratie. Dat hangt samen met de lage aangiftebereidheid onder politiemensen. Zij menen geregeld dat geweld bij hun vak hoort en doen dan geen aangifte. Hierdoor beschikken wij echter maar over heel beperkt onderzoeksmateriaal voor wat betreft politieregistraties. De conclusies van dit hoofdstuk moeten dan ook als verkennend worden beschouwd.
- Geweld tegen de politie is bovendien niet gemakkelijk terug te vinden in de systemen, omdat in de registraties niet altijd duidelijk is dat het om geweld tegen de politie gaat. In dit hoofdstuk hebben wij slechts de registraties geanalyseerd waarbij de modus operandi wezen op geweld tegen de politie.
- De daders komen veelal uit Groningen zelf en zijn geregeld veelpleger. De aanleiding is vaak het worden aangesproken door de politiefunctionaris of een uit de hand gelopen aanhouding. Dat leidt in eerste instantie tot verbale agressie, gevolgd door lichamenlijke agressie. De gedragingen van de burger lopen uiteen van (uit)schelden, bedreigen, schoppen, slaan van de agent tot het toebrengen van bijtverwondingen.
- De verdachten in de door ons bestudeerde casussen waren allemaal van het mannelijk geslacht. Zij zijn allen geboren in Nederland en zijn gemiddeld 28,9 jaar oud op het moment van het delict.
- Het verdachtenprofiel wijkt in die zin af van dat van de 'algemene' pleger van uitgaansgeweld. Daders van geweld tegen politie zijn geregeld wat ouder en bekend bij politie en justitie als veelpleger.

5.2 Aanpak en achtergrond hoofdstuk

De omgangsvormen in de samenleving verruwen, zo blijkt uit diverse onderzoeken en ook uit de interviews die wij hielden met politiemensen en horecaondernemers³². Uit de gesprekken met politiemensen blijkt dat burgers het haast verleerd zijn om anderen op een goede manier op hun gedrag aan te spreken en ook op hun eigen gedrag aangesproken te worden. In hoofdstuk twee gaven wij enkele verklaringen aan voor (uitgaans)geweld en wij duiden tevens op het toegenomen gebruik van alcohol en drugs onder het (jonge) uitgaanspubliek. Bij de presentatie van de jaarcijfers memoreerde de Groningse korpschef O. Dros begin 2009 het geweld tegen hulpverleners en politieambtenaren. Het geweld tegen politiemensen neemt fors toe. Het aantal aangiftes van geweld tegen politiemedewerkers verbubbelde bijna in twee jaar tijd in Groningen: van 56 in 2006 tot 96 in 2008. Volgens Dros raakten in 2008 twintig Groningse agenten gewond. Volgens hem is de kwestie vooral zo zorgelijk omdat de motivatie om als politiemans te werken daardoor wordt aangetast. Van alle Groningse politiemensen is 22 procent in 2008 minimaal één keer geconfronteerd met geweld of bedreiging.

³² Middelhoven, L.K., F.M.H.M. Driessen (2003) *Schelden in het (semi-) publieke domein. Een onderzoek onder verschillende beroepsgroepen*, in Justitiële Verkenningen, jrg. 29, nr.3, 2003, p.54-64. Middelhoven, L.K., F.M.H.M. Driessen (2001) *Geweld tegen werknemers in de (semi-)openbare ruimte. Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van het Ministerie van Justitie*. Utrecht: Bureau Driessen. Abraham, M., A. van Hoek, P. Hulshof, J. Pach (2007) *Geweld tegen politie in uitgaansgebieden*. DSP Groep. Amsterdam, april 2007.

Achtergrond geselecteerde mutatienummers

Om meer zicht te krijgen op de mechanismen en de aard van het geweld tegen politiemensen, hebben wij een kleine selectie onderzocht van zeventien casus tussen 2005 en 2008. Hoewel er veel meer registraties zijn van geweld tegen politie en politiemensen ook veel geweld tegen politie niet registreren, is slechts bij deze zeventien casus in de 'modus operandi' aangegeven dat sprake was van geweld tegen de politie. Bij de bulk van het geweld tegen politie, is dat op het eerste gezicht niet duidelijk op basis van alleen de registratie. Wij verrichten een kwalitatieve diepteanalyse door alle zeventien zaken uit BPS en HKS grondig door te lezen aan de hand van een set vooraf geformuleerde vragen. Onder de diverse tabbladen (in BPS) kon onder andere een PV of vrije mutatie worden aangetroffen, die veel informatie geeft over het gepleegde incident. Uit BPS kon de keno-code³³ die bij een dader hoort worden opgemaakt zodat HKS geraadpleegd kon worden. HKS werd geraadpleegd om inzicht te krijgen in de (eventuele) antecedenten van de verdachte.³⁴

Bekijken we de geselecteerde zaken van naderbij, dan zien we dat een agente twee keer aangifte heeft gedaan, omdat zij twee keer slachtoffer is geworden. Eén agent heeft drie keer aangifte gedaan omdat hij drie keer slachtoffer is geworden. Bij drie aangiftes waren twee agenten betrokken en bij twee van deze aangiftes hebben beide agenten aangifte gedaan. Bij de andere aangifte heeft slechts één agent aangifte gedaan en staat de ander wel vermeld als benadeelde (slachtoffer). Bij vier aangiftes waren twee verdachten. Eén van deze aangiftes is twee keer geregistreerd, omdat twee agenten slachtoffer waren die beide apart aangifte hiervan hebben gedaan. Feitelijk zijn er 15 incidenten (maar 17 registraties in BPS), zijn er 15 verschillende slachtoffers (sommige komen vaker in BPS voor als benadeelde) en zijn er 17 verdachten. Drie van deze verdachten komen elk in twee aangiftes voor. Twee verdachten staan in dezelfde registratie vermeld als zodanig. Van twee verdachten zijn niet alle gegevens compleet. Van hen hebben we geen geboortedatum en plaats en dus ook geen inzicht in (eventuele) antecedenten.

Uitgaansgeweld en niet-uitgaansgeweld

De zeventien zaken hebben betrekking op de hele stad Groningen. Daarvan zijn er vijf gesitueerd in de binnenstad. Van die vijf waren er vier casus tijdens stapavonden, waarbij dan bijvoorbeeld horeca-contactfunctionarissen het doelwit waren. Waar mogelijk vergelijken we de zaken met geweld tegen de politie tijdens stapavonden met de zaken die geen betrekking hadden op uitgaansgeweld tegen de politie. Waar mogelijk ook halen we illustratieve passages aan uit de door ons bestudeerde politiemutaties.

³³ De keno-code bestaat uit drie elementen:

- de eerste vier letters van de achternaam van de verdachte;
- de eerste voorletter van de verdachte;
- de laatste twee cijfers van het geboortjaar van de verdachte.

³⁴ HKS (sinds 1986) is een landelijk dekkend systeem dat gebruikt wordt om gegevens over verdachten te registreren. Het bevat zowel de aangiftegegevens van misdrijven als de persoonsgegevens van de verdachten ervan. In HKS wordt informatie opgenomen van personen die minimaal 12 jaar of ouder zijn en tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt. HKS bevat o.a. informatie over het delict, persoonskenmerken van de verdachte zoals geboortedatum, geslacht, geboorteland en nationaliteit. HKS levert geen complete beschrijving van de criminaliteit in Nederland op. De daders die niet gepakt zijn, delicten waarvan geen PV zijn opgemaakt of de delicten die onbekend blijven bij de politie worden niet geregistreerd. Daarnaast betreffen de gegevens informatie over verdachten en niet veroordeelden, in: Blom, M., J. Oudhof, R.V. Bijl, B.F.M. Bakker (2005) *Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken*. WODC & CBS.

5.3 Daders van geweld tegen politie: vaak oudere veelplegers

Alle zaken: aard en locatie incident

Politie mensen zijn in de casussen slachtoffer van zowel verbaal- als fysiek geweld. Iedere politiefunctaris heeft bijna dagelijks te maken met verbaal geweld. Burgers worden boos als ze staande gehouden of aangehouden worden of een bekeuring krijgen. Fysiek geweld komt minder vaak voor dan verbaal geweld. Soms mondt schelden en schreeuwen uit in schoppen, bijten en slaan. Geregeld gebeurt dat bij een aanhouding op verbaal geweld en ook bij aanhoudingen waarbij een burger niet wil meewerken.

Politie mutatie:

Verdachte X reed op een onverlichte brom- of motorfiets en naderde agent A en agent B. Verdachte X negeerde ook rode verkeerslichten en negeerde het stop teken van de agenten. Agent A gaf door de mobilfoon aan dat zij iemand aan het achtervolgen waren en uiteindelijk lukte het een collega om verdachte X klem te rijden. De adem van verdachte X rook naar alcohol en hij had met bloed doorlopen ogen. Verdachte X zei vervolgens: "ja hoor, pak me maar, ik heb toch wel te veel gezopen". Nadat een blaastest was afgenomen werd de verdachte aangehouden en hij moest plaats nemen in het dienstvoertuig. De verdachte zei dat hij dat niet van plan was omdat hij zijn bromfiets wilde hebben. De verdachte werd bozer en begon harder te praten. Een van de agenten zou de bromfiets mee nemen naar het bureau maar hier wilde de verdachte niets van hebben. De agenten besloten hem uit het dienstvoertuig te halen en te fouilleren en transportboeien aan te leggen. De verdachte balde toen een van zijn vuisten en begon om zich heen te slaan. Hij raakte agent A. Een agent heeft de verdachte tot tweemaal toe met de vuist in het lichaam geslagen. De verdachte greep de collega agent van achter om de nek waar de collega niet uit kon komen. Agent A heeft toen een vuistslag in het gezicht van de verdachte gegeven. De collega kwam los. Vervolgens werd er een nekklem aangelegd bij de verdachte.

Vijf politiemensen werden bij de zeventien bestudeerde zaken slachtoffer van mishandeling zonder letsel en zonder wapen, twee politiemensen werden mishandeld met een wapen en liepen hierbij letsel op. Zes werden mishandeld zonder wapen en liepen hierbij letsel op. En vier politieambtenaren werden (met de dood) bedreigd. Zij deden aangifte van bedreiging. Voorbeelden van dreigementen die wij uit de processen verbaal hebben gehaald zijn:

- "ik knal een kogel door je kop en als ik vrij kom zoek ik je op";
- "ik maak jou af... ik snij je strot af en ik snij je tong uit je bek";
- "Jullie zijn kankerjoden";
- "ik wil een keer met jou vechten zonder bemoeienis van politie en justitie".

Het geweld zonder letsel zonder wapen varieerde van schoppen en slaan (wat blauwe plekken en schaafplekken opleverde) tot duwen en het toebrengen van bijtverwondingen. Zo werd een agente in de borststreek gebeten door een verdachte. Uit gesprekken met de politiemensen met wie we 's nachts op pad gingen blijkt dat vaak genoeg ook geparkeerde fietsen als schild of projectiel worden gebruikt om agenten te verwonden. Of zoals een van onze gesprekpartners aangaf: 'fietsen zijn ruim voor handen in de binnenstad en – dus- worden ze bij uitgaansgeweld tegen politiemensen ingezet als wapen'.

Voor wat betreft de slachtoffers geldt dat het zowel om mannen als vrouwen gaat. Twee vrouwelijke agenten zijn eerder slachtoffer geweest van een geweldsincident. De overige dertien politiemensen zijn van het mannelijke geslacht.

Van de geanalyseerde geweldsincidenten tegen politiemedewerkers vonden er vijf plaats in de binnenstad van Groningen. De locaties waar de incidenten plaats vonden waren de Grote Markt (2X), het Engelenpoortje, de Pelsterstraat en de Vismarkt. De overige geselecteerde incidenten vonden plaats buiten de binnenstad. Sommige vonden plaats in de buurt van het Stadion Oosterpark (oude voetbalstadion van FC Groningen).

Aanleiding incident

Het (uitgaans)geweld tegen de politie doet zich vooral voor bij aanhoudingen en conflictinterventies. Dat is precies de reden waarom de Groningse politie tijdens stapavonden probeert om de aanhoudingssituatie zo kort mogelijk te houden. Het blijkt dat tegen de politie gericht geweld bij aanhoudingen nog wel eens vrij zware vormen kan aannemen, vermoedelijk omdat de betrokkenen er in dergelijke gevallen veel aan gelegen is zich aan de aanhouding te onttrekken. Nadat een agent een burger aanspreekt op zijn of haar gedrag, wordt de verdachte boos en escaleert de situatie. Vaak is een burger het er niet mee eens dat hij aangesproken wordt, omdat de persoon van mening is dat hij of zij niets verkeerd doet. In eerste instantie wordt er verbaal geweld geuit dat overgaat in het plegen van fysiek geweld. In onderstaande kaders twee (volgens agenten vaak voorkomende) voorbeelden van 'wildplassen' tijdens stapavonden, waarbij de zaak uit de hand loopt:

Politie mutatie:

Verdachte X en verdachte Y staan te urineren tegen de rolluiken van een IJssalon. Agent A en agent B zien dat en spreken de verdachten aan op hun gedrag en schrijven een bekeuring hiervoor uit. Tijdens het schrijven van de bekeuring voegt zich een tweetal vrienden bij verdachte X en verdachte Y. De vier personen gaan flink tekeer tegen agent A en agent B. De vier personen roepen onder andere: "een echte vent wordt geen agent". Agent A en B besluiten hier niet op te reageren en stappen in hun dienstvoertuig om verder te gaan met hun werk. De vier personen beginnen zo hard te schreeuwen dat agent A en B besluiten hen te verbaliseren voor schreeuwen op straat. Agent B roept op een gegeven moment geslagen te zijn en agent A voegt zich bij agent B en pakt de verdachte X van achteren vast en trekt de verdachte met kracht achter over om de verdachte zo onder controle te hebben. Verdachte Y besluit hierop om agent A tegen de linker zijde van het gezicht te slaan. Verdachte Y weet te ontkomen, maar wordt later alsnog door een collega opgepakt.

Politie mutatie:

In straat E zagen politiemensen een drietal personen welke de rits van de broek en de broekriem los hadden. Echter, zij konden niet zien of er daadwerkelijk geürineerd werd. Hierop spraken zij de personen aan en wezen hen op het feit dat het niet toegestaan was om op deze plaats te urineren en dat er verderop een toilet was waar zij gebruik van konden maken. Twee van de drie personen liepen daar vervolgens heen, één persoon bleef staan (verdachte X). Verdachte X zei toen: "ik ben niet aan het wildplassen, maar ik ben gecontroleerd aan het plassen". Het bleek dat de verdachte niet kon plassen en deed de broek weer dicht. En begon met opruiende taal in de richting van de agenten. ... De agent zei meerdere malen tegen de verdachte dat deze zich moest verwijderen. De verdachte werd onder lichte dwang de P straat in geleid. De agent pakte de verdachte hierbij bij de kleding vast, maar deze wist zich los te rukken. De verdachte haalde de broeksriem uit zijn broek en wist deze enkele slagen om de vuist. En nam een zeer dreigende houding aan. De agent voelde zich ernstig bedreigd. De verdachte hief de riem omhoog en maakte een slaande beweging richting het gezicht van de agent. De agent kon de riem net ontduiken en wist de verdachte naar de grond te brengen.

Het geweld verrast de politiemensen geregeld. De arrestant die eerder nog tot medewerking bereid leek en zich liet afvoeren, verandert van het een op het andere moment in een om zich heel slaande en schoppende amokmaker. Niet alleen de aanhouding zelf, ook het vervoer naar het politiebureau, blijkt zo nu en dan risicovol.

Politie mutatie:

Samen met collega X zag Y een worsteling/tumult voor het bordes van het stadhuis. Zij zijn toen op de worsteling af gelopen en daar sprak een jongen ze aan om te zeggen dat hij slachtoffer was van mishandeling. De jongen wees de dader aan en Y sprak deze jongen aan. De jongen gaf aan dat het gebeurde allemaal een vergissing was en dat het slachtoffer een vriend van hem was en dat het om een ongelukje ging. Willem zei tegen de jongen dat van het verhaal van het slachtoffer en het letsel niet bleek dat het om een ongeluk ging en deelde Z mede dat hij was aangehouden ter zake mishandeling. Ze liepen samen naar het dienstvoertuig en vanuit het niets kreeg Y een heel harde duw van Z en verloor zijn evenwicht. Ook Z viel daar Y zich aan hem probeerde vast te grijpen tijdens de val. Z kon eerder opstaan en rende hard weg. Z is na achtervolging door Y en een andere collega aangehouden.

In het bovenstaande fragment werd grof geweld gebruikt door de arrestant. Veel vaker, ook volgens de geïnterviewde politiemensen, komt de onderstaande situatie voor met verbaal geweld. Voor politiemensen overigens geen reden om dat type geweld minder kwalijk te nemen dan fysiek geweld:

Politie mutatie:

Hij werd geboeid en overgebracht naar het dienstvoertuig. Dader riep: "ik maak jou af kankerlijker, ik schiet een kogel in je kop, maak me los en ik stomp je voor je harses, hoerenjong. Zeg maar tegen je vrouw en kinderen dat jij iemand aangehouden hebt die jou koud gaat maken, ik weet je te vinden. Ik maak jou af en ik maak je moeder af kankerlijker, ik snij je strot af en ik snij je tong uit je bek".

Overigens valt op dat in de casussen die specifiek betrekking hadden op uitgaansgeweld zo nu en dan portiers meehelpen met het in bedwang houden van een verdachte. Ook komt in een casus voor dat politiemensen juist ter plaatse werden geroepen om portiers te assisteren en een arrestant over te nemen en af te voeren naar het bureau.

Politie mutatie:

Een jongeman was aan het vechten bij de Ballustrade in de Drie Gezusters. Een portier sprak de man aan op zijn gedrag en deelde mede dat hij uit de zaak zou worden gezet en een ontzegging kreeg. Hierop nam hij de jonge man mee naar buiten en zou met hem naar Hotel de Doelen lopen om in de portiersruimte hem de ontzegging uit te reiken. Buiten op de trap begon de jonge man zich agressief te gedragen. De verdachte riep tegen de portier: "ik maak je af, ik maak je dood". De jonge man raakte buiten zinnen en was niet meer voor rede vatbaar. De politie schoot toen te hulp. (...). De verdachte bleek reeds een ontzegging te hebben voor de Horeca aan de Zuidzijde van de Grote Markt.

In het algemeen lijkt het erop dat de daders veel moeite hebben met situaties waarin zij door anderen, in dit geval de politie, op hun gedrag worden aangesproken. In interviews beklaagden politiemensen zich over het tanende gezag en respect voor de politie. Dat zou tegenwoordig op een dieptepunt zijn. Waar het vroeger nog heel goed mogelijk was om een goed gesprek te hebben met een dader (arrestant) daar worden politiemensen nu geregeld verrast met grof geweld, en vaak (zoals zij dat ervaren) vanuit het niets. Het maakt het werk er volgens deze politiemensen niet beter op. Zo blijkt ook uit volgend fragment:

Politie mutatie:

Ze zagen op een gegeven moment een man met een geopend blikje Heineken bier op een bankje zitten en zagen dat hij een slok nam. Hierop spraken zij hem aan en deelden hem mee dat hij was aangehouden. De agenten vroegen om de legitimatie en de verdachte liet deze zien. Vervolgens zei de man "schrijf de bekeuring maar uit, maar ik ga niet mee! Als ik mee moet sleur je mij maar in de auto". Verdachte probeerde zich los te trekken. Agent X heeft vervolgens verdachte in een wurggreep vastgepakt, waarna verdachte zich voorover boog en de agent met volle kracht in zijn arm beet.

Inmiddels zijn er ook drugstests op de markt om het gebruik van bepaalde middelen aan te tonen. Van de door ons bestudeerde casus van geweld tegen de politie was in vijf gevallen aantoonbaar sprake van een dader onder invloed van alcohol en/of drugs. Wellicht niet geheel toevallig waren dat precies de cases die zich afspeelden in de binnenstad en een relatie hadden met uitgaan. Eén verdachte werd (zelfs) aangehouden omdat deze alcohol op straat aan het nuttigen was. We weten echter op basis van de vorige hoofdstukken dat middelengebruik door politiemensen vaak niet (goed) wordt vastgelegd in de politiesystemen. Hieronder een relevant fragment uit een politiemutatatie, met overigens ene vrouwelijke dader:

Politiemutatatie:

Tijdens het verhoor wist de verdachte niet meer alles te herinneren vanwege overmatig alcoholgebruik (0,25 liter Beerenburger in combinatie met cola). Geeft ook aan wel eens weed te gebruiken en een gedragsstoornis te hebben waarvoor zij geen medicatie krijgt. Zij wordt wel behandeld door een vrouwelijke psychiater. In het weekend drinkt zij sterke drank. (Zij ontkent de agent in zijn been te hebben gebeten, want zo zij verklaart: "ik ben geen hond").

Daderprofielen: wie zijn de daders?

Onze analyse laat zien dat – op de dader van bovenstaand fragment na - de daders die geweld hebben gepleegd tegen een politiemedewerker van het mannelijke geslacht zijn. Veertien verdachten hebben de Nederlandse nationaliteit. Van de overige drie verdachten is de nationaliteit onbekend. Gegevens daarover waren dan niet opgenomen in BPS en HKS. Tien verdachten wonen in Groningen, één verdachte woont in het Brabantse Zevenbergen, één in Assen en nog eens één in Den Haag. Van de overige vier verdachten is de woon- of verblijfplaats niet bekend. Deze gegevens zijn niet terug te vinden in de politiesystemen. De leeftijd van de daders (op het moment dat zij verdacht werden van het betreffende geweldsincident) liep uiteen van 20 jaar tot en met 58 jaar oud. Van twee verdachten is helaas geen leeftijd bekend. Althans, de leeftijd hebben wij niet aangetroffen in het registratiesysteem. De gemiddelde leeftijd van de verdachten van wie we de leeftijd kenden was 28,9 jaar oud. Dat is gemiddeld een stuk ouder dan de daders van het (uitgaans)geweld in het algemeen.

Daders van geweld tegen de politie zijn vaak bekenden van de politie. Zeven van de zeventien geweldplegers hebben tien antecedenten (of meer) in HKS en vallen onder de categorie veelplegers³⁵. Drie geweldplegers hebben drie antecedenten op naam en de overige geweldplegers hebben behalve het door hen gepleegde geweldsdelict geen andere antecedent op naam staan. Van twee personen was niet alle informatie in BPS te vinden waardoor we HKS niet konden raadplegen om te achterhalen hoeveel antecedenten zij op naam hadden staan. Vier geweldplegers deden hun eerste antecedent al op in het midden van de jaren '90.

Dat sommige daders bepaald geen onbekenden waren van de politie, bleek heel nadrukkelijk uit drie geweldsincidenten, waarin de politiefunctaris in de politieregistratie schreef over "de voor ons welbekende X". Eén van drie betreffende verdachten was vijf dagen eerder al door de agent aangehouden, omdat de persoon toen een woninginbraak had gepleegd.

³⁵ In HKS zagen wij alleen de 10 meest recente antecedenten, als gevolg van onze beperkte autorisatie.

5.4 Bevindingen in breder perspectief: geweld tegen politie verklaard

Er is nog niet veel bekend over de kenmerken van de verdachten die geweld tegen de politie plegen. In Groningen niet, maar ook in de rest van het land niet. Daarom kan het helpen om de gegevens die we hebben te vergelijken met een recent onderzoek waarin eveneens getracht is om tot een daderprofiel te komen. Uit het proefschriftonderzoek van Timmer (2005) blijkt dat verdachten die in het contact met een politiemedewerker 'door het lint gaan' onder te verdelen zijn in vier groepen:

- 'straatvechters' die bij het zien van de politie op zichzelf (al) wild worden;
- 'verstoorden'; hieronder vallen psychisch/geestelijk gestoorden, alcoholisten en drugsgebruikers;
- 'verongelijken'; dit zijn mensen die bij het minste of geringste (al) in conflict gaan met de politie, vooral als zij aangehouden worden;
- 'gekrenkten'; onder deze categorie vallen de mensen die zich door politieoptreden in hun eer en eigenwaarde aangetast voelen.

Wij beschikken echter over te weinig materiaal om aan te kunnen geven of wij vooral straatvechters, verstoorden, verongelijken of gekrenkten waarnamen in Groningen. In de bovenstaande mutatiefragmenten lijken haast alle gedragselementen voor te komen die Timmer benoemd. De indeling van Timmer sluit echter goed aan bij een onderzoek dat DSP (Abraham e.a., 2007) enkele jaren geleden verrichtte. Zij benadrukten vooral de 'gekrenkten', die zij zien als onderdeel van de zogeheten Wat Nou?! – generatie. In hoofdstuk twee benadrukten wij reeds het probleem met de doorgeschoten assertiviteit, deels ook als gevolg van veranderde opvoedingsstijlen. Er is reden om te veronderstellen dat mensen het aanspreken (op een normale manier) en het aangesproken worden (wat voor dit hoofdstuk relevant is) welhaast verleerd zijn en er daarom diepere maatschappelijke achtergronden zijn (opvoeding, socialisatie) aan de basis van het geweld tegen medestappers, maar ook tegen politieambtenaren.

Volgens hetzelfde onderzoek van Timmer (2005) zouden de meeste geweldplegers mannen zijn tussen de 18 en 34 jaar oud. Veel van de geweldplegers zouden eerder met de politie in aanraking zijn gekomen en één op de vijf is wel eens eerder veroordeeld voor een geweldsdelict tegen een politiefunctaris. De geweldplegers zouden bijna altijd de Nederlandse nationaliteit hebben. Hoewel wij, nogmaals, beschikken over beperkt onderzoeksmateriaal, wijkt het daderprofiel van Timmer niet wezenlijk af van dat van ons.

Verder constateert ook Timmer in zijn proefschrift een onderregistratie van geweld tegen politiemensen. Net als wij komt hij tot de conclusie dat er vaak niet afdoende wordt geregistreerd in de politiesystemen, waardoor (ook in dit onderzoek) onvoldoende scherp zicht is op de omvang van geweld tegen de politie en de profielen van daders. Verder meent ook Timmer dat de onderregistratie het gevolg is van de lage aangiftebereidheid bij politiemensen.

6 Veiligheidsgevoel en slachtofferschap in de binnenstad

6.1 Bevindingen en conclusies stratenquête

Onveiligheidsgevoelens en ervaren overlast

- In de nachtelijke uren voelen de respondenten (N= 391) uit de stratenquête zich wezenlijk onveilig(er) dan overdag (bijna 30 procent versus 7 procent). De meerderheid voelt zich ondanks dit grote verschil (dus) wel veilig.
- Als respondenten zich onveilig voelen, komt dat vaak door slecht verlichte ('enge') plekken. Ook locaties als de prostitutiezone en het Noorderplantsoen worden genoemd als plekken die een onbehaaglijk gevoel opwekken. Verder zijn 'dronken mensen' en 'enge mannen' (vooral door vrouwen genoemd) aanleiding voor het onveiligheidsgevoel. Bij navraag blijken die mannen vaak notoire alcoholisten en/of daklozen die vrouwen achterna lopen en lastig vallen.
- Voor veiligheid geven de respondenten de binnenstad van Groningen een gemiddeld cijfer van 7,7. Vergeleken met ons vergelijkbaar onderzoek in Amsterdam is dat hoog.
- De volgende drie vormen van overlast worden het meest door de respondenten ervaren: 1) vuil en rommel op straat, 2) urineren (wildplassen) en 3) dronken mensen. Tijdens onze observaties hoorden wij vrijwel elke minuut glaswerk kapot vallen en er lag inderdaad redelijk veel zwerfvuil, vooral in de buurt van de snackgelegenheden.

Slachtofferschap

- Meer dan de helft van de respondenten heeft aangegeven de afgelopen twee jaar wel eens slachtoffer te zijn geworden van één of meerdere delicten in de binnenstad van Groningen. Verreweg de meeste respondenten zijn slachtoffer geworden van fietsendiefstal gevolgd door bedreiging of intimidatie. Dat zijn ook precies de delicten die hoog staan in de aangiftetopdrie van de binnenstad
- Bijna de helft van de respondenten heeft aangifte gedaan na het incident. De respondenten die geen aangifte hebben gedaan gaven hiervoor als reden dat er toch niets met hun aangifte wordt gedaan door de politie.

Specifiek: cameratoezicht en extra politie(post)

- Een ruime meerderheid van de respondenten staat (zeer) positief tegenover de inzet van cameratoezicht in de binnenstad van Groningen. Ook over de effecten van het cameratoezicht op de objectieve criminaliteit is het grootste gedeelte van de respondenten positief gestemd. Op de vraag of cameratoezicht bijdraagt aan een groter veiligheidsgevoel, antwoorden de meeste respondenten echter neutraal.
- Ruim een vijfde staat (zeer) negatief tegenover het plaatsen van een extra politiepost in de Groningse binnenstad en ongeveer hetzelfde aandeel staat er neutraal tegenover. De politiepost zou volgens sommigen nu juist een gevoel van onbehagen kunnen aanwakkeren ('Er is hier zeker wat aan de hand'). Meer dan de helft lijkt weliswaar positief, bij doorvragen geven ook zij aan dat het bureau Rademarkt eigenlijk dicht genoeg bij het uitgaansgebied ligt. Het is maar zeer de vraag of de politiepost kan helpen bij het vergroten van de aangiftebereidheid.

6.2 Aanpak hoofdstuk

Om het beeld van de veiligheidssituatie verder aan te scherpen, kozen wij ervoor een stratenquête te houden naar de veiligheidsbeleving van het uitgaanspubliek, het eventuele slachtofferschap en opvattingen over het gevoerde veiligheidsbeleid. In deze enquête wordt gevraagd naar de ervaringen van de respondenten en de objectieve en subjectieve veiligheid in de Groningse binnenstad. De enquête is afgenomen in het uitgaansgebied van Groningen.

Voor een uitgebreide methodologische verantwoording en de bijbehorende tabellen verwijzen wij naar de bijlage.

6.3 De respondenten: achtergrond

Wij spraken met uiteindelijk 391 willekeurige passanten in het uitgaansgebied over veilig uitgaan in Groningen. Aan bod kwamen onderwerpen als veiligheidsgevoel, (eigen) slachtofferschap en de maatregelen om het veilig uitgaan te bevorderen. Zo werden ondermeer vragen gesteld over de politiepost en het cameratoezicht. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 26 jaar, waarbij de jongste respondent 14 is en de oudste 80 jaar. De grootste groep respondenten is tussen de 21 en 30 jaar oud (43,4%, n=170). Voor uitgaanspubliek is natuurlijk niet vreemd dat het voornamelijk jonge mensen betreft en al helemaal in, demografisch gezien, de jongste stad van Nederland (hoofdstuk 2). Vooral vanwege de studentenpopulatie is in Groningen de categorie inwoners tussen 20 en 25 jaar groot in vergelijking met andere steden. Nu moeten we ons er natuurlijk wel van bewust zijn dat lang niet alle stappers ook in de stad Groningen wonen. Toch was dat bij het merendeel van de geënquêteerden wel het geval, zoals dat (zagen we reeds) ook het geval was bij de meeste daders en slachtoffers van uitgaansgeweld.

Het merendeel van de respondenten woont in de stad (79,8%, n=312), waarvan 22,5% (n=88) in de binnenstad zelf woont. Geregeld waren dat studenten. Van de geënquêteerden woonde ongeveer een op de tien (11,8%, n=46) in de nabije regio van Groningen. Zij waren dan bijvoorbeeld afkomstig uit Haren, Assen of andere gemeenten in de buurt. Verder woonde 8,5% (n=33) elders in het land.

De man-vrouw verhouding is nagenoeg gelijk en komt redelijk overeen met de inwoners van de stad. In de interviews met horeca en politie werd nooit aangegeven dat er bijvoorbeeld vooral veel vrouwen of juist veel mannen in het algemene uitgaanspubliek vertegenwoordigd zouden zijn. Van onze geënquêteerden was 53,5% (n=209) vrouw tegenover 46,5% (n=182) mannen

Dat we wel degelijk met uitgaanspubliek te maken hebben, blijkt uit het antwoord op onze vraag over hoe vaak zij de uitgaansgelegenheden in de binnenstad bezoeken. Meer dan de helft van de respondenten bezoekt vaak tot zeer vaak de uitgaansgelegenheden in de Groningse binnenstad (52,7%, n=206). 37,9% (n=148) van de respondenten bezoekt soms een uitgaansgelegenheid in de binnenstad. Slechts een op de tien (9,5%; n=37) bezoekt zelden tot nooit een uitgaansgelegenheid in Groningen.

6.4 Onveiligheidsgevoelens

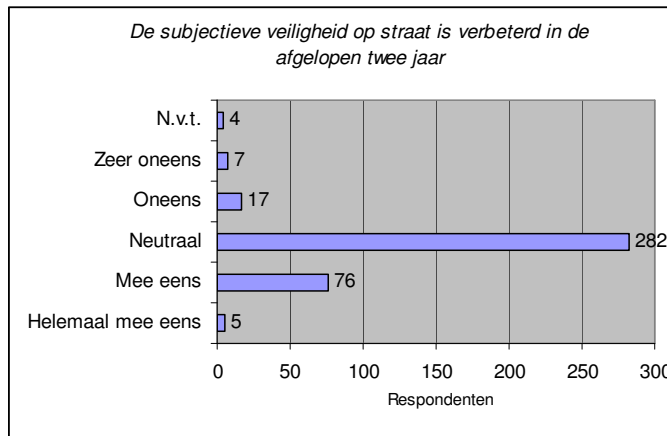
In de nachtelijke uren voelen onze respondenten (N= 391) uit de enquête zich wezenlijk onveilig(er) dan overdag (7 procent versus bijna 30 procent). De meerderheid voelt zich (dus) veilig. Het gaat hier nadrukkelijk om uitgaanspubliek en dat zijn zeker niet altijd per se inwoners van de binnenstad of de stad Groningen. (Toch) ter vergelijking: in de laatste monitor leefbaarheid en veiligheid (2008) gaf 15 procent van de Groningers aan zich in de eigen buurt wel eens onveilig te voelen. Dat is laag, vergeleken met het landelijke percentage en laag voor een grote Nederlandse stad. Het onveiligheidsgevoel in Korrewegwijk/de Hoogte is het hoogst, 27% van de mensen voelt zich er wel eens onveilig. Het centrum, komt met 26% op de tweede plaats (statistisch Jaarboek, 2009). Dan blijkt dat het percentage stappers dat zich in de nachtelijke uren in de binnenstad

onveilig voelt niet bijster afwijkt (iets hoger is) dan het onveiligheidsgevoel van binnenstadsbewoners in het algemeen.

Van de 391 personen in de steekproef gaven er 302 antwoord op onze vraag of hun veiligheidsgevoel in de binnenstad was veranderd vergeleken met twee jaar terug. De rest vond het moeilijk om te oordelen. Bij bijna tweederde van die respondenten die wel antwoord gaf, is het veiligheidsgevoel gelijk gebleven ten opzichte van twee jaar geleden. Een kwart van de respondenten geeft aan dat hun onveiligheidsgevoel is afgenomen (een verbetering dus) en een op de tien geeft aan dat hun onveiligheidsgevoel de afgelopen twee jaar alleen maar is toegenomen. Welke rol maatregelen als bijvoorbeeld cameratoezicht en het politietoezicht spelen bij de afname van de angst is niet een-twee-drie duidelijk op grond van ons materiaal.

We vroegen de respondenten ook naar hun inschatting van het algemene veiligheidsgevoel, dus niet alleen dat van henzelf. Uit onderstaand staafdiagram blijkt het leeuwendeel (72,1%, n=282) van de respondenten neutraal te staan tegenover de stelling dat de subjectieve veiligheid de afgelopen twee jaar is verbeterd. Let wel: het betreft niet hun eigen veiligheidsgevoel. Het gaat erom dat zij inschatten hoe veilig personen zich in Groningen op straat in het algemeen voelen en of dat is veranderd.

6.1: Stelling: De subjectieve veiligheid op straat is verbeterd in de afgelopen twee jaar.

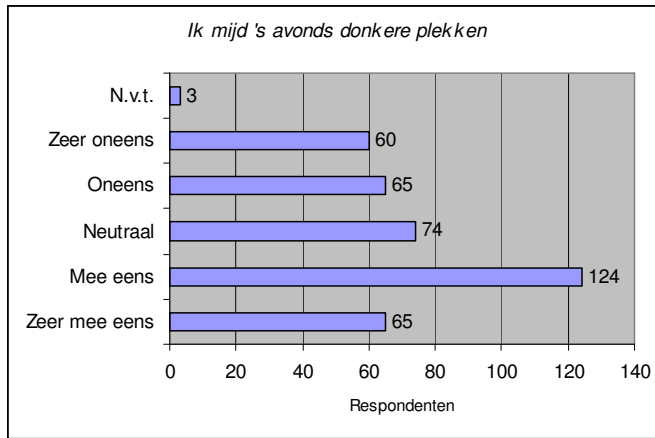

Het antwoord op deze vraag hangt samen met de vraag die eerder is gesteld over de ontwikkeling van het veiligheidsgevoel van de respondenten over de afgelopen twee jaar. 20,7% (n=81) van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling. Iets meer dan 6% (6,1%, n=24) van de respondenten is het niet eens met de stelling. De reden dat de meeste respondenten aangaven neutraal te staan tegenover deze vraag, is dat zij vaak voor hun gevoel weinig zicht hadden op veranderingen in het veiligheidsgevoel.

Als respondenten zich onveilig voelen, komt dat vaak door slecht verlichte en stille ('enge') plekken. Als voornaamste reden voor het vermijden van plaatsen noemen de respondenten het weinige licht op bepaalde plaatsen (n=21). Ook laten veel respondenten zich beïnvloeden door de negatieve mediaberichtgeving over specifieke locaties (n=11). Andere veelgenoemde redenen zijn: veel drugsgebruikers (n=11), aanwezigheid van 'enge mannen' (n=9), rustige plaatsen (n=8), aanwezigheid van groepen (n=7) en de aanwezigheid van onguere types (n=6). Ook locaties als de, nauwe slecht verlichte steegjes ('gangen') in de binnenstad, de prostitutiezone en het Noorderplantsoen worden genoemd als plekken die een onbehaaglijk gevoel opwekken. Verder zijn 'dronken mensen' en 'enge mannen' (vooral door vrouwen genoemd) aanleiding tot het onveiligheidsgevoel. Bij navraag blijken die mannen vaak notoire alcoholisten en of daklozen die vrouwen achterna lopen en lastig vallen. De genoemde plekken worden doelbewust vaak tot zeer vaak gemedend door ongeveer zeven procent

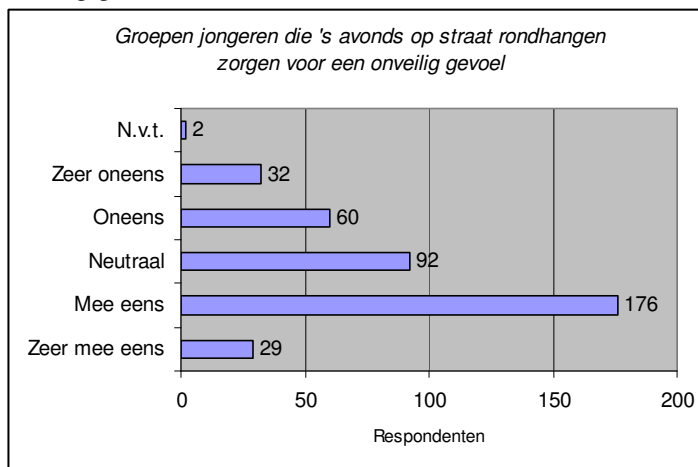
van de respondenten, in meerderheid vrouw. Ongeveer 35%, toch nog, vermijdt soms een bepaalde plek als gevolg van gevoelens van angst.

6.2 Stelling: Ik mijd 's avonds donkere plekken.

Bijna de helft (48,3%, n=189) van de respondenten mijdt 's avonds wel eens donkere plekken. Dit komt overeen met de eerder gestelde vraag over het mijden van specifieke plaatsen. Als reden voor het vermijden van specifieke plaatsen werd in veel gevallen de slechte verlichting op specifieke plaatsen genoemd. 31,9% (n=125) is het echter niet eens met de stelling en vermijdt 's avonds nooit donkere plaatsen.

6.3 Stelling: groepen jongeren die 's avonds op straat rondhangen zorgen voor een onveilig gevoel.

Meer dan de helft (52,4%, n=205) van de respondenten heeft aangegeven het (zeer) eens te zijn met de stelling: 'Groepen jongeren die 's avonds op straat rondhangen zorgen voor een onveilig gevoel.'

Bijna een kwart van de respondenten (23,5%, n=92) is het echter (zeer) oneens met deze stelling. De antwoorden op deze stelling zijn opmerkelijk. De respondenten geven hiermee aan dat de groepen de respondenten een onveilig gevoel geven, maar dat ze eigenlijk vrijwel geen overlast veroorzaken (zie Overlastvormen).

6.5 Rapportcijfer voor veiligheid

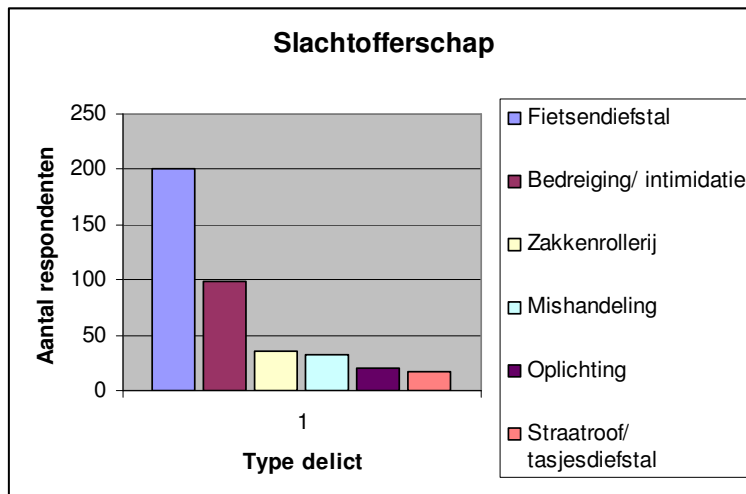
Voor veiligheid geven de respondenten de binnenstad van Groningen een gemiddeld cijfer van 7,7. Vergelijken met ons vergelijkbaar onderzoek in Amsterdam is dat hoog. Het laagst gegeven cijfer is een 5, in totaal één keer gegeven (0,3%). Het hoogst gegeven cijfer is een 10. Dit cijfer is in totaal zeventien keer gegeven (4,3%). Veel respondenten (44,2%, n=173) hebben de Groningse binnenstad een 8 gegeven. Uit deze hoge cijfers mag geconcludeerd worden, in het verlengde van de vorige paragraaf, dat Groningen over het algemeen als erg veilig wordt ervaren door het uitgaanspubliek. Van de 391 respondenten heeft slechts 1 persoon een onvoldoende rapportcijfer gegeven.

6.4 Als u deze buurt een rapportcijfer voor veiligheid mag geven, dan is dat een....

	N	%
5	1	0,3%
6	15	3,8%
6,5	9	2,3%
7	98	25,1%
7,3	1	0,3%
7,5	37	9,5%
7,8	1	0,3%
8	173	44,2%
8,5	10	2,6%
9	29	7,4%
10	17	4,3%
Gemiddeld cijfer	7,7	
Totaal	391	100%

6.6 Slachtofferschap

Meer dan de helft (52%, n=200) van de respondenten heeft aangegeven wel eens slachtoffer te zijn geworden van één of meerdere delicten in de binnenstad van Groningen. Het gaat om de volgende delicten, gerangschikt naar het aantal keren dat ze genoemd werden:

Deze top-zes komt nagenoeg overeen met de uitslag destijds op deze vraag in ons Amsterdamse onderzoek (Bervoets e.a., 2008). Daar luidde de volgorde (in een in 2007 in de binnenstad gehouden enquête): (overige) diefstal, bedreiging cq intimidatie, zakkenrollerij, mishandeling, straatroof/tasjesroof en oplichting.

Verreweg de meeste respondenten zijn slachtoffer geworden van fietsendiefstal. Dat mag niet verbazen als we ook op basis van het Statistisch Jaarboek 2008 weten dat Groningen, zeker tot voor kort, bovenmatig veel fietsendiefstal kende in het centrum. Bij meer dan de helft van de respondenten is hun fiets een keer gestolen (52%, n=200). Dit toont aan dat fietsendiefstal in Groningen, zoals in veel studentensteden, nog altijd een veelvoorkomend delict is. In vergelijking met het slachtofferschap bij andere delicten steekt fietsendiefstal er met kop en schouders boven uit. Het percentage slachtoffers van fietsendiefstal ligt in Groningen vele malen hoger dan het landelijke percentage (ruim 5% gaf aan slachtoffer te zijn geworden van fietsendiefstal)³⁶.

Een kwart (25,5%, n=98) van alle respondenten geeft aan wel eens slachtoffer te zijn geworden van bedreiging of intimidatie. Vooral tijdens het uitgaan vinden bedreigingen en intimidaties plaats. Ook dit percentage ligt vele malen hoger dan het landelijke percentage slachtoffers van bedreiging (3,7%).

Een klein deel van de respondenten is slachtoffer geworden van zakkenrollerij (9,1%, n=35). 3,1% (n=12) van de respondenten heeft aangegeven meerdere malen het slachtoffer te zijn geworden van zakkenrollerij. Het landelijke percentage ligt maar liefst 7 procentpunt lager dan het percentage slachtoffers in Groningen.

Evenals het aantal slachtoffers van zakkenrollerij is ook het aantal slachtoffers van mishandeling aan de lage kant. 8,6% (n=33) van alle respondenten heeft aangegeven wel eens slachtoffer te zijn geworden van mishandeling, onder andere tijdens het uitgaan.

Nog het minste zijn de respondenten slachtoffer geworden van straatroof of tasjesroof. Slechts 4,4% (n=17) is wel eens beroofd op straat. 88,5% (n=346) van de respondenten is echter nooit slachtoffer geworden van dit misdrijf.

6.5 Indien slachtoffer, heeft u aangifte gedaan?

	N	%
Ja	108	48,2%
Nee	116	51,8%
Totaal	224	100%

Iets minder dan de helft (48,2%, n=108) van de respondenten die slachtoffer zijn geworden van bovenstaande misdrijven heeft hiervan aangifte gedaan. Ter vergelijking: in het Amsterdamse onderzoek gaf 56% aan wel aangifte te hebben gedaan. De Groningse aangiftebereidheid lijkt daarom lager dan die in het Amsterdamse pleinenonderzoek. Het merendeel van de respondenten in het Groningse onderzoek (51,8%; n=116) heeft geen aangifte gedaan. Als reden gaven veel respondenten op dat er toch niets mee gedaan wordt (n=35). Andere genoemde redenen zijn: geen zin hebben om aangifte te doen (n=17), het voorval was niet ernstig genoeg (n=13) of de respondent heeft het zelf aangepakt (n=5).

³⁶ Integrale Veiligheidsmonitor 2008, Landelijk onderzoek, CBS, Justitie en min. BZK

6.7 Cameratoezicht en politiepost

In de binnenstad van Groningen vindt sinds 2000 cameratoezicht plaats. In januari van dat jaar werden de eerste camera's opgehangen. Wat begon als een experiment, daarover werd in 2002 besloten dat het zou worden gecontinueerd voor een langere periode. Het cameratoezicht is sinds 2000 meerdere malen onderzocht door Bureau Intraval. In onze enquête hebben we de respondenten de vraag gesteld wat zij van het cameratoezicht vinden en wat voor effect dit naar hun idee heeft op de openbare orde in de binnenstad.

De respondenten kunnen het cameratoezicht wel waarderen. Meer dan de helft van de respondenten staat (zeer)positief tegenover het cameratoezicht in de binnenstad. Iets meer dan 10% (12,5%, n=49) staat (zeer)negatief tegenover het cameratoezicht. Bij navraag blijkt dan dat zij vaak moeite hebben met privacyschending.

6.6 Hoe staat u tegenover het cameratoezicht in de binnenstad

	N	Nr	%	%r
Zeer positief	90	90	23%	23,1%
Positief	155	155	39,6%	39,9%
Neutraal	95	95	24,3%	24,5%
Negatief	36	36	9,2%	9,2%
Zeer negatief	13	13	3,3%	3,3%
N.v.t.	2		0,5%	
Totaal	391	389	100%	100%

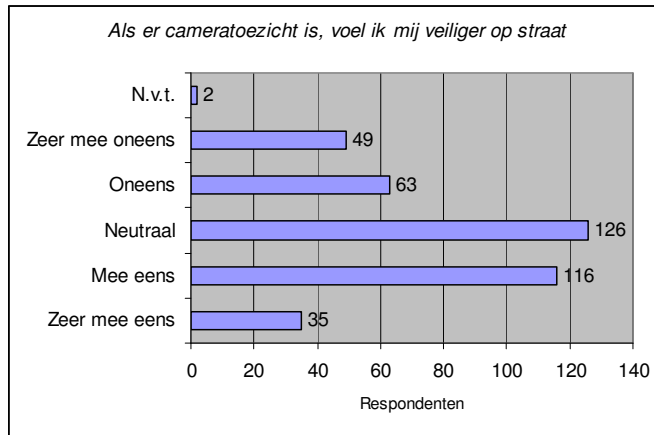
6.7 Hoe schat u de effecten in van het cameratoezicht?

	N	Nr	%	%r
Zeer positief	36	36	9,2%	9,2%
Positief	198	198	50,6%	51%
Neutraal	98	98	25,1%	25,3%
Negatief	46	46	11,8%	11,9%
Zeer negatief	10	10	2,6%	2,6%
N.v.t.	3		0,8%	
Totaal	391	388	100%	100%

Over de effecten van het cameratoezicht hebben de respondenten ook een uitgesproken mening. Ruim zestig procent van de respondenten staat (zeer)positief tegenover de effecten van cameratoezicht. Een kwart van de respondenten staat neutraal tegenover de effecten, vaak omdat zij het moeilijk vinden om de effecten in te schatten. Uit onderstaand staafdiagram blijkt bovendien dat respondenten nogal verdeeld zijn over het cameratoezicht en hun onveiligheidsgevoel. Veel mensen (31,6%) zijn het eens met de stelling dat cameratoezicht het veiligheidsgevoel verhoogt. Desondanks bestaat de grootste categorie uit personen die neutraal staan tegenover de stelling (32,2%), desgevraagd omdat zij het lastig vinden om te beoordelen welk gevolg cameratoezicht heeft voor hun onveiligheidsgevoel.

Ongeveer vijftien procent staat (zeer)negatief tegenover de effecten van cameratoezicht. Er werd herhaaldelijk geklaagd over het feit dat de camera's 9 van de 10 keer uit staan en er dus niets met de beelden wordt gedaan. Navraag bij de politie levert op dat de camera's tijdens het uitgaan wel degelijk aanstaan en de centralisten actief de camera's 'uitlezen' en bedienen. Zij staan in rechtstreeks contact met de voetposten, de paarden, bikers en andere politie-eenheden die tijdens het uitgaan in de binnenstad werken.

6.8 Stelling: Als er cameratoezicht is, voel ik mij veiliger op straat.

Naast het handhaven van de openbare orde met cameratoezicht, hebben we de respondenten ook naar hun mening gevraagd over het plaatsen van een extra politiepost in de binnenstad. Een dergelijke post vergroot volgens sommige Groningse stadsbestuurders en politici de aangiftebereidheid bij het uitgaanspubliek. Opvallend is dat alle respondenten antwoord gaven op de vraag over de politiepost. Ruim een vijfde (21,2%; n=83) staat (zeer) negatief tegenover het plaatsen van een extra politiepost in de Groningse binnenstad en ongeveer hetzelfde percentage (21,5%, n=84) staat er neutraal tegenover. De ‘pessimisten’ en de ‘neutralen’ geven desgevraagd aan dat:

1. een post onzin is, omdat het bureau Rademarkt haast om de hoek ligt ten opzichte van de binnenstad;
2. de aanwezigheid van een politiepost juist ook het gevoel van onbehagen kan opwekken ('Er is hier zeker wat aan de hand').

6.9 Hoe staat u tegenover een extra politiepost in de binnenstad?

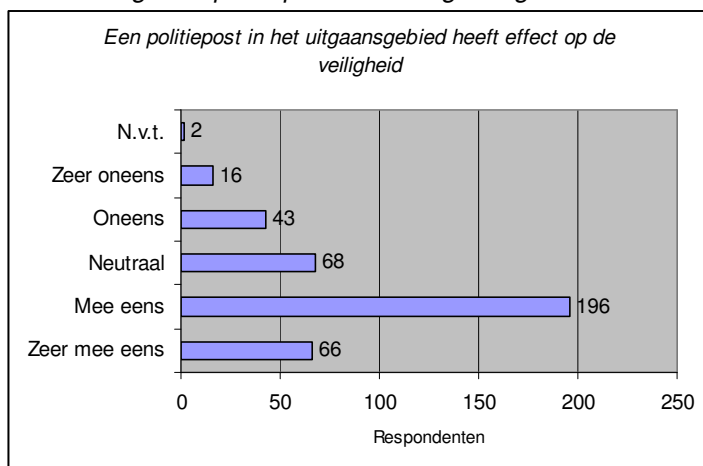
	N	%
Zeer positief	49	12,5%
Positief	175	44,8%
Neutraal	84	21,5%
Negatief	67	17,1%
Zeer negatief	16	4,1%
Totaal	391	100%

Toch staat meer dan de helft (zeer) positief tegenover een extra politiepost en schat de effecten ervan positief in. Desondanks hebben ook veel van de voorstanders opvallend genoeg aangegeven dat het bureau Rademarkt in principe dichtbij genoeg is. Deze uitslag moet daarom kritisch worden bekeken. De vraag naar politiewerk is haast onbegrensd, zoals blijkt uit de al jarenlange landelijke discussie over meer blauw op straat. Het zou ons hebben verbaasd als het uitgaanspubliek voornamelijk negatief zou zijn geweest over de post en helemaal geen politiepost wilde. Verder zagen we dat ook in Groningen de aangiftebereidheid, het centrale doel van de politiepost, vooral van doen heeft met de gedachte van burgers ‘dat er toch niets met mijn aangifte wordt gedaan’. Het gebrek aan plaatsen waar aangiften kan worden gedaan speelt hoegenaamd geen rol. Het is daarom serieus de vraag of een politiepost daadwerkelijk gaat bijdragen aan de aangiftebereidheid. Zie ook recente publicaties op dit punt van Politie en Wetenschap waarin aangiftebereidheid een centraal thema is (o.a. Landman e.a., 2007).

6.10 Hoe schat u de effecten in van de extra politiepost?

	N	Nr	%	%r
Zeer positief	27	27	6,9%	6,9%
Positief	197	197	50,4%	50,9%
Neutraal	94	94	24%	24,2%
Negatief	53	53	13,6%	13,7%
Zeer negatief	17	17	4,3%	4,3%
N.v.t.	3		0,8%	
Totaal	391	391	100%	100%

6.11 Stelling: een politiepost in het uitgaansgebied heeft effect op de veiligheid.

6.8 Vormen van overlast

De respondenten is gevraagd welke overlast zij ondervinden in de binnenstad tijdens het uitgaan. Er is een overlasttop 3 samengesteld naar gelang het aantal respondenten dat heeft aangegeven (zeer) vaak een bepaalde soort overlast te ervaren. Dan blijkt dat de volgende drie vormen van overlast worden het meest door de respondenten ervaren: 1) vuil en rommel op straat, 2) urineren (wildplassen) en 3) dronken mensen. Tijdens onze observaties hoorden wij vrijwel elke minuut glaswerk kapot vallen en er lag inderdaad redelijk veel zwerfvuil, vooral in de buurt van de snackgelegenheden.

Ondervindt u overlast van:

	N	%
1. Straatvuil	97	24,8%
2. Urineren	88	22,5%
3. Dronken mensen	57	14,6%

Het straatvuil is voor bijna een kwart van de respondenten een doorn in het oog (24,8%, n=97). 30,9% van de respondenten geeft aan soms overlast te ervaren van straatvuil. Iets meer dan 40% (40,4%, n=158) geeft aan zelden of nooit overlast te ervaren van het vuil op straat. Bij straatvuil gaat het vooral om glas, frietbakjes, papier en andere voorwerpen die het gevolg zijn van uitgaansactiviteiten.

Een andere frustratie, in Groningen beslist niet anders dan in ons Amsterdamse onderzoek is het her en der (wild)plassen van (vrijwel zonder uitzondering) mannelijke stappers. En dat ondanks de gerealiseerde openbare plaskruizen in de binnenstad die keurig aan het begin van de avond uit de grond komen. Een op de vijf respondenten (22,5%, n=88) geeft toch nog aan (zeer) vaak overlast te ervaren van wildplassers. Bijna

de helft (45,5%, n=178) geeft aan daarvan zelden of nooit overlast te ervaren. Een kwart van de respondenten (25,8%, n=101) geeft aan soms last te hebben van wildplassers. Verder geeft 14,6% (n=57) van de respondenten aan wel eens overlast te ervaren van dronken mensen tijdens het uitgaan. Dat is niet hetzelfde als uitgaansgeweld. Bij dit type gaat het vooral om het hinderlijk en overlastgevend gedrag (bv lastig vallen, hard roepen) door dronken personen. Iets minder dan de helft van de respondenten geeft echter aan zelden tot nooit overlast te ervaren van dronken mensen.

7 **Beleid: maatregelen, effecten en aanbevelingen**

7.1 **Inleiding**

In hoofdstuk drie hebben wij aangegeven wat in Groningen het beleid-zoals-bedacht is jegens uitgaan in de binnenstad. In dit hoofdstuk richten wij ons, zoals aangekondigd, op het beleid-zoals-uitgevoerd. Wij geven aan of en in hoeverre de genomen (beleids)maatregelen daadwerkelijk zijn gerealiseerd en wat de maatregelen opleverden³⁷. Daarbij beantwoorden wij steeds de volgende vragen:

- Wat is de oorspronkelijke doelstelling van de maatregel/beleid?
- Welke aanwijzingen er zijn te vinden voor realisatie van de maatregel?
- Wat zijn de (veronderstelde) effecten van de maatregel?

Op basis van deze analyse kunnen de eventuele leemtes worden vastgesteld in het bestaande beleid en de uitvoering. Wij doen daarom aanbevelingen ten aanzien van zowel de bestaande als de eventueel nieuw te nemen maatregelen. Voor wat betreft onze aanbevelingen ten aanzien van de eventuele nieuwe maatregelen, zal speciale aandacht bestaan voor het al dan niet uitbreiden van cameratoezicht in het uitgaansgebied, de plaatsing van een extra politiepost (zie ook vorig hoofdstuk) en de herbezinning over de sluitingstijden. In hoofdstuk 8 zullen wij een overzichtelijke matrix plaatsen die per maatregel de beoordeling geeft.

7.2 **Beoordeling van de bestaande maatregelen**

7.2.1 Inzet voetposten op stapavonden

Beleid

Doel van deze maatregel is om ervoor te zorgen dat de politie zichtbaar en laagdrempelig aanwezig is voor het uitgaanspubliek. De voetposten dienen bij te dragen aan een veiliger uitgaansgebied; het gaat om handhaving van de openbare orde: zowel preventief als repressief. Op basis van het convenant "Veilig Uitgaan" van 2001 is met de politie afgesproken dat in principe op iedere donderdag-, vrijdag-, en zaterdagavond vier voetposten (acht politiemedewerkers) worden ingezet in de binnenstad van Groningen. Op die manier kan, indien nodig, snel worden ingegrepen. De voetposten staan in nauw contact met de meldkamer en de zogeheten horecatelefoon (zie hoofdstuk drie). Bij de meldkamer worden de camerabeelden live uitgekeken. Op het moment dat de meldkamer iets signaleert bij het uitkijken van de beelden, neemt zij contact op met de voetposten. De voetposten kunnen daar dan op inspelen door meteen ter plaatse te gaan.

Beleidsrealisatie

Om aan de gemaakte afspraken te voldoen, heeft de basiseenheid centrum een poule van een aantal vaste politiefunctionarissen vanuit zowel de binnenstad als daarbuiten. Het resultaat is dat er per uitgaansavond een vast aantal voetposten aanwezig is. Voor de dienst ontvangen de voetposten een briefing over de werkwijze en speciale aandachtspunten van die dienst. Tijdens de dienst surveilleren zij in het uitgaansgebied en zo nu en dan stappen zij binnen bij diverse horecagelegenheden om te vragen hoe de sfeer is en of er zich incidenten hebben voorgedaan.

³⁷ Wij hanteren het bestuurskundige uitgangspunt dat het geen zin heeft om de effecten en de effectiviteit te bepalen als niet eerst is onderzocht of een bepaalde maatregel wel is gerealiseerd. Wanneer wij in dit onderzoek spreken van effecten en effectiviteit dan betreft dat een intersubjectieve vaststelling (inschatting en ervaringen) op basis van wat betrokkenen ervaren en wij als onderzoekers constateren. Beleidswetenschap is geen natuurkunde.

Tijdens de uitgaansavonden worden ook bikers ingezet en politiemensen te paard. Uit interviews met de horeca-contactfunctionaris blijkt dat er op de donderdag- en zaterdagavond twee bikers worden ingezet. Op de vrijdagavond zijn er geen bikers aanwezig in de binnenstad. De politie is van mening dat deze inzet minimaal gehandhaafd dient te blijven en dat er soms meer personeel nodig is om te kunnen reageren op eventuele escalaties. Voor het afhandelen van arrestanten is een speciaal team opgericht: ARAF (speciale arrestanten afhandeling). Dit zijn politiemedewerkers (op het politiebureau aan de Rademarkt) die in burger opereren en belast zijn met de administratieve afhandeling van de arrestatie. Tijdens onze observaties beklagden politiemensen zich er echter over dat zijzelf geregeld de aanhouding zelf afhandelen en dan gedurende langere tijd niet op straat kunnen zijn. Daarmee zijn er op een avond per saldo te weinig voetposten daadwerkelijk actief op straat.

Effect

De voetposten reageren op meldingen van de centralisten die live de camerabeelden uitkijken en kunnen inzoomen op een situatie. Verder houden zij zelf ook een oogje in het zeil en treden op als zij zelf onregelmatigheden waarnemen. We gaven echter al aan dat de deze beleidsmaatregel niet helemaal uit de verf komt, doordat voetposten toch nog te lang van straat zijn als zij een aanhouding hebben verricht. De afhandeling van arrestanten is daarom een aandachtspunt.

Aanbeveling

Om het gewenste effect te bereiken bevelen wij uitbreiding van het aantal voetposten aan. Ook uit de stratenquête en de interviews blijkt dat de respondenten extra voetposten wenselijk vinden. Desnoods kan worden gedacht aan een flexibele inzet op extra drukke avonden. Het uitbreiden van de voetposten hangt samen met onze aanbeveling, verderop in dit hoofdstuk, om 'mee te groeien met de situatie'. Voor die strategie uit de gevaarbeheersing zijn nu per saldo te weinig politiefunctionarissen beschikbaar. 'Meegroeien' moet het (politieel) toezicht in staat stellen om vroegtijdig ongeregelheden in de kiem te kunnen smoren, door aanwezigheid en vroegtijdig aanspreken van personen. Verderop, bij de aanbeveling 'extra toezicht', leggen we dat concept verder uit.

7.2.2 Panel deurbeleid en portiersoverleg

Beleid

Doel van het Panel Deurbeleid is om ongeregelheden en opstootjes aan de deur van horecagelegenheden te voorkomen.³⁸ Wanneer iemand geweigerd wordt aan de deur op grond van de toelatings- en huisregels, dan kunnen zij daartegen bezwaar maken. De geweigerde krijgt dan een kaartje mee met de klachtprocedure. Een klacht dient binnen vijf dagen gemeld te worden via het digitale invulformulier of door het ingevulde formulier per post te versturen. De meeste cafés en discotheken in Groningen werken met een eigen deurbeleid. Elke eigenaar heeft zijn eigen deurbeleid opgesteld en meestal zijn de regels zichtbaar bij de entree van de café of discotheek. De huisregels dienen duidelijk, eenduidig en controleerbaar zijn. Vaagheid en willekeur moeten daarmee worden voorkomen. De vereisten zijn vastgelegd in de nota "Toegangsbeleid in de Horeca van Groningen".³⁹

Maandelijks worden alle binnengekomen meldingen besproken door het Panel. Ze behandelt alle meldingen vertrouwelijk en de besluitvorming is gezamenlijk. Afhankelijk van de binnengekomen melding kiest het Panel voor bemiddeling dan wel een onderzoek op basis van hoor- en wederhoor.

³⁸ Zie website van Discriminatie Meldpunt Groningen: www.discriminatiemeldpuntgroningen.nl. Geraadpleegd op 01 oktober 2009.

³⁹ Zie website van de Gemeente Groningen: www.gemeente.groningen.nl/wonen-en-leven/panel-deurbeleid. Geraadpleegd op 01 oktober 2009.

Het Panel toetst het toegangsbeleid van de horeca aan de volgende criteria:

- iedereen moet op dezelfde wijze toegang tot de Groningse cafés en discotheken krijgen;
- toegangscriteria zoals kleding, leeftijd en dergelijke moeten duidelijk omschreven zijn;
- toegangscriteria moeten duidelijk zichtbaar te lezen zijn aan de buitenkant van een horecagelegenheid;
- als bezoekers geweigerd worden, moet duidelijk worden verteld op basis waarvan iemand is geweigerd.⁴⁰

Het Panel doet binnen twee maanden uitspraak. Als er aanleiding toe is, voorziet het Panel de horecaonderneming van advies met betrekking tot aanpassing van het deurbeleid.⁴¹

Beleidsrealisatie

Het Panel Deurbeleid is onderdeel van een breder maatregelenpakket rond het Groningse deurbeleid. De afgelopen jaren is er veel veranderd. Veel horecazaken hebben inmiddels bij de deur een bord hangen waarop hun huisregels duidelijk zijn aangegeven. Verder is ook geïnvesteerd in de opleiding van portiers, waarin de bejegening van lastige klanten speciale aandacht krijgt. Ook is er sinds enige tijd twee maal per jaar een portiersoverleg dat door de politie wordt verzorgd. Het is een regulier overleg tussen politie, gemeente en de portiers, met voorlichting als doel. De portiers ervaren het overleg als een uurtje waarin duidelijk door de afdeling Bijzondere Wetten wordt uitgelegd wat een portier wel en niet mag doen. Daarover is veel onduidelijkheid en portiers voelen zich daardoor soms niet gesterkt. Voor de ondernemers is het van groot belang dat hun portiers zich correct gedragen. Anders dreigt (tijdelijke) sluiting van hun zaak.

Nog niet alle horecagelegenheden hebben de behoefte om zich aan te sluiten bij het Panel Deurbeleid. Volgens de gemeente zijn er op dit moment 42 horecagelegenheden aangesloten bij het Panel Deurbeleid. Het aantal klachten dat sinds de oprichting van het Panel Deurbeleid is ontvangen, is niet hoog. In oktober 2009 zijn bij de gemeente 28 klachten bekend. Slechts een paar van deze klachten zijn gegrond verklaard. Bij de klachten is nagenoeg niets gebleken van discriminatie op huiskleur of van een bepaalde sociale groep. De meeste personen zijn volgens onze informanten "terecht" geweigerd wegens dronkenschap of vervelend gedrag.⁴²

Effect

De doelstelling was om incidenten aan de deur tegen te gaan, en om duidelijk te maken dat er een transparant deurbeleid wordt gevoerd. Een duidelijk toelatingsbeleid heeft baat bij heldere en zichtbare regelgeving. Op dit gebied zijn positieve ontwikkelingen gaande. Qua deelname aan het Panel Deurbeleid wordt (nog) niet het maximale resultaat geboekt. Nog niet alle horecagelegenheden met portiers (en een deurbeleid) zijn aangesloten bij het Panel. Klachten worden soms niet afgehandeld, omdat de klager de klacht intrekt of niet verder mee wil werken aan de afhandeling. Uit de door ons afgenomen interviews met relevante professionals komt unaniem naar voren dat men het Panel Deurbeleid positief beoordeeld.

⁴⁰ Zie website van Discriminatie Meldpunt Groningen: www.discriminatiemeldpuntgroningen.nl. Geraadpleegd op 01 oktober 2009.

⁴¹ Zie website van Discriminatie Meldpunt Groningen: www.discriminatiemeldpuntgroningen.nl. Geraadpleegd op 01 oktober 2009.

⁴² Zie website van de Gemeente Groningen: www.gemeente.groningen.nl/wonen-en-leven/panel-deurbeleid/interview-voorzitter. Geraadpleegd op 01 oktober 2009.

Aanbeveling

Om deelname en het draagvlak te stimuleren is meer contact nodig tussen de gemeente en de horecaondernemers. Er kan overwogen worden om lidmaatschap van het Panel Deurbeleid te verplichten en te koppelen aan de exploitatievergunning. Uit de klachtenregistratie komt naar voren dat de meeste klachten gericht zijn tegen uitgaansgelegenheden die niet zijn aangesloten bij het Panel. Verder is het aan te bevelen om het Panel Deurbeleid nog eens goed onder de aandacht te brengen van het uitgaanspubliek.

7.2.3 Aanwijzingsbesluit gebiedsontzeggingen en lokaalverboden

Beleid

Op het moment dat een bezoeker zich niet gedraagt conform de huis- en gedragsregels van een café of discotheek, kan de exploitant van de uitgaansgelegenheid een lokaalverbod opleggen.⁴³ Een lokaalverbod wordt schriftelijk vastgelegd en, indien nodig met ondersteuning van de politie, in persoon uitgereikt. De exploitant stuurt een afschrift van het lokaalverbod naar de politie. De exploitanten houden een gezamenlijke registratie bij van de opgelegde lokaalverboden. Op het moment dat een persoon voor de tweede keer een lokaal verbod opgelegd krijgt, dat kan door of hetzelfde of een ander horecabedrijf worden opgelegd, dan ontvangt de persoon een collectief lokaal verbod voor twaalf maanden. Op basis daarvan wordt de bezoeker de toegang tot alle deelnemende horecabedrijven geweigerd. De politie ontvangt een afschrift van het opgelegde collectief lokaalverbod. De burgemeester van Groningen heeft de binnenstad aangewezen als plek waar verblijfsontzeggingen kunnen worden uitgereikt aan mensen die de openbare orde verstoren. Deze ontzeggingen gelden voor de duur van acht uur tot veertien dagen. De ontzeggingen en lokaalverboden worden vaak uitgereikt aan personen onder invloed van drank en/of drugs die vernielingen plegen, mishandelen of bedreigen en beledigen.⁴⁴ Doelstelling van het lokaalverbod en het gebiedsverbod is om overlastveroorzakers een halt toe te roepen en de leefbaarheid in de binnenstad te vergroten.

Beleidsrealisatie

De 8-uurs verboden werpen hun vruchten af in de binnenstad van Groningen. Indien ook het lokaalverbod wordt overtreden, dan wordt er een algemene gebiedsontzegging opgelegd. Dit APV-verbod verlaagt de drempel om op te kunnen treden. En het vormt een juridische basis om overlastveroorzakers te verwijderen.

Effect

Het lokaalverbod lijkt effectief. Er zijn daarmee extra middelen gekomen om overlastveroorzakers en vechtersbazen aan te pakken en de toegang tot bepaalde gebieden te ontzeggen. Degenen die een verbod krijgen uitgereikt houden zich daar volgens zowel horeca, politie en gemeente redelijk aan. De maatregel heeft daarom effect. Een collectief lokaalverbod wordt amper opgelegd. De enkele keer dat het verbod wel werd opgelegd, liet de persoon in kwestie zich niet meer in de binnenstad zien.

Aanbeveling

Op grond van onze bevindingen zijn (collectieve) lokaalverboden en gebiedsverboden effectief te noemen in de aanpak van overlast. De politie en gemeente spreken van een preventieve werking voor de aanpak van overlast. Dat houdt in dat zij voor een bepaalde duur niet in de aangesloten horecagelegenheden naar binnen mogen: het veroorzaken van overlast wordt op deze wijze onmogelijk gemaakt. Ons advies luidt om nog meer horecagelegenheden zich te laten aansluiten bij dit initiatief, zodat notoire overlastgevers op meer plaatsen de toegang kan worden ontzegd.

⁴³ Toegangsbeleid in de horeca van Groningen. Zie www.gemeente.groningen.nl/wonen-en-leven/panel-deurbeleid.

⁴⁴ Zie de website van de Gemeente Groningen: www.gemeente.groningen.nl/wonen-en-leven/panel-deurbeleid/op-stap-in-groningen. Geraadpleegd op 01 oktober 2009.

7.2.4 Aanwijsbesluit alcohol en alcoholmatiging

Beleid

De doelstelling van het aanwijsbesluit alcohol – en het daarin vervatte alcoholmatigingsbeleid – is om overmatig alcoholgebruik te ontmoedigen, vanwege de relatie tussen alcohol en (uitgaans)geweld. De horeca dient er zelf voor te zorgen dat wordt voldaan aan het alcoholmatigingsbeleid van de gemeente. Zij heeft een eigen verantwoordelijkheid voor wat betreft het weigeren van alcohol aan minderjarigen, of aan personen die al genoeg hebben genuttigd. De handhaving van dit beleid ligt in handen van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA); zij heeft de op grond van de Drank- en Horecawet de verantwoordelijkheid om toezicht te houden op naleving van de regels.

Het '*aanwijzingsbesluit hinderlijk drankgebruik/alcoholverbod*' houdt in dat in Groningen gebieden zijn aangewezen waarbinnen het verboden is om op de weg alcoholhoudende dranken te nuttigen of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te dragen. Een ander omsloten gebied is aangewezen als gebied waar het verboden is alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij te hebben tussen drie uur voor de aanvang en één uur na afloop van een door de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond als zodanig aangewezen risicowedstrijd die gespeeld wordt in het Oosterparkstadion.⁴⁵ De gemeente Groningen heeft in 2001 een alcoholnota opgesteld met als titel 'In alle nuchterheid'.

Beleidsrealisatie

Wil het beleid op het gebied van alcoholverboden en alcoholmatiging slagen, dan dient er gehandhaafd te worden. Voor wat betreft de alcoholmatiging knelt daar direct al de schoen. In de praktijk blijkt dat de VWA ook in Groningen kampt met capaciteitstekorten. Bovendien streven horecaondernemers een zo hoog mogelijke omzet na, wat botst met de uitgangspunten van het aanwijsbesluit. Uit de evaluatie van het convenant "Veilig Uitgaan" kan worden opgemaakt dat de verkoop van alcohol aan minderjarigen en het schenken aan zwaar beschonken mensen feiten zijn die nog wel eens geconstateerd worden. De indruk bestaat dat op deze punten het convenant niet echt leeft bij de ondernemers. De partij die actief bezig is met voorlichting over alcoholgebruik is de GGD (Hulpverleningsdienst Groningen); zij richt zich vooral op de jeugd. De GGD bezoekt in het kader daarvan diverse scholen binnen de Groningse gemeenten.

Effect

Noch het uitgaanspubliek, noch de horecaondernemer zijn gebaat bij het blijven schenken van alcohol aan dronken mensen. Toch wordt er soms (nog) geschonken aan minderjarigen of aangeschoten en/of dronken mensen. Op het gebied van voorlichting wordt er door de GGD al een en ander nagestreefd en bewerkstelligd in Groningen. Toch wordt niet voorkomen dat alcohol een belangrijke rol speelt bij (uitgaans)geweld.

Aanbeveling

Voorlichting en handhaving zouden met elkaar gecombineerd moeten worden, met een preventief doel: jongeren moet worden ontmoedigd om (overmatig)alcohol te gebruiken. Op dit moment richt de voorlichting zich voornamelijk op de scholen. Het verdient aanbeveling om tijdens de uitgaansavonden ook gerichte voorlichting te geven in de uitgaansgebieden. Daar ligt enerzijds een taak voor de zorginstellingen en anderzijds heeft de horeca de taak bij het ontmoedigen van overmatig drankgebruik.

⁴⁵ Aanwijsbesluit hinderlijk drankgebruik/ alcoholverbod gelet op art. 2.4.8 van de APV Groningen 2005. In werking getreden op 2 december 2005.

Daarnaast zou ten aanzien van de horeca meer handhavend opgetreden mogen worden, indien zij blijft schenken aan minderjarigen. Hierbij is een taak weggelegd voor de handhaving door de VWA: deze zou mogelijk haar personele capaciteit kunnen uitbreiden.

Het is voorts verstandig dat de horecagelegenheden in het verlengde van haar 'gastheerschap' aanvullende maatregelen neemt, zoals het trainen van de barkeepers, om adequaat om te kunnen gaan met "lastige klanten" en het voorlichten van klanten.

7.2.5 Horecatelefoon & Wapenkluis

Naast het Panel Deurbeleid en het Portiersoverleg zijn er in Groningen nog twee maatregelen gericht op de veiligheid in horecagelegenheden: de horecatelefoon en de wapenkluis.

Beleid

De horeca-contactfunctionarissen zijn tijdens de uitgaansuren op donderdag, vrijdag en zaterdag voor de ondernemers bereikbaar via de horecatelefoon. Bij de horecatelefoon gaat het om een rechtstreekse lijn tussen de politie en de horeca. De telefoon kan worden gebeld om 'broeimomenten' te signaleren en voortijdig in te grijpen. In andere gevallen moet worden gebeld met het landelijk alarmnummer 1-1-2. De gemeente streeft ernaar dat de grote(re) horecagelegenheden een wapenkluis hebben in de zaak. De wapenkluis is een kluis waarin portiers wapens deponeren die worden aangetroffen, vooral tijdens het fouilleren, bij het uitgaanspubliek. De horeca-contactfunctionarissen legen de kluis eens in de zoveel tijd.

Beleidsrealisatie

Over de wapenkluis kunnen wij kort zijn: die wordt gebruikt, maar er zijn er slechts enkele van in het hele uitgaansgebied. Van de horecatelefoon wordt daarentegen gretig gebruik gemaakt. De geïnterviewde horecaondernemers geven aan graag met de horecatelefoon te bellen, omdat de horeca-contactfunctionarissen goed op de hoogte zijn van de horeca en de ondernemers goed kennen. Het is dan bijvoorbeeld niet nodig om steeds opnieuw toelichting te geven en zichzelf te introduceren. De situatie ter plaatse is veelal bekend bij de politiemensen van het horecateam. In het recente verleden ergerden ondernemers die 1-1-2 belden zich aan de zogeheten 'uitvraagprotocollen' waarmee zij worden geconfronteerd. Waar de ondernemer snel assistentie wenst, wordt zijn hulpvraag naar zijn idee beantwoord met wel heel veel wedervragen. De andere kant is dat de meldkamer die antwoorden nodig heeft om haar diensten te kunnen verlenen en eenheden goed geïnformeerd ter plaatse te sturen. Waar de horecatelefoon vaak aan een half woord genoeg heeft, is er volgens de ondernemers een kloof tussen ondernemers en de (politie)meldkamer. Wij weten overigens uit nog te publiceren onderzoek van Bureau Beke en COT naar Meldkamers (Kuppens e.a., Politie en Wetenschap) dat meldkamers op hun beurt soms moeite hebben met de horecatelefoon. Zij noemen dat een 'pseudo-meldkamer', die er geregeld aan bijdraagt dat de echte meldkamer het overzicht kwijt is en niet goed weet waar bepaalde eenheden zich op dat moment bevinden. Als eenheden voor een horecatelefoon op pad gaan, zou dat ook bij de meldkamer bekend dienen zijn.

Effect

Over de tastbare resultaten van de wapenkluis zijn wij niet veel te weten gekomen. Behalve dan dat er nog maar weinig zaken zijn met een kluis. Het wapengeweld is er in de binnenstad in elk geval niet door afgenomen. Interessanter en eerlijker is dan echter, om die analyse ook te doen op het niveau van de horecazaak met wapenkluis. Is het aantal incidenten in de desbetreffende zaak afgenomen en het veiligheidsgevoel gestegen? Over die gegevens beschikken wij echter niet. De hoeveelheid wapens die aangetroffen wordt in de kluisen is echter niet schrikbarend. Dit kan zijn omdat mensen nu eenmaal niet snel geneigd zijn om wapens mee te nemen naar een horecagelegenheid. Dan de horecatelefoon. Die levert tijdswinst op bij incidenten doordat horecaondernemers en horeca-contactfunctionarissen elkaar goed kennen. Er kan snel

worden ingegrepen. Onduidelijk is echter in de dagelijkse praktijk wie wanneer kan worden gebeld. Wanneer belt een ondernemer 112 en wanneer de horecatelefoon.

Aanbeveling

Het is nog niet voor iedere horecaondernemer duidelijk in welke gevallen de horecatelefoon gebeld mag en kan worden, of wanneer men het algemene politienummer (0900- 8844) of het spoednummer (112) moet bellen. Het lijkt ons raadzaam om meer voorlichting te geven over de functie en toepassing van de horecatelefoon. Aan te bevelen is ook een overleg tussen horecatelefoon, meldkamer en ondernemers om de wederzijdse verwachtingen scherp te krijgen.

Voorts hebben, zoals reeds aangegeven, nog niet alle horecagelegenheden een wapenkluis. Eventueel zou de plaatsing van een wapenkluis als vereiste kunnen worden gesteld in een horeca-exploitatievergunning, aangevuld met een detectiepoort. De meeste grote horeca gelegenheden hebben echter al wel een detectiepoort of een aantal portiers bij de deur.

7.2.6 De aanpak van overlast en vervuiling

Beleid

Ook de gemeente Groningen pakt, mede als onderdeel van het uitgaansbeleid, 'kleine ergernissen' aan. Denk aan: het verwijderen van graffiti, het herstellen van schade in de openbare ruimte, de dagelijkse reiniging van het uitgaansgebied, hoekoplossingen voor de aanpak en preventie van wildplassen, inrichting van voldoende taxistandplaatsen en de plaatsing van goede sociale verlichting om het veiligheidsgevoel te verhogen. Ook ten aanzien van de horeca gelden regels:

- Alleen op de door de gemeente vastgestelde tijden mag afval worden aangeboden;
- De afvalcontainers mogen niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- Bouwcontainers dienen gedurende de week afgedekt en in het weekend van de openbare weg worden verwijderd;
- Terrassen dienen –conform de afgegeven vergunning– dagelijks om 02.00 uur ontruimd te worden, gereinigd en opgeborgen.

De doelstelling van al deze maatregelen is om de binnenstad van Groningen leefbaar te houden, om in een schone stad te wonen en om overlast van deze ergernissen tegen te gaan en te voorkomen. De gemeente heeft een proactieve houding aangenomen met regels en voorzieningen (zoals de hoekoplossingen voor wildplassen) ten aanzien van de horeca en ten aanzien van de burgers in de binnenstad.

Beleidsrealisatie

Op dit terrein gaat veel goed. Er is veel (zichtbaar) resultaat. Denk aan de uriliften⁴⁶, de extra verlichting en de inzet van de gemeentereiniging. Het aanpakken van de kleine ergernissen valt of staat echter bij (dreigen met) handhaving. In interviews lieten politiemensen ons weten dat dit soort overtredingen niet als eerste op hun netvlies staat, ook vanwege het gebrek aan capaciteit. Punt is dat de eigen gemeentelijke Boa's in de nachtelijke uren niet actief zijn om ondernemers te wijzen op 'kleine ergernissen' en direct te handhaven. Wanneer sancties uitblijven, worden ondernemingen en het uitgaanspubliek niet geprikkeld om zich op een juiste wijze te gedragen. Er is echter meer dan handhaving. In het convenant 'Veilig Uitgaan' zijn actiepunten opgenomen om de veiligheid in het cameragebied te vergroten. Volgens het rapport van Intraval⁴⁷ (2006) laat de evaluatie van het convenant zien dat er onder andere meer aandacht moet worden besteed aan uriliften. Echter, ondanks dit advies uit 2006 zijn er geen uriliften bijgekomen.

⁴⁶ Uriliften zijn openbare urinoirs met verlichting en chemische reiniging die desgewenst vanuit de grond naar boven komen, dan wel daarin kunnen wegzakken.

⁴⁷ B. Bieleman, M. Hoorn en A. Kruize (2006) *Ervaringen van avondbezoekers in Gronings cameragebied. Uitgaan van Veiligheid*. Intraval Bureau voor Onderzoek & Advies.

Andere ergernissen zijn glas op straat en de fietsenoverlast (reeds tevens genoemd als bron van geweld in hoofdstuk twee). Het landelijke rookverbod leidt ertoe dat rokers worden geacht buiten te roken, maar hun drinkglas moet dan binnen blijven staan. Op grond van onze observaties hebben we de indruk dat er nog genoeg rokers met glazen naar buiten komen en dat in het algemeen glasoverlast een probleem is in het uitgaansgebied. Geregeld hoorden wij glas kapot vallen. Ten slotte zijn er in de categorie 'kleine ergernissen' nog de soms slecht verlichte plekken in het uitgaansgebied. Vooral aan de rand van het uitgaansgebied, De Vismarkt en de 'gangen' (stegen) namen wij tijdens onze nachtelijke observaties donkere plekken waar. De stegen zijn weliswaar verlicht, kennelijk goed genoeg voor de camera's, maar personen ervaren er toch (vanwege het gebrekkige licht) een onveiligheidsgevoel. Zo blijkt ook uit de bespreking van onze stratenquête in hoofdstuk zes.

Effect

De beperkte handhaving maakt dat lang niet alle doelen ten aanzien van de kleine ergernissen zijn gerealiseerd. Desondanks zijn er wel zichtbare resultaten, zoals de extra (sociale) verlichting op 'enge plekken'.

Aanbeveling

Geadviseerd wordt om een oplossing te vinden voor de glasoverlast en bijvoorbeeld meer uriliften in het uitgaansgebied te plaatsen, of om andere, hygiënische oplossingen te bedenken. De fietsenoverlast kan worden aangepakt door naast handhaving en wegslepen van fout geparkeerde fietsen ook te voorzien in extra (nachtelijke) stalling.

In het algemeen wordt bij de kleine ergernissen aanbevolen om te investeren in daadwerkelijke handhaving of om te dreigen met handhaving, omdat er anders onvoldoende prikkels zijn om regels na te leven. Ten slotte verdient het aanbeveling om ook het lichtplan in het uitgaansgebied nog eens te bezien en donkere plekken (oorzaak onbehagen en onveiligheidsgevoel) aan te pakken. Het licht moet sfeervol, maar voor het cameratoezicht ook functioneel zijn.

7.2.7 Verbod op vechten (APVG)

Beleid

In de APV van Groningen is 'een verbod op vechten' – artikel opgenomen. Een artikel dat niet is opgenomen in de model-APV voor gemeenten. In 2007 werd dit artikel door de stad ingevoerd. Het verbod houdt in dat de politie corrigerend kan optreden ingeval zij vechtpartijen of opstootjes waarneemt. De betrokken personen krijgen *allen* direct een proces-verbaal uitgereikt van de politie; de schuldvraag is niet aan de orde. De doelstelling van dit verbod is om een duidelijk signaal af te geven: vechten wordt niet getolereerd.⁴⁸ Op grond van deze vordering kan de politie snel afhandelen. De betrokken personen krijgen meteen een bon van de politie uitgereikt.

Beleidsrealisatie

Politiemensen kunnen nu eerder optreden tegen (dreigende) ordeverstoring. Het artikel wordt ook als 'opstapje' gebruikt voor een gebiedsverbod. Indien iemand met een bekering wegens verbod op vechten kan, als hij volhardt in wangedrag, een gebiedsverbod uitgereikt krijgen.

⁴⁸ "Vechtersbazen Hoogezand krijgen lik op stuk". www.dvhn.nl Gepubliceerd op 29 september 2009.

Effecten

Zowel de horeca, gemeente als politie zijn positief over deze maatregel. Bij uitgaanswereld is geregeld sprake van het door elkaar lopen van dader- en slachtofferschap (zie hoofdstuk vier). Het is dan niet duidelijk wie begon en wie wat deed. Personen doen geregeld aangifte tegen elkaar. Cameratoezicht helpt bij dat probleem, maar dat geldt zeker ook voor het verbod op vechten. Bij dat verbodsartikel gaat het om het 'vechtgedrag' en de vraag wie begonnen is, is minder relevant. Daarmee zijn er minder knelpunten ten aanzien van de bewijsvoering (die bij strafzaken natuurlijk wel onverminderd van kracht blijft).

Aanbeveling

Wij bevelen aan om de werkwijze met het verbod op vechten te continueren.

7.3 Aanbevelingen gericht op eventueel nog te nemen maatregelen

Naast de aanbevelingen die gericht zijn op de huidige maatregelen denken wij dat het verstandig is een aantal nieuwe maatregelen te nemen. We stellen de volgende maatregelen voor:

7.3.1 Extra toezicht tijdens stapavonden

De politie levert voetposten, maar heeft desondanks een beperkte capaciteit. Aan te raden is om te bezien welke ruimte er is (niet alleen binnen politie) welke toezichthouders nog meer kunnen worden ingezet. Deze extra 'oren en ogen' zijn bedoeld om de beproefde strategie 'meegroeien met de situatie' uit de gevaarbeheersing kracht bij te zetten (Adang, 2005). Een preventieve en proactieve aanpak is belangrijk, waarbij de politie eventuele (zichtbare) spanningen tijdig signaleert en daarop reageert met bijvoorbeeld het uiteendrijven van de groepen of met het verrichten van aanhoudingen. Dat is iets anders dan reageren op camerabeelden. "Meegroeien met de situatie" houdt in dat de politie al vroeg op de avond, als de drankinname nog beperkt is personen aanspreekt op hun gedrag ('We houden het rustig vanavond, toch?') en door personen te 'kennen' ze direct probeert uit de anonimiteit te halen. Potentiële lastposten weten dat meteen dat er op ze wordt gelet en ze 'in beeld' zijn. Daarmee wordt voorkomen dat de politie alleen ter plaatse komt als het erom spant (snelle aanhoudingen naar aanleiding van bijvoorbeeld de camerabeelden). Als de politie niet de hele avond al (met laag profiel, aanspreekbaar en laagdrempelig) aanwezig is, dan neemt de kans toe dat het omstanders zich met politieoptreden (bv aanhouding of andere interventie) gaan bemoeien. Op basis van onze gesprekken met Groningse politiemensen en observaties weten we dat ook (aanvullende) voetposten in burger hun dienst kunnen bewijzen. Als niet-geüniformeerd personeel nemen zij soms veel meer waar, juist ook net buiten het cameragebied.

Benut daarom lessen uit de gevaarsbeheersing over het omgaan en de problemen met grote mensenmenigten. Veel vechtpartijen ontstaan door botsingen, vaak in combinatie met (te) nauwe doorgangen. Communicatie over regels met het publiek is zeer belangrijk, eventueel kan er kracht worden bijgezet door het geven van voorlichting. Desondanks hebben we het idee dat de politie Groningen al zeer duidelijk is over de regels tegenover het uitgaanspubliek. Momenteel is er echter nog te weinig toezicht beschikbaar om 'meegroeien' ook echt gestalte te geven. Overleg met de horecaondernemers en het benadrukken van hun medeverantwoordelijkheid is tevens noodzakelijk.

7.3.2 Buurtagenten en studentenagenten: huisbezoeken en 'meebewegen'

Deze aanbevelingen ligt strikt genomen in het verlengde van de vorige. Veel daders van uitgaansgeweld komen uit de stad Groningen. Het verdient aanbeveling hen met buurtagenten (en de nieuwe studentenagenten) uit de anonimiteit te halen en te houden. Breek de sociale gelegenheidsstructuur. Organiseer desnoods in het kader van daderregie huisbezoeken om (recidiverende) daders in het uitgaansgebied te laten weten dat er op hen wordt gelet. Ook meebewegen is een goede strategie, gerelateerd aan de Amsterdamse "Melkwegstrategie": laat buurtagenten en studentenagenten geregeld

dienst doen tijdens de stapavonden. Wij hebben echter de indruk dat met deze diensten in de binnenstad tijdens het uitgaan al een start is gemaakt.

7.3.3 GGD bij het aanpakken van het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren

De evaluatie van het convenant 'Veilig Uitgaan' laat volgens het rapport van Intraval⁴⁹ (2006) zien dat er meer aan preventie gedaan dient te worden bij jongeren onder de 18 jaar. Door middel van het geven van voorlichting (op scholen) over en preventie van alcoholgebruik is er tevens aandacht te worden besteed aan onderwerpen als agressie en geweld.

Bijna alle respondenten (horeca, politie, gemeente) uit de interviews stelden vast dat het alcohol- (en drugs) gebruik onder jongeren problematisch is

Daarbij ligt een rol voor alle partners en moet er integraal beleid op worden gesteld en afgestemd om goed te kunnen doorpakken op deze problematiek. Hierbij is het verstandig om vooral een partner als de GGD te betrekken. Dus: betrek de GGD bij het aanpakken van het alcohol- en drugsprobleem. Het straatoverleg alleen is niet voldoende.

7.3.4 Terrassenbeleid

Sinds 1 maart 2009 is het terrassenbeleid geactualiseerd en herijkt door de dienst ROEZ. Hierin werden een aantal belangrijke zaken geregeld:

- De inrichting van winterterrassen (experiment);
- De mogelijkheid voor de plaatsing van terrassen aan het water;
- De verruiming van de voorschriften voor terrasinvulling (meubilair en indeling);
- De overdracht van verantwoordelijkheid naar de branche toe;
- De mogelijkheden tot vereenvoudiging van regelgeving.

In de eerste plaats is de periode van het terrasseizoen verlengd naar 1 januari tot en met 31 december. Voor de winterperiode (1 november tot 1 maart) gelden aanvullende regels ten aanzien van het soort terras, de verwarming en de opslag (inpandig).

Voor wat betreft de wijze van terrasverwarming is bepaald dat deze enkel energiezuinig mag zijn.

Uit de interviews met de horecaondernemers bleek in september 2009 dat zij van mening waren dat er onredelijk veel eisen worden gesteld aan de voorschriften voor terrasinvulling, en dat het winterterras geen succes is geweest. Momenteel wordt een aanvang gemaakt met de herinrichting van de binnenstad. Met de verbouwing van de Grote Markt wordt hier een begin mee gemaakt. Voor veel horecaondernemers is niet duidelijk wat nu precies de strekking is van het herziene terrassenbeleid, welk meubilair nu wel op straat mag, en welke regels gelden ten aanzien van de winterterrassen. Wij bevelen aan, om dit terrassenbeleid helder te communiceren naar de horecaondernemers, in de structurele overlegvormen, maar wellicht ook door het uitgeven van een nieuwsbrief, waarin puntsgewijs aan staat gegeven wat nu precies de veranderingen zijn ten opzichte van het oude terrassenbeleid en welke wijzigingen relevant zijn voor de horeca.

7.3.5 Vergunningverlening horeca

Zowel de horecaondernemers als de politie zouden het waarderen indien de gemeente nadenkt over de mogelijkheden tot het stellen van eisen in de vergunningverlening. Hierbij kan gedacht worden aan de overweging om de aanschaf van detectiepoorten, de aanwezigheid van een wapenkluif en aansluiting bij het Panel Deurbeleid. Deze aanbeveling strekt vooral tot de grotere horeca. De gemeente zou het voorzien in deze maatregelen verplicht kunnen stellen voordat zij over gaat tot het verstrekken van een (exploitatie) en vestigingsvergunning.

⁴⁹ B. Bieleman, M. Hoorn en A. Kruize (2006) *Ervaringen van avondbezoekers in Gronings cameragebied. Uitgaan van Veiligheid*. Intraval Bureau voor Onderzoek & Advies.

7.3.6 Stel een straatmanager aan

Help de horeca om het visitekaartje van de stad Groningen te zijn. De lokale samenleving heeft daarvan profijt. Stel een toegankelijke gemeentelijke gebiedsmanager aan als praktisch, deskundig en laagdrempelig aanspreekpunt voor in het bijzonder de horeca in het uitgaansgebied. Deze zal actief contact onderhouden met alle ondernemers, ook met de kleinere. Investeer in de bekendheid van deze manager. De straatmanager heeft doorzettingsmacht en ziet naast het externe management ook toe op het interne management (bijvoorbeeld afhandeling aanvragen bij de back-office) bij de gemeente.

7.3.7 Fietsenprobleem daadkrachtig aanpakken: handhaven en extra stallingen

Fietsen blokkeren doorgangen, (nood)uitgangen, versmallen de toegang voor hulpdiensten en worden als 'wapen' gebruikt bij onderling geweld en geweld tegen politie (hoofdstuk 2 en hoofdstuk 5). Er zou een verbod dienen komen op het plaatsen van fietsen op bepaalde plaatsen (of in het hele uitgaansgebied) weliswaar in combinatie met handhaving en (extra) stallinggelegenheid. Probleem is in ieder geval al deels de smalle doorgangen en geparkeerde fietsen maken de kans op 'botsen' en daaruit voortvloeiende vechtpartijen alleen maar groter.

7.3.8 Verbetering registratie politie

Met onze profilering van misdrijven, daders en slachtoffers hebben wij getracht meer zicht te krijgen op de kenmerken van (uitgaans)geweld in Groningen. Bijzondere aandacht hadden wij voor het geweld tegen de politie. Uit mediaberichten en interviews komt naar voren dat dit type geweld toeneemt. Hoewel ook de politieregistraties zijn toegenomen van geweld tegen de politie, is er desondanks sprake van onderregistratie. Politieambtenaren doen vaak geen aangifte, omdat zij menen dat geweld bij hun vak hoort of in de politiemutatie staat nergens expliciet aangegeven dat sprake was van geweld tegen politie. Wij troffen bijvoorbeeld tussen 2005 en 2008 slechts zeventien zaken aan waarbij heel nadrukkelijk geweld tegen een politieambtenaar als *modus operandi* was benoemd. Een soortgelijk probleem zagen we bij het achterhalen van de mate van middelengebruik door betrokkenen bij uitgaansgeweld (daders en slachtoffers) en hun achtergrondkenmerken, bijvoorbeeld hun sociaal-economische kenmerken. Dat ook dat soort zaken beter wordt geregistreerd is zinvol om na te gaan hoeveel en hoe vaak middelen in het spel zijn en ook om te zien wie nu precies de daders en slachtoffers zijn. Zo was op grond van onze gegevens wel vast te stellen dat er in Groningen een vermenging is tussen uitgaansgeweld en jeugdproblematiek (Hoewel de algehele jeugdproblematiek in de stad is afgenomen). Veel moeilijk was bijvoorbeeld vast te stellen wat het aandeel studenten was onder daders en slachtoffers van uitgaansgeweld.

7.4 Speciale focus: cameratoezicht, politiepost, sluitingstijden

In Groningen spitst de discussie ten aanzien van het uitgaansbeleid zich vooral toe op het cameratoezicht, een eventuele extra politiepost (in het uitgaansgebied) en de sluitingstijden. Precies daarom hebben wij een aparte paragraaf gereserveerd voor die (eventueel te nemen) maatregelen.

7.4.1 Plaatsing van een extra politiepost

Situatie

Wij hebben in ons onderzoek de optie meegewogen om een extra politiepost in de binnenstad te plaatsen. De gedachte achter het plaatsen van een dergelijke extra politiepost zou volgens sommige stadsbestuurders zijn, dat daardoor de aangiftebereidheid van mensen toeneemt. Opgemerkt dient te worden dat zich op nog geen tien minuten loopafstand een politiepost bevindt, die gedurende het weekend vierentwintig uur per dag open is. De vraag is als volgt:

Relevante vraag

Kunnen wij op grond van de voor ons beschikbare gegevens en analyse aantonen dat door de plaatsing van een extra politiepost in de binnenstad de aangiftebereidheid toeneemt?

Overwegingen

Hiervoor dient allereerst gekeken te worden naar de aard van de incidenten en de relatie tussen de daders/slachtoffers. Maar zeker indien sprake is van diffuus dader/slachtofferschap, (onder invloed van alcohol en of drugsgebruik), waarbij het gaat om bekenden van elkaar, zal de aangiftebereidheid in twijfel getrokken kunnen worden wanneer beide partijen weer nuchter zijn. De mate van agressie van de incidenten zal ook een rol spelen in de aangiftebereidheid: zijn partijen van mening dat het incident ook daadwerkelijk zwaar genoeg is om aangifte van te doen?

Ruim 50% van de respondenten uit de stratenquête staat positief tegenover het plaatsen van een extra politiepost in de binnenstad en de mogelijke effecten hiervan. De personen die minder positief tegenover het plaatsen van een extra politiepost staan, verwijzen herhaaldelijk naar de al aanwezige politiepost aan de Rademarkt in Groningen. Wat vervolgens die effecten dan zouden moeten zijn, wordt positiever beoordeeld dan de plaatsing van de post: Over de effecten van een extra politiepost is men over het algemeen minder negatief dan over het plaatsen van een extra politiepost. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de respondenten over het algemeen negatiever staan tegenover het plaatsen van een extra politiepost terwijl ze positiever zijn over de mogelijke effecten van hiervan. Nog geen 20% van de respondenten staat (zeer)negatief tegenover de effecten van een extra politiepost in de binnenstad van Groningen. Bijna een kwart (24%, n=94) staat neutraal tegenover de effecten en meer dan de helft van de respondenten, 57,3% (n=224), is (zeer)positief over de mogelijke effecten van een extra politiepost in de binnenstad.

Over dit onderwerp werd het uitgaanspubliek ook gevraagd in de vorm van een stelling: 'Een politiepost in het uitgaansgebied heeft effect op de veiligheid.' Het merendeel (67%, n=262) van de respondenten is het (zeer) eens met de stelling dat een extra politiepost effect heeft op de veiligheid in de Groningse binnenstad. Slechts 15,1% van de respondenten is het niet eens met de stelling. 17,4% staat neutraal hier neutraal tegenover.

Ten slotte moet ten aanzien van de aangiftebereidheid worden opgemerkt, dat uit de stratenquête (zie hoofdstuk 6) blijkt dat iets minder dan de helft van de respondenten - die slachtoffer zijn geweest - (48,2%, n=108) aangifte deed van misdrijven zoals diefstal, bedreiging cq intimidatie, zakkenrollerij, mishandeling, straatroof/tasjesroof en oplichting. Ter vergelijking: in het Amsterdamse onderzoek gaf 56% aan wel aangifte te hebben gedaan. De Groningse aangiftebereidheid lijkt daarom lager dan die in het Amsterdamse pleinenonderzoek. Het merendeel van de respondenten in het Groningse onderzoek (51,8%; n=116) heeft echter geen aangifte gedaan. Als reden gaven de meeste respondenten op dat er toch niets mee gedaan wordt (n=35). Andere genoemde redenen zijn: geen zin hebben om aangifte te doen (n=17), het voorval was niet ernstig genoeg (n=13) of de respondent heeft het zelf aangepakt (n=5).

We gaven het al aan: de uitslag van de stratenquête ten aanzien van de politiepost moet kritisch worden bekeken. De vraag naar politiewerk is haast onbegrensd, zoals blijkt uit de al jarenlange landelijke discussie over meer blauw op straat. Het zou ons hebben verbaasd als het uitgaanspubliek voornamelijk negatief zou zijn geweest over de post en helemaal geen post wilde. Verder zagen we dat ook in Groningen de aangiftebereidheid, het centrale doel van de politiepost, vooral van doen heeft met de gedachte van burgers 'dat er toch niets met mijn aangifte wordt gedaan'. Het gebrek aan plaatsen waar aangiften kan worden gedaan speelt hoegenaamd geen rol. Het is daarom serieus de vraag of een politiepost daadwerkelijk gaat bijdragen aan de aangiftebereidheid. Zie ook

recente publicaties op dit punt van Politie en Wetenschap waarin aangiftebereidheid een centraal thema is (o.a. Landman e.a., 2007).

Conclusie

Het plaatsen van een extra politiepost in de binnenstad is een forse investering op het budget. Daarbij is het van belang om erop te wijzen, dat zich op de Rademarkt (ongeveer 10 minuten van de Markt vandaan) een politiepost bevindt, die 24-h open is gesteld. Mensen kunnen dus altijd - met een geringe inspanning - aangifte doen van incidenten op dit bureau. Het is dus de vraag of met het plaatsen van een post in de binnenstad het aantal aangiften significant stijgt. Het lijkt eerder zinnig om te inventariseren welke mogelijkheden er bestaan langs andere wegen. Er kan worden gedacht aan aangifte op afspraak, elektronische aangifte, de mogelijkheid van het doen van directe aangifte bij politiemensen (in politiebussen) die surveilleren in de binnenstad. Indien hier al sprake van is, dan is het aan te bevelen deze mogelijkheden eerst te evalueren. Daarnaast is het zaak om ook de procedure van aangifte tot vervolging onder de loep te nemen: wat is het protocol en is wordt aan de aangiftegever bijvoorbeeld een follow up gegeven? Heeft hij het idee dat de aangifte zinnig is geweest?

Op grond van het voorgaande kan niet worden gezegd dat de aangiftebereidheid wordt verhoogd door het plaatsen van een extra politiepost. Hoogstens zal de zichtbaarheid van de politie worden vergroot.

Aanbevelingen

Wij bevelen aan om de alternatieven voor een extra politiepost bestuderen. In eerste instantie kan worden onderzocht, in hoeverre minder vergaande mogelijkheden de aangiftebereidheid doen toenemen, zoals een mobiele politiepost (bijvoorbeeld een bus) waar aangifte kan worden gedaan, of de elektronische aangifte verbeteren. Belangrijker is om de schaarse politiecapaciteit efficiënt in te zetten en dan zijn extra (mobiele) voetposten en overige politiepersoneel tijdens uitgaansavonden ons inziens te verkiezen boven een statische politiepost, waarvan onzeker is of daarmee het doel (toegenomen aangiftebereidheid) gehaald wordt.

7.4.2 Cameratoezicht in de binnenstad

Situatie

Sinds 2000 is er cameratoezicht in het Groningse uitgaansgebied. Deze camera's zijn in de Kleine Peperstraat, Peperstraat, Achter de Muur, Poelestraat, Grote Markt, Gelkingestraat, Oosterstraat en de Carolieweg. (Ook de Papengang wordt bestreken door een camera vanuit de Oosterstraat). De redenen voor plaatsing van de camera's in het uitgaansgebied zijn divers, onder andere: om uitgaansgeweld en andere (openbare orde) incidenten tegen te gaan, om onveiligheidsgevoelens bij de burgers te verminderen en om de opsporing van strafbare feiten te vergemakkelijken. Er wordt in Groningen zo nu en dan gepleit voor uitbreiding van het cameratoezicht op zogenaamde blind spots: het Waagplein, de Vismarkt en de Grote Markt. Ook de cafés net buiten het cameragebied zouden tot deze blindspot horen. Op basis van onze observaties en interviews weten we dat het wel voorkomt dat personen hun 'vete' bewust buiten het zicht van de camera uitvechten om de pakkans te verkleinen. Hoewel het meeste uitgaansgeweld impulsief van aard is, lijkt dit verschijnsel – desondanks – te duiden op een berekenend-rationele component.

Relevante vragen

Wat zou de 'opbrengst' van de plaatsing van extra cameratoezicht zijn? En is dat gezien de 'kosten' een te rechtvaardigen optie? Die kosten bestaan uit de inzet en de bekostiging van administratief en politiepersoneel, en de kosten van de aanschaf en exploitatie van de camera's. Vooral het 24-h uitkijken van beelden door personeel en het toezicht daarop door de politie (zij heeft toch vooral de regie in handen) dienen de effectiviteit wel te rechtvaardigen, hoe men 'effectief' ook wil invullen: effectief ten aanzien

van de opsporing? Effectief ten aanzien van de afname of toename (zichtbaarheid) van incidenten in cameragebieden?

Overwegingen

Uit onderzoek van Intraval⁵⁰ blijken de volgende doelstellingen te worden gehanteerd:

- het verminderen van het aantal aangiften van geweldsmisdrijven en openbare orde problemen in het uitgaansgebied;
- het oplossen van strafbare feiten, het voorkomen van inbreuken op de veiligheid en
- het terugdringen van het onveiligheidsgevoel.

Uit recente wetenschappelijke studies komt naar voren dat de theoretische uitgangspunten van cameratoezicht terug te voeren zijn op leerstukken over rationale keuze, sociale controle en situationele preventie, waarbij het steeds gaat om de invloed op de pakkans en op criminele gelegenheidsstructuren.⁵¹ Voor wat betreft de effecten van cameratoezicht is het lastig om concreet aan te geven wat de netto-effecten zijn als cameratoezicht deel uitmaakt van een breder pakket van genomen maatregelen.

De algemene conclusie is dat cameratoezicht positieve effecten heeft op zowel de objectieve als de subjectieve veiligheid, mits er wordt voldaan aan voorwaarden als een goede beeldkwaliteit en het live meekijken ('uitlezen') van de beelden. Voor wat betreft het veiligheidsgevoel zou het van belang zijn dat het voor het publiek duidelijk is dat er cameratoezicht is, bijvoorbeeld door het plaatsen van borden waar dit op wordt aangegeven. Op de langere termijn zou er sprake kunnen zijn van gewinning door zowel daders als slachtoffers.⁵² Uit Nederlands onderzoek blijkt tevens dat er van een beperkt preventief effect sprake is op impulsieve (gewelds)delicten. Zeker onder invloed van middelen laat de geweldspleger zich niet weerhouden van het plegen van een delict als er camera's zijn. De effecten van cameratoezicht zijn bovendien sterker naarmate het is ingebed in een breder pakket van maatregelen.

De vorige hoofdstukken hebben laten zien dat (uitgaans)geweld zich voornamelijk voordoet op de Grote Markt, de Poelestraat en de Peperstraat. Zo bezien lijkt het onnodig om het cameragebied uit te breiden.

Uit onderzoek van Intraval (2006) komt naar voren dat na de invoering van cameratoezicht zowel bewoners als bezoekers van het cameragebied zich veiliger voelen. Uit de door ons afgenomen enquête komt naar voren dat een ruime meerderheid van de respondenten (62,6%, N= 245) (zeer) positief tegenover de inzet van cameratoezicht in de binnenstad staat. Ook over de effecten van het cameratoezicht is het grootste gedeelte van de respondenten (59,8%, N= 224) positief gestemd. Zie verder hoofdstuk 6.

Op dit moment bevinden zich 14 digitale camera's in het uitgaansgebied. De geïnterviewde respondenten geven aan zeer tevreden te zijn met de aanwezigheid van de camera's in de binnenstad. De camera's worden zowel gebruikt voor de opsporing als voor de vervolging van incidenten. Volgens politiefunctionarissen weerhouden de camera's de dader(s) van het vertonen van agressief gedrag niet. Het aantal vermogensdelicten in het cameragebied is gedaald, wel lijkt er sprake te zijn van een verplaatsingseffect. Geweldsincidenten en verstoringen van de openbare orde zijn toegenomen in het gebied. Meest voorkomende vorm van geweld is verbale agressie. Een aantal van de geïnterviewde respondenten geeft aan voor een uitbreiding van het aantal camera's te zijn. De professionals zien graag camera's op de volgende plekken: Waagplein, Vismarkt en Grote Markt (blinde spot).

⁵⁰ B. Bieleman, M. Hoorn en A. Kruize (2006) *Ervaringen van avondbezoekers in Gronings cameragebied. Uitgaan van Veiligheid*. Intraval Bureau voor Onderzoek & Advies.

⁵¹ *Wat kan hier? Veiligheidsanalyse Rembrandtplein en Leidseplein: (uitgaans)geweld, maatregelen en effecten*. Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2008.

⁵² *Wat kan hier? Veiligheidsanalyse Rembrandtplein en Leidseplein: (uitgaans)geweld, maatregelen en effecten*. Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2008.

Het enige punt van kritiek op de nu aanwezige camera's in de binnenstad, is de mensen die de beelden live bekijken en uitkijken niet altijd even goed getraind zijn om dit te doen. Het is wel eens voorgekomen dat een horeca ondernemer naar de Horecatelefoon belde met de mededeling dat er een vechtpartij plaats vond voor de deur van zijn horecagelegenheid en volgens de meldkamer (dat is de plaats waar de camera beelden uitgekeken wordt) niet het geval was en er hierover discussie ontstond. Wij zijn van mening dat de 'uitlezers' goed getraind moeten zijn in het herkennen van potentieel gevaarlijke gebeurtenissen, dreigende escalaties, herkenning en moeten weten welke informatie van belang is voor de politie-eenheden in de binnenstad.

In het cameragebied is het aantal incidenten over de periode 2005-2008 gestegen met 12%, zo gaven we aan in hoofdstuk twee. We gaven aan dat die (lichte) stijging deels moet worden uitgelegd als een registratie-effect. Met cameratoezicht komt er letterlijk meer geweld in beeld.

Bevindingen op grond van onze stratenquête

Een ruime meerderheid van de respondenten staat (zeer) positief tegenover de inzet van cameratoezicht in de binnenstad van Groningen. Ook over de effecten van het cameratoezicht is het grootste gedeelte van de respondenten positief gestemd: 57,3% van de respondenten staat (zeer)positief tegenover de effecten van cameratoezicht. Een kwart van de respondenten staat neutraal tegenover de effecten en 14,4% staat (zeer)negatief tegenover de effecten van cameratoezicht. Er werd herhaaldelijk geklaagd over het feit dat de camera's 9 van de 10 keer uit staan en er dus niets met de beelden wordt gedaan. Wij weten echter op basis van de observaties dat de camera's tijdens uitgaansuren wel degelijk aan staan en actief worden bekeken doorspeciaal daartoe opgeleide meldkamercentralisten.

Hoewel een meerderheid positief is over de plaatsing van camera's, is vervolgens geen meerderheid positief ten aanzien van de stelling 'wanneer er cameratoezicht is, voel ik mij veiliger op straat': 31,6% geeft aan het (zeer) eens te zijn met deze stelling. 32,2% van de respondenten staat neutraal tegenover de stelling en 28,6% van de respondenten is het (zeer) oneens met deze stelling.

Conclusie

Op grond van de uitkomsten van de stratenquête en de analyse van het criminaliteitsbeeld kunnen wij niet opmaken dat de uitbreiding van het cameragebied zal leiden tot een objectieve daling van het aantal incidenten of tot een stijging van de veiligheidsgevoelens van de burgers. Er is ook een trendanalyse gedaan van het aantal incidenten wat op camera's is geregistreerd: het aantal incidenten is weliswaar gestegen, maar dit kan ook liggen aan het feit dat de incidenten nu zichtbaar zijn.

Aanbeveling

Het lijkt zinnig om het aantal incidenten - dat op de camerabeelden live wordt uitgekeken - apart bij te houden in een logboek. Hiermee kan een overzicht worden verkregen van het aantal, de aard en ernst van dat totale aantal incidenten, de tijdstippen, de gebieden, en op het aantal keer dat door de politie wordt gereageerd. Ook is het interessant om te bezien in hoeveel gevallen de beelden 'achteraf' worden opgevraagd in het kader van het opsporingsonderzoek. Indien van deze zaken een trendanalyse komt, kan ook meer inzicht worden verkregen in de vraag over de kosten- batenanalyse van het cameratoezicht. Overigens verdient het ook aanbeveling om het gebruik van 'geel' licht zoveel mogelijk te vermijden, omdat daarmee de herkenning ten behoeve van interventies en opsporing wordt bemoeilijkt. (De jongen met de witte jas heeft dan ineens een gele jas). In het lichtplan moet rekening worden gehouden met licht dat zowel 'gezellig' is als functioneel voor het cameratoezicht.

7.4.3 Vrije sluitingstijden

Situatie

Groningen is één van de twintig gemeenten in Nederland die geen sluitingstijdenregime hanteert; ieder café bepaalt zelf wanneer de deur sluit. Wij hebben op grond van internetinformatie een overzicht gemaakt van enkele goed bezochte kroegen en discotheken (Dit overzicht is niet exclusief):

Naam uitgaansgelegenheid	Sluitingstijd	Locatie
Café het Feest	05.00 uur	Peperstraat
Café de Toeter	03.00 uur	Turfsingel
Pacific	03.00 uur	Oosterstraat
Feestcafe De Doos	05.00 uur	Gelkingestraat
The Palace	05.00 uur	Gelkingestraat
Great Pianos	04.00 uur	Oosterstraat
Café Boogie Nights	05.00 uur	Gelkingestraat
Café 3 Gezusters	geen vaste sluitingstijd	Grote Markt
Rumba	geen vaste sluitingstijd	Poelestraat
Discotheek Troubadour	06.00 uur	Peperstraat
Shadrak	06.00 uur	Peperstraat

Het merendeel van de kroegen sluit na vieren, slechts twee discotheken sluiten om 03.00 uur. Slechts twee kroegen hanteren helemaal geen sluitingstijd.

Op grond van art. 48 van de APVG kan de burgemeester in het belang van de openbare orde, veiligheid, zedelijkheid of de gezondheid aan één of meer horecabedrijven tijdelijk sluitingstijden opleggen.

Relevante vraag

Draagt het hanteren van vrije sluitingstijden bij aan een voor wat betreft openbare orde en veiligheid rustiger verloop van de uitgaansnachten?

Overwegingen

Na een korte literatuurscan geven wij puntsgewijs de voor- en nadelen weer van zowel langere openingstijden, of beperkte openingstijden:

Nadelen langere openingstijden

- Availability theorie: langere openingstijden geeft meer beschikbaarheid van alcohol, wat weer leidt tot meer drinken. Dit heeft een stijging van overlast, rijden onder invloed, het aantal excessieve drinkers en het aantal sociale en gezondheidsgerelateerde problemen als gevolg (Stockwell & Gruenewald, 2001, in Alcohol Preventie, 2009). Andere onderzoekers verwachten dat bepaalde risicogroepen meer alcohol zullen drinken (Chikritzhs & Stockwell, 2002 in Alcohol Preventie, 2009).
- Onderzoek van Vingilis et al (2004) heeft aangetoond dat het alcoholgebruik van bezoekers iets toeneemt bij langere openingstijden.
- In een quasi-experiment werden ook significante stijgingen van openbaar dronkenschap en nachtelijk geweld gevonden (Chikritzhs & Stockwell, 2002 in Alcohol Preventie, 2009).
- Ander onderzoek constateerde een hoger totaal aantal alcoholgerelateerde incidenten (Ragnarsdóttir, Kjartansdóttir & Davíðsdóttir, 2002 in Alcohol Preventie, 2009).
- Er ontstaat extra druk op hulpdiensten en politie, deze diensten zijn 's nachts ook duurder (Stockwell & Gruenewald, 2001 in Alcohol Preventie, 2009).

- Bewoners kunnen protesteren tegen langere openingstijden en sommige nachtwinkels vinden het een vorm van oneerlijke concurrentie (Alcohol Preventie, 2009).

Voordelen langere openingstijden

- Onderzoek heeft aangetoond dat door vrije sluitingstijden de piek van alcoholgerelateerde incidenten vlak na sluitingstijd afneemt (Ragnarsdóttir, Kjartansdóttir & Davíðsdóttir, 2002 in Alcohol Preventie, 2009). Dit blijkt ook uit een evaluatie van de verruiming van de sluitingstijden van de horeca in Breda (Gemeente Breda, SSC Onderzoek en Informatie, 2008).
- Temporal shift hypothese: meer beschikbaarheid van alcohol leidt tijdelijk tot meer drinken, maar vaste klanten zullen hun bezoektijden wijzigen. Bijvoorbeeld wanneer de openingstijden een uur verruimd zijn zullen ze een uur later komen (Vingilis e.a., 2004 in Alcohol Preventie, 2009).

Nadelen beperkte openingstijden

- Door beperkte openingstijden ontstaan piektijden waardoor grote groepen bezoekers buiten op straat komen te staan (Intraval, 2002). Dit heeft ook als gevolg dat er problemen ontstaan met het vervoer van bezoekers (Intraval, 2002).
- Power drinking theorie: grote aantallen drinkers zullen vlak voor sluitingstijd extra veel drinken wat weer kan leiden tot een stijging van het aantal openbare orde incidenten (Vingilis, McLeod, Seeley, Mann, Stoduto & Beirness, 2004, in Alcohol Preventie, 2009).

Voordelen beperkte openingstijden

- Onderzoek van de WHO wijst uit op basis van een aantal internationale onderzoeker dat het beperken van het aantal dagen en uren dat alcohol verkocht kan worden leidt tot een vermindering van de overmatige consumptie van alcohol (Babor e.a., 2003, in factsheet alcohol preventie, 2008).

Bron: www.alcoholpreventie.nl

Uit de interviews blijkt het volgende ten aanzien van de sluitingstijden:

Intern bij de politie bestaat discussie over de vrije sluitingstijden. Als er sluitingstijden zouden komen, moet dit consequent worden doorgevoerd. En moeten de mensen langzaam worden weggevoerd. Bij het instellen van sluitingstijden dwing je de mensen om vroeger de stad in te gaan. De jeugd is nu pas vanaf 00:30 in de stad, vaak al aangeschoten door indrinkfestiviteiten.

Met het hanteren van sluitingstijden zullen niet alle problemen verdwijnen, maar kan er wel op meer normale tijden worden gewerkt. Daarnaast zouden afterparties verboden moeten worden: het betekent niet dat deze voor aanzienlijk meer incidenten zorgen, maar de capaciteit en inzet van agenten is wel vereist. De politie stelt voor om een sluitingstijd te hanteren van 02.00 uur voor de droge horeca, voor de natte horeca om 01.00.

Interview OM

Ik heb geen moeite met de vrije sluitingstijden. Als je horeca om 03:00 uur sluit, dan gaan ze thuis zitten, voorzover ze dat al niet doen thuis. Het gaat om het bijbrengen van verantwoordelijkheid van mensen die achter de bar staan. Happy hours mogen er wat mij betreft uit, de hoogte van de prijs van een glas bier kent zijn invloed. Ik schat in dat veel van de mensen die drinken niet een al te goede beurs hebben."

Wat we zien, is dat – op twee cafés na - ieder café een sluitingstijd kent, al verschilt het tijdstip van sluiting wel sterk. Wat wij uit de analyse van geweldsincidenten opmaken, is dat de meeste incidenten plaatsvinden tussen 04.00 en 06.00 uur, het tijdstip waarop de meeste kroegen gaan sluiten. Op het eerste gezicht is er dus ook in Groningen, zoals in steden met vaste sluitingstijden, een samenhang tussen uitgaansgeweld en het tijdstip waarop de horeca sluit. Zo bezien is het echter ook nog maar de vraag, of een verandering van horecabeleid waarbij geen vrije sluitingstijden meer worden toegestaan, bijdraagt aan een vermindering van geweldsincidenten.

De reden voor Groningen om geen vaste sluitingstijden te hanteren heeft te maken met de vrees dat bij vaste sluitingstijden in vrij korte tijd een grote groep (vaak beschonken) mensen op straat staat (Intraval, 2002). We zien echter dat er ook in Groningen op het eerste gezicht een samenhang blijft bestaan tussen geweld en de (feitelijke) sluitingstijd van een aantal populaire horecagelegenheden. Uit (internationaal) onderzoek blijkt dat verruimde sluitingstijden wel degelijk een negatief effect kunnen hebben op de openbare orde problemen (Vangillis e.a.; 2004; Ragnarsdóttir e.a. 2009). In die studies rapporteerden de politie en hulpverleningsdiensten een hoger aantal gevallen van openbare dronkenschap en geweldsincidenten.

Ten slotte hebben wij gekeken naar het verband tussen de mogelijkheden om met het openbaar vervoer terug naar huis te kunnen en de sluitingstijden (zie bijlage). De afwezigheid van vervoer in de nachtelijke uren wordt geregeld opgevoerd als motivatie om langer in het uitgaansgebied te blijven rondhangen en (dus) door voorstanders van de verruimde sluitingstijden. Uit onze analyse blijkt echter dat vanaf 22:00 tot en met 04:28 ieder uur bussen rijden. Dit lijkt ons flexibel genoeg voor het uitgaanspubliek om terug naar huis te kunnen. Wel is het zo dat pas vanaf 7.00 uur er weer een intercitytrein rijdt richting Assen en Zwolle. Treinvervoer is zo bezien dan wel weer een probleem.

Conclusie

(Vrije) sluitingstijden zijn geen oorzaak voor uitgaansgeweld, wel zijn zij bepalend voor de concentratie van uitgaansgeweld in de tijd. De ratio achter de vrije sluitingstijden is om te voorkomen dat en masse het uitgaanspubliek na een bepaald tijdstip op straat staat. In Amsterdam bijvoorbeeld (Bervoets e.a., 2008) wordt om die reden gewerkt met een afkoelurtje, waarbij de horeca tot een uur na de officiële sluitingstijd open mag zijn, mits er geen alcohol meer geschonken wordt, de muziek uit is en de verlichting fel brandt. Ook wordt wel gewerkt met de verruimde openingstijden van broodjeszaken. Uitgaanspubliek krijgt dan de gelegenheid om nog wat te eten, wat ontzuurderend zou werken en de kans op uitgaansgeweld zou moeten verminderen. In Groningen zijn geen officiële sluitingstijden.

Feitelijk echter sluiten de meeste (goed bezochte) horecagelegenheden tussen vier en zes, waarmee het probleem van grote groepen op straat niet helemaal is verdwenen met het vrijgeven van de sluitingstijden. In Groningen is de concentratie incidenten tussen 04.00 en 06.00 uur met ruim 20% van alle (geregistreerde) incidenten op de uitgaansavond. Dat hangt samen met de feitelijke sluiting van de horeca. Ter vergelijking: in Amsterdam, een stad met vaste sluitingstijden, was de piek er tussen 02.00 en 04.00 uur waarin ongeveer een kwart van alle geweld zicht concentreerde. De meeste cafés sluiten in Amsterdam om 02.00 uur, de nachtcafés rond vier uur.

Aanbeveling

Het effect van de vrije sluitingstijden op de concentratie van uitgaansgeweld moet nader worden uitgezocht. En dan meer specifiek de vraag of vrije sluitingstijden minder incidenten opleveren dan in steden met vaste sluitingstijden en of de incidenten in steden zonder vaste sluitingstijden (inderdaad) minder geconcentreerd zijn in de tijd. Een concentratie in de tijd trekt een wissel op de politie-inzet ten behoeve van de openbare orde. In Groningen zien wij echter evenals in steden met vaste sluitingstijden een concentratie van geweld rond de (feitelijke) sluitingstijden. Eventueel zou nog het 'Goudse model' kunnen worden bestudeerd, in navolging van een eerdere discussie in de

raad van Groningen (vraag van raadslid van de CU). Dat model houdt in dat personen na een bepaald tijdstip (in het horecaconvenant en in de vergunning bepaald) wel een horecagelegenheid kunnen verlaten, maar nergens anders meer naar binnen mogen. Dit, in combinatie met een algeheel rookverbod (mensen mogen dus ook niet naar buiten om te roken) en een afkoelperiode draagt bij een rustiger verloop van de uitgaansavond en neemt een aantal bezwaren weg die (eerder dit hoofdstuk genoemd) kleven aan zowel vaste als vrije sluitingstijden. Feitelijk echter blijven de vrije sluitingstijden gehandhaafd.

8 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

8.1 Inleiding

In opdracht van de politie en de gemeente Groningen heeft het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement uit Den Haag een strategische veiligheidsanalyse verricht naar uitgaansgeweld in de Groningse binnenstad. In dit hoofdstuk presenteren wij de conclusies en aanbevelingen, op hoofdlijnen en puntsgewijs.

Het onderzoek bestond uit twee bestanddelen: een criminaliteitsbeeldanalyse en een beleidsreconstructie. De criminaliteitsbeeldanalyse moest een antwoord bieden op de vraag welke veiligheidsproblemen er precies speelden in de binnenstad, toegespitst op uitgaansgeweld en de achtergronden daarvan. Verder was het de bedoeling om na te gaan in hoeverre er sprake is van vermenging tussen de veiligheidssituatie in het uitgaansgebied en, vooral, jeugdproblematiek. Ook diende er aandacht te zijn voor de profielen van daders en slachtoffers van (uitgaans)geweld in Groningen. Wie zijn nu die daders en slachtoffers?

Verder dienden met de beleidsreconstructie drie onderzoeksvragen worden beantwoord

1. In hoeverre zijn de huidige inspanningen van de betrokken partijen doelgericht en doelmatig? Dit gaat op voor in elk geval de volgende partijen: gemeente, politie, horecaondernemers, arrondissementsparket en GGD.
2. Wat zijn de knelpunten bij de huidige inspanningen om (uitgaans)geweld terug te dringen?
3. Welke instrumenten kunnen (nog meer) ingezet worden om het (uitgaans)geweld terug te dringen?

De onderzoeksvragen hebben we onderzocht met een combinatie van een aantal kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Een nadere uitleg en verantwoording van die methoden zijn terug te vinden in de methodenbijlage. Daarin staat een schema waarin is aangegeven voor welke onderzoekscomponent wij bepaalde methoden hebben gebruikt.

8.2 Hoofdconclusie

Groningen heeft veel werk gemaakt van veilig uitgaan. Er gaat veel goed en veel maatregelen van het beleid zijn gerealiseerd. In het algemeen zijn betrokkenen ook goed te spreken over de vermeende effecten van de (gerealiseerde) maatregelen. Vooral het verbod op vechten, het lokaalverbod en het real time uitgelezen cameratoezicht zijn echte Groningse vondsten. Dat het goed gaat, maar altijd beter kan, was het vertrekpunt van dit onderzoek en dat is ook het beeld dat is ontstaan tijdens het onderzoek. Er zijn afspraken tussen de veiligheidspartners, de horeca is betrokken en er zijn afgelopen jaren concrete maatregelen genomen als cameratoezicht, gebiedsverboden, deurbeleid en er is een alcoholbeleid. Verder wordt werk gemaakt van kleine ergernissen als wildplassen en rommel op straat. Desondanks is er, op grond van dit onderzoek, nog ruimte voor aanpassing en versteviging van het beleid. Dat bleek al uit de aanbevelingen in het vorige hoofdstuk die we in dit hoofdstuk nog eens puntsgewijs hebben opgenomen in schema 8.1.

Ondanks de vele inspanningen is er toch een (beperkte) stijging van het geregistreerde uitgaansgeweld. Nu is de stijging van geweld een landelijke trend, maar we vermoeden dat ook in Groningen sprake is van een registratie-effect vanwege de beleidsprioriteit die politie en justitie geven aan geweld. Deels wordt dat registratie-effect ook veroorzaakt vanwege de camera's, hoewel dat wellicht niet de belangrijkste verklaring is voor de stijging. De meeste camera's hangen er al weer bijna tien jaar. Met camera's wordt echter sneller en vaker geweld waargenomen en in de politiestructuren vastgelegd. Het

enthousiasme over de camera's is begrijpelijk. Met real time cameratoezicht kan (in combinatie met voetposten en goed getrainde centralisten) uitgaansgeweld effectiever worden aangepakt. Het geweld is weinig berekenend en impulsief, en wordt juist vaak 'in beeld' tentoon gespreid. In dit geval werkt dat mee. Er lijkt weinig verplaatsing. Vanwege het vaak diffuse dader- en slachtofferschap is cameratoezicht zelfs ten aanzien van opsporing een verstandige keuze.

Uit ons onderzoek blijkt dat daders en slachtoffers van het Groningse uitgaansgeweld op enkele punten overeenkomen: zij komen vaak uit de stad zelf, hebben niet zelden antecedenten (voor geweld), zij zijn meestal autochtoon en zij zijn jong. Er is een vermenging tussen uitgaansgeweld en jeugdproblematiek in Groningen. Dat is niet zo vanzelfsprekend, zo bleek uit onze eerdere Amsterdamse onderzoek, maar kennelijk wel voor de jongste stad van het land. Toch zijn de jongeren die volgens de politieregistraties betrokken zijn ouder dan eerder onderzoek in Groningen (o.a. Intraval) doet vermoeden.

De meeste bezoekers vinden het prettig uitgaan in de stad en geven de stad een dikke voldoende. Hoewel iets minder dan een derde zich tijdens het uitgaan onveilig voelt vanwege dronken mensen en als onveilig (vaak donker, met weinig toezicht) ervaren plekken. Aandachtspunt is ook het geweld tegen de politie. Hoewel wij op grond van bestaande politieregistraties maar beperkte conclusies konden trekken over het profiel van dergelijke incidenten en hun daders, is dat geweld in de afgelopen jaren toegenomen. Voor wat betreft oorzaken, is er overlap met het overige (onderlinge) uitgaansgeweld tussen uitgaanspubliek en de landelijke discussie over 'zinloos geweld' en bedreiging van publieke functionarissen. Drank en drugs zijn gemeengoed en versterken gewelddadig gedrag, overal en niet alleen in Groningen. De bron ligt toch echt achter de voordeur, bij de veranderde opvoedingstijl waarin het voor jezelf opkomen bij sommige personen in sommige situaties (middelengebruik, anonimiteit) leidt tot een doorgesloten assertiviteit en zelfs agressiviteit. Het *gekrenkte ego* als uitdaging, ook tijdens het uitgaan. (Zie ook Van den Brink, 2003).

8.3 Uitgaansgeweld in Groningen: wat, hoeveel en wanneer?

In de binnenstad werd in 2008 door de politie ongeveer vier procent meer geweld geregistreerd dan in 2005. En dat, terwijl in de stad Groningen het geweld een lichte daling laat zien in diezelfde analyseperiode. Landelijk stijgt het geweld (Vollaard e.a., 2009).

In het uitgaansgebied, om precies te zijn het cameragebied, is geweld gestegen met twaalf procent. De stijging binnen het cameragebied is vooral te wijten aan een toename van geweld zonder wapen. De overige deelverklaringen werden reeds benoemd in de vorige paragraaf. De voornaamste kenmerken van het geweld in Groningen zijn:

- In de binnenstad heeft het wapengeweld vroeger op de avond plaats, dan het geweld zonder wapen. Het wapengeweld vindt vooral plaats tussen 2.00 en 4.00 uur en het overige geweld tussen 4.00 en 6.00 uur.
- De meeste geweldsdelicten binnen het cameragebied vinden plaats op: 1. Grote Markt (27,4%), 2. Poelestraat (11,9%), 3. Peperstraat / Gelkingestraat (7%), 4. Vismarkt (1,1%).
- Het meeste geweld vindt plaats in de nacht van zaterdag op zondag, gevolgd door de (studentenstapavond) van donderdag op vrijdag.
- Net als in de hele binnenstad is in Centrum en Zuid ongeveer zeven procent van alle incidenten in de analyseperiode⁵³ geweld met een wapen. Het meeste uitgaansgeweld betreft vechtpartijen 'met de blote vuist'. In het geval van steekwapengebruik wordt (zo toonde ook eerder eigen onderzoek aan van de politie) geregeld glas van flessen of drinkglazen gebruikt.

⁵³ De analyseperiode is steeds 2005 t/m 2008. Vanwege de invoering van BVH en de moeilijke vergelijkbaarheid is 2009 buiten beschouwing gelaten.

- Bij ongeveer één op de tien incidenten zonder wapens was sprake van meer dan een aangehouden verdachte en dus (mogelijk) van groepsgeweld. Bij wapengeweld is dat aandeel met ongeveer veertien procent wat hoger.
- Alcohol en drugs houden verband met uitgaansgeweld in de stad, direct of indirect. Gecombineerd met een extreem assertieve (agressieve) persoonlijkheid leidt middelengebruik (bv amfetaminen) bij personen vaak tot vechtpartijen.
- Ook in Groningen is het uitgaansgeweld geregeld impulsief en niet-instrumenteel van aard, in de hand gewerkt door middelengebruik en de lokale drinkcultuur, waarbij jonge tieners al vroeg (sterke) drank nuttigen en er een indringgewoonte is.
- Een deel van het uitgaansgeweld lijkt wel degelijk gebaseerd te zijn op rationele afwegingen. Denk aan 'openstaande rekeningen' tussen jeugdgroepen, waarbij bij voorkeur een gebied wordt opgezocht buiten het zicht van de camera (bv Waagplein of Vismarkt).
- De anonimiteit, hier en daar slecht verlichte en zelfs donkere plekken, nauwe doorgangen (de stegen, maar ook vanwege fietsenmassa) en grote mensenmassa ('botsen') werken het geweld in de hand.
- Geregeld echter worden politiemensen (ook de centralisten die de camera's uitlezen) en portiers op het verkeerde been gezet met 'schijngevechten'. Bij aankomst blijken de betrokkenen vrienden te zijn. Soms worden deze schijngevechten bewust gehouden om de politie uit te lokken. Tijdens een van onze nachtelijke observaties was een groep jonge studenten doorlopend op zoek naar confrontaties met de politie, onder andere aan de Peperstraat en het Waagplein (uitlokken melding).

8.4 Daders en slachtoffers van uitgaansgeweld in Groningen

Daders uitgaansgeweld: jonge mannen, vaak uit Groningen zelf

Het uitgaansgeweld is voor een groot deel een jongerenprobleem, ongeveer 63% van de verdachten waren personen onder 25 jaar. Toch is het een misvatting om er steeds vanuit te gaan dat uitgaansgeweld altijd en overal een jongerenprobleem is. In ons eerdere onderzoek in Amsterdam bleek het merendeel van de verdachten ouder dan vijftientig (Bervoets, 2008). In onze diepte-analyse in Groningen waren desondanks slechts twee verdachten strafrechtelijk minderjarig, dus tussen de twaalf en achttien jaar oud. Uitgaansgeweld is in Groningen een delict van jonge mannen. In 8,5 procent van de gevallen was de verdachte echter vrouw. Bij specifiek wapengeweld was dat percentage hoger (bijna 13 procent) en bij de niet-wapen delicten was ruim 8 procent van de verdachten van een geweldsdelict vrouw. Andere markante conclusies zijn:

- Meer dan de helft van de verdachten in de analyseperiode (2005-2008) woont in de stad Groningen (64%). Dat strookt niet met het beeld van de geïnterviewden dat veel amokmakers 'van buiten' zouden zijn.
- Verdachten en slachtoffers van uitgaansgeweld blijken vaak geen bekenden van elkaar, 91% van de verdachten pleegde geweld tegen een onbekende.
- Van de verdachten is 4% van Antilliaanse afkomst. Die categorie is daarmee oververtegenwoordigd in de politieregistraties rond geweld. (Op 1 januari 2008 is van de 182.739 inwoners 3.157 van Antilliaanse afkomst. Dat is 1,7%. De oververtegenwoordiging is dan $4/1,7 = 2,4$ keer.
- Van de verdachten is bijna een op de vijf van allochtone afkomst.
- Van de verdachten heeft 35% al een of meerdere antecedenten. Van degenen met antecedenten heeft 62% meer dan 1 antecedent. De helft van de antecedenthouders heeft al minimaal een geweldsantecedent en is dus geweldsrecidivist.

Slachtoffers uitgaansgeweld: jonge mannen, deels zelf met antecedenten

Net als in ons eerdere onderzoek in Amsterdam blijkt dat daders en slachtoffers wel wat op elkaar lijken. Ook onder de slachtoffers zijn relatief veel jongeren, ongeveer 65% van de slachtoffers was jonger dan 25 jaar. Meer dan tweederde van de slachtoffers (69%) woont in Groningen. Dat is zelfs nog iets meer dan bij de daders. Verder heeft een aanzienlijk deel van de slachtoffers (27%) zelf ook antecedenten en is zelf dus ook al eens eerder door de politie aangehouden. Onder de slachtoffers waren zelfs vier veelplegers. Ook in Groningen is daarmee sprake van diffuus dader- en slachtofferschap. Verder blijkt:

- Uitgaansgeweld lijkt vooral een mannenaangelegenheid; ook voor wat betreft slachtoffers. Toch zien we dat het aantal vrouwelijke slachtoffers meer dan twee keer zo groot is als het aantal vrouwelijke daders.
- In de politieregistratie wordt vaker niet dan wel de sociaal-economische achtergrond van slachtoffers vastgelegd. Bij een verdachtenverhoor worden veel vaker (in het sociaal verhoor) vragen gesteld over werk en opleiding dan bij het opnemen van de aangifte van het slachtoffer. We weten daarom niet op basis van de politieregistraties wat het precieze aandeel studenten is in de slachtofferpopulatie.

Daders van geweld tegen de politie

Bij het uitgaansgeweld is geregeld sprake van geweld tegen politie; verbaal en lichamelijk.

Volgens politiemensen en de gegevens in de politiesystemen is het geweld tegen de politie in de analyseperiode 2005-2008 toegenomen. In de politiesystemen is mogelijk sprake van een onderregistratie. Dat hangt samen met de lage aangiftebereidheid onder politiemensen. Zij menen geregeld dat geweld bij hun vak hoort en doen dan geen aangifte. Hierdoor beschikken wij echter maar over heel beperkt onderzoeksmateriaal voor wat betreft politieregistraties. De conclusies van dit hoofdstuk moeten dan ook als verkennend worden beschouwd. Geweld tegen de politie is bovendien niet gemakkelijk terug te vinden in de systemen, omdat in de registraties niet altijd duidelijk is dat het om geweld tegen de politie gaat. In dit hoofdstuk hebben wij slechts de registraties geanalyseerd waarbij de modus operandi wezen op geweld tegen de politie. Desondanks konden we het volgende opmaken uit het bestudeerde materiaal:

- De daders komen veelal uit Groningen zelf en zijn geregeld veelpleger. De aanleiding is vaak het worden aangesproken door de politiefunctionaris of een uit de hand gelopen aanhouding. Dat leidt in eerste instantie tot verbale agressie, gevolgd door lichamelijke agressie. De gedragingen van de burger lopen uiteen van (uit)schelden, bedreigen, schoppen, slaan van de agent tot het toebrengen van bijtverwondingen.
- De verdachten in de door ons bestudeerde casussen waren, op één na, allemaal van het mannelijk geslacht. Zij zijn allen geboren in Nederland en zijn gemiddeld 28,9 jaar oud op het moment van het delict.
- Het verdachtenprofiel wijkt in die zin af van dat van de 'algemene' pleger van uitgaansgeweld. Daders van geweld tegen politie zijn geregeld wat ouder en bekend bij politie en justitie als veelpleger.

8.5 Veiligheidsgevoel en slachtofferschap bij het uitgaanspubliek

Onveiligheidsgevoelens en ervaren overlast

- In de nachtelijke uren voelen de respondenten (N= 391) uit de straatenuquête zich wezenlijk onveiliger dan overdag (bijna 30 procent versus 7 procent). De meerderheid voelt zich ondanks dit grote verschil (dus) wel veilig.
- Als respondenten zich onveilig voelen, komt dat vaak door slecht verlichte ('enge') plekken. Ook locaties als het prostitutiegebied en het Noorderplantsoen worden genoemd als plekken die een onbehaaglijk gevoel opwekken. Verder zijn 'dronken mensen' en 'enge mannen' (vooral door vrouwen genoemd) aanleiding voor het onveiligheidsgevoel. Bij navraag blijken die mannen vaak notoire alcoholisten of daklozen die vrouwen achterna lopen en lastig vallen.
- Voor veiligheid geven de respondenten de binnenstad van Groningen een gemiddeld cijfer van 7,7. Als we dat naast ons vergelijkbaar onderzoek in Amsterdam leggen, is dat hoog.
- De volgende drie vormen van overlast worden het meest door de respondenten ervaren: 1) vuil en rommel op straat, 2) urineren (wildplassen) en 3) dronken mensen. Tijdens onze observaties hoorden wij vrijwel elke minuut glaswerk kapot vallen en er lag inderdaad redelijk veel zwerfvuil, vooral in de buurt van de snackgelegenheden.

Slachtofferschap

- Meer dan de helft van de respondenten heeft aangegeven de afgelopen twee jaar wel eens slachtoffer te zijn geworden van één of meerdere delicten in de binnenstad van Groningen. Verreweg de meeste respondenten zijn slachtoffer geworden van fietsendiefstal gevolgd door bedreiging of intimidatie. Dat zijn ook precies de delicten die hoog staan in de aangiftetopdrie van de binnenstad
- Bijna de helft van de respondenten heeft aangifte gedaan na het incident. De respondenten die geen aangifte hebben gedaan gaven hiervoor als reden dat er toch niets met hun aangifte wordt gedaan door de politie.

8.6 Aanbevelingen, kansen en aandachtspunten

Het gaat goed, maar het kan altijd nog beter. Hieronder staan aanbevelingen bij de belangrijkste maatregelen in het beleid. Wellicht zijn er nog andere maatregelen, maar dan kwamen zij toch niet voor in onze gesprekken met betrokkenen. In het onderzoek hanteerden wij ten aanzien van effecten een (bestuurskundige) procesbenadering. Als een maatregel niet is gerealiseerd heeft het geen zin om de effecten ervan te bekijken. Dus maakten wij een onderscheid tussen realisatie en effecten. Verder gaan wij ervan uit dat beleid steeds bestaat uit een cocktail aan maatregelen die elkaar versterken en soms ook afzwakken. Zo is (niet in het geval van Groningen) een afkoelurtje in combinatie met het langer open zijn van broodjeszaken vaak geen gelukkige keuze, omdat het publiek dan alsnog niet de neiging heeft om het uitgaanscentrum geleidelijk aan te verlaten, maar te 'blijven plakken'. In Groningen zijn de belangrijkste maatregelen wel gerealiseerd, hoewel op punten nog verbetering en versteviging mogelijk is.

De aanbevelingen zijn zoveel mogelijk geadresseerd: we geven aan wie leidend zou kunnen zijn in de uitvoering. Opdracht was ook om te bezien welke nieuwe maatregelen eventueel nog zouden kunnen worden ingezet ten aanzien van leemtes in het huidige beleid. In paragraaf 1.6 gaan wij daarop in. De nadere onderbouwing van onderstaand schema staat in het vorige hoofdstuk en zullen wij (daarom) niet hier nog eens herhalen.

Figuur 8.2

	realisatie	effecten	aanbeveling	uitvoering
1. Voetposten op stapavonden	+/-	+/-	Uitbreiden voetposten, 'meegroeien met de situatie'	Gemeente en politie
2. Panel Deurbeleid & Portiersoverleg	+	+/-	Meer bekendheid (vnml) bij publiek Deelname stimuleren	Gemeente en horeca
3. Aanwijsbesluit gebiedsontzeggingen en lokaalverboden	+	+	Continueren maatregel Aansluiten meer horecagelegenheden	Gemeente, OM en politie
4. Aanwijsbesluit alcohol en alcoholmatiging	+/-	+/-	Continueren aanwijsbesluit Voorlichting alcoholmatiging Meer capaciteit VWA	Gemeente, OM, politie VWA
5. Horecatelefoon	+	+/-	Afstemmen met meldkamer	Horeca en politie (incl meldkamer)
6. Wapenkluis	+/-	+/-	Alle grote(re) ondernemingen, voor zover relevant, een wapenkluis	Horeca, politie
7. Aanpakken van overlast en vervuiling	+/-	+/-	Meer nadruk op overlast door glas en fietsen	Gemeente en politie
8. Verbod op vechten	+	+	Continueren	Gemeente, politie en OM

+ = bereikt

+/- = deels bereikt

- = (nagenoeg) niet bereikt

8.7 Eventueel nieuw te nemen maatregelen

Wij hebben niet alleen gekeken naar aanbevelingen ten aanzien van de reeds bestaande maatregelen. Ook de eventuele aanvulling op het bestaande maatregelenpakket was onderdeel van onze studie. Hieronder staan, op basis van hoofdstuk zeven, de eventueel nieuw te nemen maatregelen schematisch in beeld.

Figuur 8.2

Maatregel	Aanbeveling	Uitvoering
1. Extra toezicht tijdens stapavonden	De politie levert voetposten, maar heeft desondanks een beperkte capaciteit. Aan te raden is om te bezien welke ruimte er is (niet alleen binnen politie) welke toezichthouders nog meer kunnen worden ingezet. Deze extra 'oren en ogen' houden verband met 'meegroeien met de situatie'. De horeca heeft daarbij een eigen verantwoordelijkheid	Politie, gemeente, horeca
2. Buurtagenten en studentenagenten	Veel daders van uitgaansgeweld komen uit de stad Groningen. Het verdient aanbeveling hen met buurtagenten (en de nieuwe studentenagenten) uit de anonimiteit te halen en te houden. Breek de sociale gelegenheidsstructuur.	Politie
3. Preventie alcohol en drugs onder jongeren	Betrek de GGD (en verslavingszorg) bij het aanpakken van het alcohol- en drugsprobleem. Deelname aan straatoverleg alleen is niet voldoende.	GGD, verslavingszorg, gemeente, onderwijs
4. Terrasbeleid	Wij bevelen aan, om het aangepaste terrassenbeleid helder te communiceren naar de horecaondernemers, in de structurele overlegvormen, maar wellicht ook door het uitgeven van een nieuwsbrief, waarin puntsgewijs aan staat gegeven wat nu precies de veranderingen zijn ten opzichte van het oude terrassenbeleid en welke wijzigingen relevant zijn voor de horeca.	Gemeente, horeca
5. Vergunningverlening	Overweeg om veiligheidsmaatregelen (wapenkluis, detectiepoort etc.) te koppelen aan de exploitatievergunning.	Gemeente
6. Straatmanager	Stel een toegankelijke gemeentelijke gebiedsmanager aan als praktisch aanspreekpunt voor het uitgaansgebied. Zij onderhouden actief contact met alle ondernemers, ook met de kleinere. Investeer in de bekendheid van deze manager.	Gemeente en horeca

7. Fietsenoverlast aanpakken	Fietsen blokkeren doorgangen, (nood)uitgangen, hulpdiensten en worden als 'wapen' gebruikt bij onderling geweld en geweld tegen politie. Verbod op plaatsen fietsen in combinatie met handhaving en (extra) stallingsgelegenheid.	Gemeente
8. Registratie	Om goed zicht te hebben en te houden op geweld tegen politie, de invloed van alcohol en drugs op uitgaansgeweld en de profielen van betrokkenen (daders en slachtoffers) dient de politie haar registratiediscipline aan te passen. Veel wordt nu (nog) niet vermeld.	Politie, OM

8.8 Camera's, politiepost en sluitingstijden

In hoofdstuk zeven zijn wij eveneens ruimschoots ingegaan op drie huidige discussiepunten in het Groningse uitgaansbeleid: het eventueel uitbreiden van het cameratoezicht, de eventueel te plaatsen extra politiepost en een herbezinning op de sluitingstijden. De achtergrond en diepere ratio achter onze aanbevelingen staan in het vorige hoofdstuk. Hier presenteren wij slechts de essentie van ons advies op deze drie discussiepunten:

Politiepost: belangrijker is om de schaarse politiecapaciteit efficiënt in te zetten en dan zijn extra (mobiele) voetposten en overig inzetbaar politiepersoneel tijdens uitgaansavonden ons inziens te verkiezen boven een statische politiepost, waarvan onzeker is of daarmee het doel (toegenomen aangiftebereidheid) gehaald wordt.

Cameratoezicht: uitbreiding levert volgens ons niet de gewenste effecten op. De baten verhouden zich niet tot de kosten. Er zijn goed werkende alternatieven mogelijk (zie boven).

Vrije sluitingstijden: eventueel zou het 'Goudse model' kunnen worden bestudeerd, in navolging van een eerdere discussie in de raad van Groningen (vraag van raadslid van de CU). Dat model houdt in dat personen na een bepaald tijdstip (in het horecaconvenant en in de vergunning bepaald) wel een horecagelegenheid kunnen verlaten, maar nergens anders meer naar binnen mogen. Dit, in combinatie met een algeheel rookverbod (mensen mogen dus ook niet naar buiten om te roken) en een afkoelperiode, draagt bij een rustiger verloop van de uitgaansavond en neemt een aantal bezwaren weg die (eerder dit hoofdstuk genoemd) kleven aan zowel vaste als vrije sluitingstijden. Feitelijk echter blijven de vrije sluitingstijden gehandhaafd.

BIJLAGEN

Bijlage I Geraadpleegde bronnen

- Aanwijzingsbesluit hinderlijk drankgebruik/ alcoholverbod, Gemeente Groningen, APV 2005.
- Aanwijsbesluit Verblijfontzeggingen, Gemeente Groningen, juni 2007.
- Abraham, M., A. van Hoek, P. Hulshof, J. Pach (2007) *Geweld tegen politie in uitgaansgebieden*. DSP Groep. Amsterdam.
- Achterhuis, H. (2009). *Met alle geweld*. Rotterdam: Lemniscaat.
- Adang, O (1998). *Hooligans, autonomen, agenten : geweld en politie-optreden in rel-situaties*. Alphen aan den Rijn: Samsom.
- Adang, O. (2006). *Met alle geweld leren...: de strategische aanpak van risico-evenementen*. Den Haag: Elsevier Overheid.
- Balans van Stad en wijken. Trendrapportage Leefbaarheid en Veiligheid 2008-2006- 2004- 1998- 1996. Bureau Onderzoek, Gemeente Groningen.
- Bervoets, E., N. Koeman, V. Dijk, E.J. van der Torre, R. de Groot (2008). *'Wat kan hier?' Veiligheidsanalyse Rembrandtplein en Leidscheplein: (uitgaans)geweld, maatregelen, effecten*. Den Haag: BJU.
- Bie, E. de e.a. (2003). *Ik stond erbij en...: Een onderzoek naar het ingrijpen van omstanders bij incidenten in het publiek domein*. Apeldoorn/Den Haag: Politie en Wetenschap Verkenningen/ES&E.
- Bieleman, B., Biesma, S., Jetzes, M. (2002) Sluitingstijdenregimes in Nederlandse gemeenten, Intraval
- Bieleman, B., M. Hoorn en A. Kruize (2006). *Ervaringen van avondbezoekers in Gronings cameragebied. Uitgaan van Veiligheid*. Intraval Bureau voor Onderzoek & Advies.
- Bieleman, B., M. Hoorn en A. Kruize (2007). *Thermometer Binnenstad Groningen. Metingen 1998- 2006*. Intraval Bureau voor Onderzoek & Advies.
- Bieleman, B., A. Kruize en J. Snippe (2002). *Evaluatie cameratoezicht Groningen Eindrapportage*. Intraval Bureau voor Onderzoek & Advies.
- Blom, M., J. Oudhof, R. Bijl en B. Bakker (2005). *Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken*. WODC & CBS.
- Brink, G. van den (2003). *Geweld als uitdaging*. Utrecht: NIZW.
- Convenant "Veilig Uitgaan Groningen", Gemeente Groningen, 11 mei 2001.
- Driessen, F., L. Middelhoven (2002) Geweld tegen werknemers in de semi-openbare ruimte, in: *Tijdschrift voor Veiligheid en Veiligheidszorg*, 1, 2, 38-48.
- Gemeente Amsterdam (2009) *Actieplan Veilig Uitgaan*.
- Gemeente Breda SSC Onderzoek en Informatie (2008) Evaluatie verruiming openingstijden horeca Bredase binnenstad.
- Gemeente Groningen (2008) *Woningmarkt Monitor Groningen*.
- Haan, W. de e.a. (1999). *Jeugd en geweld: een interdisciplinair perspectief*. Assen: Van Gorcum.
- Haan, W. de, B. Beke, G.Terlouw (2001) *Geweld verteld. Verklaringen van daders, slachtoffers en getuigen van geweld op straat*. Den Haag; WODC, Ministerie van Justitie.
- Handhavingsprotocol Horeca, Gemeente Groningen.
- Hart voor de Stad. Gemeente Groningen, 2002.
- Hest, van (2009). *Lokaal beeld en aanpak*. Utrecht: CCV.
- Horecanota 2005, Gemeente Groningen.
- *Integrale Veiligheidsmonitor 2008* (landelijke rapportage).
- Kelling, G. and C. Coles, (1997). *Fixing broken windows*. New York: Simon & Shuster.
- Kop, N., R. Spaan, B. van de Lelij, F. Driessen (1997) *Interactie politie en publiek. Een onderzoek naar het optreden van de politie op straat. Uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken*. Utrecht: Bureau Driessen.
- Landman, W. e.a. (2007). *Tussen aangifte en zaak*. Politiekunde nr. 15. Twijnstra en Gudde.

- Middelhoven, L., F. Driessen (2001) *Geweld tegen werknemers in de (semi-)openbare ruimte. Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van het Ministerie van Justitie*. Utrecht: Bureau Driessen.
- Middelhoven, L., F. Driessen (2003) *Schelden in het (semi-) publieke domein. Een onderzoek onder verschillende beroepsgroepen*, in *Justitiële Verkenningen*, 29, 3, 54-64.
- Monitor leefbaarheid en veiligheid (2008). Gemeente Groningen.
- Nieuw actieplan Veilig Uitgaan, Gemeente Groningen.
- Ondernemen in de Stad! Volop redenen om voor Groningen te kiezen. Gemeente Groningen, 2007, dienst RO/EZ, afdeling Economische Zaken.
- Presentatie Korpschef Oscar Dros, 29 december 2008.
- Praamstra, H en Kok (2008). *Analyse (uitgaans)geweld district Groningen-Haren*. Groningen: politie Groningen.
- Runhaar, H. en L. Bus (2003) *Venstertijden*. Vraagbaak voor Inkoop & Logistiek.
- Stadsmonitor 2008. Gemeente Groningen.
- Stadsmonitor 2009. Gemeente Groningen.
- Statistisch Jaarboek (2009). Gemeente Groningen.
- Teerns, M. van (2008) *Vitale buurten: Over buurtcontacten en voorzieningen voor ouderen en mensen met een beperking. Enquête leefbaarheid en veiligheid 2008*. Bureau Onderzoek Gemeente Groningen.
- Timmer, J. (2005) *Politiegeweld. Geweldgebruik van en tegen de politie in Nederland*. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Toegangsbeleid in de Horeca van de gemeente Groningen. Gevonden op www.gemeentegroningen.nl. Geraadpleegd op 1 oktober 2009.
- Torre, E.J. van der (2002). *Openbare orde: ernstige verstoringen, ontwikkelingen, beleid*. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Vernieuwing Grote Markt. Gemeente Groningen, raadsvoorstel 20090519.
- Vollaard, B. P. Versteegh en J. van den Brakel (2009). *Veelbelovende verklaringen voor de daling van de criminaliteit na 2002*. Apeldoorn: Commissie Politie en Wetenschap.

Internetpagina's

- "Vechtersbazen Hoogezand krijgen lik op stuk". www.dvhn.nl Gepubliceerd op 29 september 2009.
- www.hetccv.nl/dossiers/Uitgaan_en_recreeren/Veilig_uitgaan/ Geraadpleegd op 1 oktober 2009.
- www.discriminatiemeldpuntgroningen.nl Geraadpleegd op 1 oktober 2009.
- www.gemeente.groningen.nl/gemeente/beleid/grote-markt-oostzijde Geraadpleegd op 21 oktober 2009.
- www.gemeente.groningen.nl/ondernemen/verkeer/parkeervergunningen Geraadpleegd op 21 oktober 2009.
- www.gemeentegroningen.nl/wonen-en-leven/panel-deurbeleid. Geraadpleegd op 1 oktober 2009.
- Alcohol Preventie (2009) <http://www.alcoholpreventie.nl/factsheet/?id=14>
- Factsheet Alcohol Preventie (2008) <http://www.alcoholpreventie.nl/bestand/factsheetsluitingstijden.pdf>

Bijlage II Respondentenlijst

Mevr. R.J. Blaauw	Bestuursdienst Gemeente Groningen
Dhr. A. Castelein	Bestuursdienst Gemeente Groningen
Dhr. F. Doornbos	Analist Politie Groningen
Dhr. M. Hagenaar	Bedrijfsleider The Palace
Dhr. M. Ter Harmsel	GGD, Gemeente Groningen
Dhr. J.B. Heupenaar	Contactfunctionaris Horeca, Basiseenheid Centrum
Dhr. J. Hoeve	Eigenaar Café Ome Ko en 2 automatieken
Dhr. B. Holthof	Buurtagent Basiseenheid Centrum
Dhr. C. P. Koning	Projectleider Basiseenheid Centrum
Dhr. J.M. van 't Lindenhout	Voorzitter Panel Deurbeleid (KHN)
Mevr. M. Pennings	Districtchef Politie Groningen
Dhr. R.S. Preijers	Contactfunctionaris Horeca, Basiseenheid Centrum
Mevr. S. Slob	Bestuursdienst Gemeente Groningen
Mevr. Van der Veen	Exploitant Horeca Grote Markt Zuid Zijde
Dhr. Mr. M.A.M. Wolters	Officier van Justitie, Arrondissement Groningen

Bijlage III Methodologische verantwoording

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, hebben we gebruik gemaakt van een aantal kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Met deze methodenmix hoopten wij een scherper beeld te krijgen, dan wanneer we uitsluitend gebruik zouden hebben gemaakt van kwalitatieve dan wel kwantitatieve methoden. In deze bijlage verantwoorden wij de methoden.

In schema 1 staat aangegeven voor welke onderzoekscomponent wij bepaalde methoden hebben ingezet.

Schema 1: gebruikte methoden

Methoden	Criminaliteitsanalyse	Analyse Veiligheidsbeleid
Systeemanalyse uitgaansgeweld	x	
Diepteanalyse uitgaansgeweld	x	
Mediascan		x
Observaties		x
Interviews	x	x
Beleidsdocumenten		x
Straatenquête	x	x
Analyse BPS-mutaties geweld tegen politie (kwalitatief, vanwege klein aantal)	x	

Raadplegen politieregistraties (systeemanalyse)

Breedteanalyse

Wij bestudeerden alle politiemutaties met betrekking tot geweld in het district Groningen Haren, de binnenstad en het cameragebied. In een ander deel van de bijlagen staat onze precieze vraagstelling aan de analisten van de politie. Daarmee wordt direct duidelijk welke kenmerken onze belangstelling hadden bij de misdrijfprofilering. Als afbakening is voor de volgende onderzoeksperiodes gekozen:

- periode 1: kalenderjaar 2005;
- periode 2: kalenderjaar 2006;
- periode 3: kalenderjaar 2007;
- periode 4: kalenderjaar 2008.

Diepteanalyse (profielanalyse)

In de breedteanalyse werd reeds een basale schets gemaakt van kenmerken van daders⁵⁴ en slachtoffers. Om toch wat dieper in te gaan op de kenmerken en achtergronden van de daders, slachtoffers en misdrijven is een diepteanalyse uitgevoerd. Hiervoor zijn 220 politieregistraties nader bestudeerd van feiten die grotendeels in de tweede helft van 2008 plaatsvonden. Dit leverde in totaal 150 verdachten en 154 slachtoffers op. Per mutatienummer werden op basis van een checklist (zie verderop in de bijlagen) kenmerken van verdachten en slachtoffers in het bedrijfsprocessensysteem BPS bestudeerd en ingevoerd in SPSS voor de analyse. Indien mogelijk werd ook bekeken wat over een verdachte bekend was in de verdachtenregistratie (HKS) van de politie.

⁵⁴ De begrippen daders en verdachten worden in dit document door elkaar gebruikt, hoewel er uiteraard juridisch beschouwd een fundamenteel onderscheid is.

Handmatig werden vanaf december 2008, terug in de tijd en aselect, alle politiemutaties bestudeerd met bekende verdachten (en slachtoffers) net zolang tot wij om en nabij het streefaantal waren van 150, om zo te beschikken over een bruikbare steekproef. Feitelijk leverde deze werkwijze steekproeven op van alle daders en slachtoffers (bij door ons onderzochte feiten) uit de tweede helft van 2008. Vanwege het hoge oplossingspercentage bereikten we al snel het streefgetal voor beide steekproeven. Strikt genomen zijn de profielschetsen daarom 'momentopnamen' van een bepaalde periode.

In dit onderzoek hebben we bijzondere aandacht gehad voor (uitgaans)geweld tegen politiemensen. Er bleken echter slechts zeventien politiemutaties te bestaan in de analyseperiode (2005-2008) waarin geweld tegen een politieambtenaar expliciet was aangegeven als zogeheten modus operandi. Wat niet betekent dat er niet veel meer incidenten zijn geweest. Alleen waren die niet in het systeem duidelijk als zodanig herkenbaar. Verder was en is de aangiftebereidheid laag onder politiemensen. Geweld tegen politie vinden zij doorgaans een onderdeel van hun werk. Omdat wij slechts over een beperkt aantal registraties beschikten, hebben we de zeventien politiemutaties zoveel mogelijk beschouwd als (kwalitatieve) casus. Op dit punt is meer onderzoek nodig, om meer zicht te krijgen op daderkenmerken.

Mediascan

Op basis van de krantenbank Lexis Nexis werd een scan uitgevoerd naar krantenartikelen die relevant waren voor dit onderzoek. Veel krantenartikelen (bewaard in een apart digitaal document) hadden betrekking op Groningen. We zochten onder meer op (combinaties van) de zoektermen 'Groningen', 'Camera's', 'uitgaan', 'stappen', 'Peper straat', 'Poelestraat', 'geweld' en 'uitgaansgeweld'. Alle artikelen zijn in een bestand opgeslagen en daarna op kwalitatieve wijze geanalyseerd voor deze rapportage.

Observaties/werkbezoek

In september en in november verrichtte een van de onderzoekers drie maal een nachtelijke observatie in de binnenstad, tijdens een uitgaansnacht van zaterdag op zondag. Een keer werd meegelopen met politiemensen in burger tijdens een politiedienst. De onderzoeker maakte foto's met zijn mobiele telefoon, sprak met betrokkenen en maakte (achteraf) een observatieverslag. De observatie richtte zich onder meer op kenmerken van het uitgaansgebied, gedragingen van het publiek en het (op basis van interviews en misdrijfanalyse) vermoede 'omslagpunt' (toename incidenten) in de late nacht. De onderzoeker werd als zodanig geïntroduceerd bij de dienstdoende politiemensen en tussentijds aan het bureau en op straat sprakde onderzoeker vaak en uitgebereid met politiemensen. Aan het bureau was de onderzoeker ook getuige van het aanwezige televisiescherm, met daarop de live uitgekeken camerabeelden van het cameratoezicht. Politiemensen konden direct meekijken tijdens hun 'koffiepauze' en waar nodig direct in actie komen. Het feitelijke 'uitkijken' van de beelden en de benediging van de camera's (in- en uitzoomen) gebeurde overigens door aparte centralisten bij de meldkamer. De politiemensen aan het bureau konden meekijken

Interviews

Er zijn interviews afgenomen met diverse sleutelrespondenten bij de gemeente, de politie, het arrondissementsparket, GGD, KHN en horecaondernemers. Zie de bijlage II voor een overzicht van alle geïnterviewde respondenten. Ook de topiclijst hebben we opgenomen in de bijlagen. De interviews waren gestructureerd op basis van een onderwerpenlijst. Uiteraard was er gelegenheid om door te vragen en werd er toegespijst op (recente) voorbeelden.

Analyse van (beleids)documenten

Ten behoeve van de beleidsanalyse zijn diverse beleidstukken geraadpleegd. Wij verzamelden zoveel mogelijk beschikbare stukken en maakten een zogeheten groslijst om te zien of we compleet waren. De analyse van de documenten diende een antwoord te geven op de vraag hoe het (lokaal) veiligheidsbeleid was vormgegeven. Ook

raadpleegden we het Raads Informatie Systeem (RIS) van de gemeenteraad van Groningen, op zoek naar relevante beleidsdocumenten, notulen en verslagen.

Straatenquête

Om onderzoek te verrichten naar de subjectieve veiligheid is gebruik gemaakt van een stratenquête. Deze enquêtes zijn ter plaatse afgenomen door medewerkers van het COT en studenten van de Groningse universiteit.

Voor de stratenquête hebben wij in de binnenstad (op diverse locaties; onder andere de Vismarkt, Poelestraat, Grote Markt, tussen de beide Markten) 's avonds willekeurige bezoekers van de binnenstad aangesproken met de vraag of zij wilden meewerken aan een onderzoek naar de veiligheidsbeleving in de binnenstad van Groningen. Het afnemen van de enquête nam ongeveer 10 minuten in beslag. In totaal zijn er 391 stratenquêtes afgenomen.

Voor de stratenquête hebben wij eind september drie keer een dagdeel (vier uren) met steeds vijf Groningse studenten onder leiding van een COT'er uitgaanspubliek geënquêteerd tijdens een uitgaansavond. Twee enquête-momenten waren op een zaterdagavond en een op een donderdagavond. Wij hielden rekening met een respons van ongeveer 40% (gebaseerd op eerdere ervaringen). Daarmee werd op voorhand al rekening gehouden met personen die om allerlei redenen niet mee willen of kunnen deelnemen aan de enquête (non-respons). Wij hoopten met de drie enquête-momenten een zoveel mogelijk aselechte steekproef te realiseren van ongeveer 300 personen. Voor wat betreft steekproefomvang zijn wij ruim geslaagd. In totaal is van 391 personen een geslaagde enquête afgenomen. Dat is derhalve de gerealiseerde steekproef.

Of de steekproef ook op alle punten representatief is, is bij een stratenquête moeilijk na te gaan. Bij een enquête onder wijkbewoners kan de steekproef bijvoorbeeld worden vergeleken met de gegevens uit de GBA. Gecontroleerd wordt dan bijvoorbeeld of de verhouding tussen mannen en vrouwen in de steekproef klopt met het GBA en of bepaalde groepen niet oververtegenwoordigd zijn in de steekproef en andere groepen mogelijk ondervertegenwoordigd. Van uitgaanspubliek bestaat niet een soort GBA waarmee we de gerealiseerde steekproef kunnen toetsen op representativiteit. Wel valt op en was ook te verwachten dat het om gemiddeld jong publiek gaat. Verder hebben we op basis van onze interviews en overige onderzoeksmateriaal wel een idee van de samenstelling van het uitgaanspubliek in Groningen. De meerderheid van onze respondenten gaf overigens aan (zeer) vaak (ook 's nachts) het uitgaansgebied te bezoeken.

Wij hebben – gebaseerd op onze ruime ervaring met deze methode - bewust gekozen om 's avonds te enquêteren en niet 's nachts. Wij noemen de voornaamste argumenten:

1. Hoe later er wordt geënquêteerd, hoe groter de te verwachten non-respons als gevolg van middelengebruik en (ook) vermoeidheid bij het uitgaanspubliek. Op voorhand lopen de representativiteit en steekproefomvang dan gevaar.
2. De gegevens zullen bij nachtelijke enquêtes mogelijk meer valide zijn dan enquêtes vroeger op de avond, te verwachten is echter (mede in het verlengde van het eerstgenoemde argument) dat de antwoorden weinig betrouwbaar zullen zijn. Of de kans bestaat dat er een oververtegenwoordiging aan niet-drinkers en gematigde drinkers in de steekproef terecht komt.
3. Het idee om uitgaanspubliek een telefoonnummer te geven dat zij kunnen terugbellen op een later moment of hen om telefoonnummers te vragen is eveneens weinig realistisch. Een grote non-respons (en een onvoldoende grote steekproef) ontstaat in dat geval, doordat mensen later toch niet mee willen werken of niet bereikbaar zijn, zij het telefoonnummer van de onderzoekers kwijt raken of niet bereid zijn hun telefoonnummer te geven. Bovendien is dat een zeer arbeids- en kostenintensieve methode. Vooraleer personen achteraf worden geënquêteerd, worden zij eerst nog eens op straat benaderd.

4. Een minder prominent argument, maar zeker niet onbelangrijk, is de veiligheid van de enquêteurs die meer gevaar loopt, naarmate het later wordt.

Het zou zo kunnen zijn dat er een wezenlijk verschil is tussen het uitgaanspubliek vroeger op de avond en het publiek dat zich in nachtelijk Groningen bevindt. Op basis van onze interviews en plaatselijke observaties gaan wij er echter vanuit dat er een belangrijke overlap is tussen het publiek vroeger op de avond en het latere uitgaanspubliek. Verder vonden wij de vier genoemde argumenten zwaar genoeg wegen om geen nachtelijke enquêtes te houden. Het tegenargument is ook minder zwaar bij een onderzoek waarin meerdere onderzoeksmethoden naast elkaar worden gebruikt. De enquête is niet de enige (hoofd)methode. Zo zijn ook observaties verricht tijdens uitgaansavonden (zie hiervoor) en die waren wel degelijk (ook) 's-nachts. Daarbij werd ook op informele wijze gesproken met uitgaanspubliek.

Bijlage IV Tabellen bij hoofdstuk 2

Tabel 1: Trends geweld stad, binnenstad en cameragebied

Groningen Trendanalyse Totaal – 10.100 incidenten	2005	2006	2007	2008	Totaal	4 versus 1
Geweldsincidenten Groningen	2501	2222	2890	2487	10100	-14; (- 0,6%)
Geweldincidenten binnenstad	966	1.054	1120	1005	4145	
Geweldsincidenten cameragebied binnenstad	529	314	629	591	2063	+62; (12%)
Geweldsincidenten buiten c'gebied	1972	1908	2261	1896	8037	-76; (- 3,9%)
Wapengeweld binnen cameragebied	38	13	45	38	134	0; (0 %)
Wapengeweld binnenstad	67	65	73	76	281	+9; (13%)
Geweld zonder wapen binnenstad	899	989	1047	929	3864	+ 30; (3,3%)

- **Binnenstad Noord**
Totaal geweldsincidenten: 261
Geweld + wapen: 13
Geweld zonder wapen: 248
- **Binnenstad Oost**
Totaal geweldsincidenten: 154
Geweld + wapen: 15
Geweld zonder wapen: 139
- **Binnenstad West**
Totaal geweldsincidenten: 176
Geweld + wapen: 11
Geweld zonder wapen: 165
- **Binnenstad Zuid**
Totaal geweldsincidenten: 2.468
Geweld + wapen: 162
Geweld zonder wapen: 2.306
- **Stadscentrum**
Totaal geweldsincidenten: 1.086
Geweld + wapen: 80
Geweld zonder wapen: 1.006

Tabel 2: Vormen geweld naar locatie

	Met letsel, zonder wapen	Met letsel, met wapen	Zonder letsel, zonder wapen	Zonder letsel, met wapen	Man/vrouw mishandeling
Binnenstad Noord	44	7	64	6	24
Binnenstad Oost	26	8	36	7	13
Binnenstad Zuid	649	125	878	35	179
Binnenstad West	33	9	63	2	11
Binnenstad Centrum	285	53	384	27	65
Totaal	752	149	1041	50	227

Tabel 3: Groningen: Trendanalyse wapenincidenten

Groningen Binnenstad Trendanalyse Totaal – 281	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
Totaal Wapenincidenten	67	65	73	76	+9
- Openlijke geweldpleging	0	0	0	0	0
- Bedreiging	0	0	0	0	0
- Doodslag/moord	1	1	0	0	-1
- Mishandeling	66	64	73	76	+10
Totaal arrestanten	49	51	45	55	+6

Tabel 4: Groningen: Trendanalyse incidenten zonder wapen

Groningen Binnenstad Trendanalyse Totaal – 3864	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
Totaal incidenten zonder wapen	899	989	1047	929	+30
- Openlijke geweldpleging	60	84	89	79	+19
- Bedreiging	194	202	221	178	-16
- Doodslag/moord	0	0	2	1	+1
- Mishandeling	645	703	735	671	+26
Totaal arrestanten	383	420	521	487	+104

Tabel 5: Wapenincidenten Zuid en Centrum

Binnenstad Zuid Trendanalyse – Wapenincidenten Totaal – 162 incidenten	Periode 1 01/05 – 12/05	Periode 2 01/06 – 12/06	Periode 3 01/07 – 12/07	Periode 4 01/08 – 12/08	4 versus 1
Totaal Wapenincidenten	44	35	43	40	-4
Totaal arrestanten	39	29	25	28	-11
Totaal wapens	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.

Tabel 6: Wapenincidenten Centrum

Binnenstad Centrum Trendanalyse Totaal – 80 incidenten	Periode 1 01/05 – 12/05	Periode 2 01/06 – 12/06	Periode 3 01/07 – 12/07	Periode 4 01/08 – 12/08	4 versus 1
Totaal Wapenincidenten	15	18	18	29	+14
Totaal arrestanten	6	16	15	15	+9
Totaal wapens	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.

Tabel 7: Geweldincidenten: dagen, tijdstippen, delicten en arrestanten

Binnenstad Groningen Totaal Misdrijfanalyse		januari 2005 t/m december 2008			
		Geweld + wapen		Geweld ≠ wapen	
Totaal geweldsincidenten = 4145		281		3864	
		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Dag van de week					
- Maandag	24	9%	319	8%	
- Dinsdag	26	9%	387	10%	
- Woensdag	28	10%	423	11%	
- Donderdag	17	6%	389	10%	
- Vrijdag	59	21%	826	21%	
- Zaterdag	47	17%	567	15%	
- Zondag	80	28%	953	25%	
Tijdstip (top 5)					
- 10:00 – 12:00	19	7%	292	8%	
- 14:00 – 16:00	23	8%	392	10%	
- 00:00 – 02:00	23	8%	244	6%	
- 02:00 – 04:00	62	22%	720	19%	
- 04:00 – 06:00	58	21%	822	21%	
Meest gepleegde delicten (top 4)					
- (Eenvoudige) mishandeling	279	99%	2754	71%	
- Doodslag	2	1%	3	0%	
- Bedreiging	0	0%	795	21%	
- Openlijk geweld	0	0%	312	8%	
Arrestanten					
- Aantal arrestanten = 0	148	53%	2658	69%	
- Aantal arrestanten = 1	94	33%	828	21%	
- Aantal arrestanten > 1	39	14%	378	10%	

Tabel 8: Geweldincidenten: dagen, tijdstippen, delicten en arrestanten

Binnenstad Groningen Zuid Misdrijfanalyse		januari 2005 t/m december 2008			
		Geweld + wapen		Geweld ≠ wapen	
Totaal geweldsincidenten = 2468		162		2306	
		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Dag van de week					
- Maandag	16	10%	168	7%	
- Dinsdag	17	10%	227	10%	
- Woensdag	19	12%	225	10%	
- Donderdag	6	4%	213	9%	
- Vrijdag	38	23%	514	22%	
- Zaterdag	21	13%	352	15%	
- Zondag	45	28%	607	26%	

Tijdstip (top 5)

- 00:00 – 02:00	18	11%	147	6%
- 02:00 – 04:00	32	20%	477	21%
- 04:00 – 06:00	38	23%	555	24%
- 06:00 – 08:00	8	5%	206	9%
- 08:00 – 10:00	5	3%	105	5%
- 10:00 – 12:00	14	9%	152	7%
- 12:00 – 14:00	5	3%	129	6%
- 14:00 – 16:00	11	7%	202	9%
- 16:00 – 18:00	9	6%	133	6%
- 18:00 – 20:00	4	2%	51	2%
- 20:00 – 22:00	8	5%	75	3%
- 22:00 – 24:00	8	5%	74	3%

Meest gepleegde delicten (top 4)

- (Eenvoudige) mishandeling	160	99%	1706	74%
- Doodslag	2	1%	0	0%
- Bedreiging	0	0%	398	17%
- Openlijk geweld	0	0%	202	9%

Arrestanten

- Aantal arrestanten = 0	79	49%	1537	67%
- Aantal arrestanten = 1	61	38%	531	23%
- Aantal arrestanten > 1	22	13%	238	10%

Tabel 9: Groningen Centrum

Binnenstad Groningen Centrum Misdrijfanalyse	januari 2005 t/m december 2008			
	Geweld + wapen		Geweld ≠ wapen	
Totaal geweldsincidenten = 1086	80		1006	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%

Dag van de week

- Maandag	5	6%	79	8%
- Dinsdag	6	8%	103	10%
- Woensdag	3	4%	106	11%
- Donderdag	6	8%	101	10%
- Vrijdag	16	20%	202	20%
- Zaterdag	20	25%	145	14%
- Zondag	24	30%	270	27%

Tijdstip (top 5)

- 24:00 – 02:00	5	6%	65	6%
- 02:00 – 04:00	22	28%	205	20%
- 04:00 – 06:00	19	24%	212	21%
- 06:00 – 08:00	8	10%	84	8%
- 08:00 – 10:00	7	9%	44	4%
- 10:00 – 12:00	1	1%	68	7%
- 12:00 – 14:00	5	6%	58	6%
- 14:00 – 16:00	5	6%	120	12%
- 16:00 – 18:00	3	4%	68	7%

- 18:00 – 20:00	0	0%	37	4%
- 20:00 – 22:00	1	1%	21	2%
- 22:00 – 24:00	4	5%	24	2%

Meest gepleegde delicten (top 4)

- (Eenvoudige) mishandeling	80	100%	734	73%
- Doodslag	0	0%	1	0%
- Bedreiging	0	0%	184	18%
- Openlijk geweld	0	0%	87	9%

Arrestanten

- Aantal arrestanten = 0	44	55%	700	70%
- Aantal arrestanten = 1	24	30%	190	19%
- Aantal arrestanten > 1	12	15%	116	11%

Bijlage V Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel 1 Type misdrijf

Geweldtype	<i>n</i>	%
Openlijk geweld tegen personen	38	25,3
Bedreiging	8	11,6
Geweld zonder letsel zonder wapen	55	36,7
Geweld zonder letsel met wapen	2	1,3
Geweld zonder letsel met vuurwapen	1	0,7
Geweld met letsel zonder wapen	32	21,3
Geweld met letsel met wapen	6	4
Man/vrouw mishandeling	8	5,3
Totaal	150	100

Tabel 2 Aantal verdachten

Aantal verdachten	<i>n</i>	%	Geldig %
Eén	52	34,7	43,3
Meer dan één	68	45,3	56,7
<i>Totaal</i>	120		100
<i>Onbekend</i> Totaal	30	20	
Totaal	150	100	

Tabel 3 Motief of aanleiding

Motief/aanleiding geweld	<i>n</i>	%	Geldig %
Impulsief gedrag	34	22,7	39,1
Alcohol/drugs	29	19,3	33,3
Anders	24	16	27,6
<i>Totaal</i>	87		100
<i>Onduidelijk</i> Totaal	63	42	
Totaal	150	100	

Tabel 4 Geslacht en leeftijd van verdachten

Geslacht verdachte	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Man	127	84,7	91,4
Vrouw	12	8	8,6
Totaal	139		100
<i>Onbekend</i> Totaal	11	7,3	
Totaal	150	100	

Leeftijdscategorie verdachte	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
<18	2	1,3	1,5
18-21	50	33,3	38,5
22-24	30	20	23,1
25-35	44	29,3	33,8
36-45	3	2	2,3
46-55	1	0,7	0,8
Totaal	130		100
<i>Onbekend</i> Totaal	20	13,3	
Totaal	150	100	

Tabel 5 Geboorteland van verdachten

Geboorteland	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Nederland	105	70	82
Marokko	1	0,7	0,8
Nederlandse-Antillen	5	3,3	3,9
Anders	17	11,3	0,8
Totaal	128		100
<i>Onbekend</i> Totaal	22	14,7	
Totaal	150	100	

Tabel 6 Etniciteit van verdachten

Etnische achtergrond	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Nederland	87	58	77,7
Marokko	4	2,7	3,6
Nederlandse-Antillen	7	4,7	6,3
Anders	14	9,3	12,5
Totaal	112		100
<i>Onbekend</i> Totaal	38	25,3	
Totaal	150	100	

Tabel 7 Woonplaats verdachten

Woonplaats	<i>n</i>	%	Geldig %
Groningen	70	46,7	54,3
Nederland (buiten Groningen)	59	39,3	45,7
Totaal	129		100
<i>OnbekendTotaal</i>	21	14	
Totaal	150	100	

Tabel 8 Dagbesteding van de verdachten

Dagbesteding	<i>n</i>	%	Geldig %
Werk	33	22	55,9
Student	18	12	30,5
Werkloos	8	5,3	13,6
Totaal	59		100
<i>OnbekendTotaal</i>	91	60,7	
Totaal	150	100	

Tabel 9 Middelengebruik en verslaving

Middelengebruik	Softdrugs			Harddrugs			Alcohol		
	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Ja	3	2	7,3	0	0	0	51	34	77,3
Nee	38	25,3	92,7	40	26,7	100	15	10	22,7
<i>Totaal</i>	41		100	40		100	66		100
<i>OnbekendTotaal</i>	109	72,7		110	73,3		84	56	
Totaal	150	100		150	100		150	100	
Verslaving	Softdrugs			Harddrugs			Alcohol		
	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Ja	0	0	0	0	0	0	1	0,7	1,8
Nee	57	38	100	57	38	100	56	37,3	98,2
<i>Totaal</i>	57		100	57		100	57		100
<i>OnbekendTotaal</i>	93	62		93	62		93	62	
Totaal	150	100		150	100		150	100	

Tabel 10 Antecedenten verdachten

Antecedenten verdachte	<i>n</i>	%
Ja	52	34,7
Nee	98	65,3
Totaal	150	100
Aantal antecedenten	<i>N</i>	%
1	20	38,5
2<->9	31	59,6
10	1	1,9
Totaal	52	100
Voorkomen delicten*	<i>n</i>	%**
Gewelddelicten	26	50
Vermogensdelicten	15	28,8
Openbare orde-incidenten	11	21,2
Hinderlijke gedragingen	10	19,2
Wapenbezit	1	1,2
Drugsbezit	5	9,6
Drugshandel	3	5,8
Verkeersdelicten	9	17,3
Overig	12	23,1

* Per delicttype is berekend hoeveel verdachten minimaal eenmaal een dergelijk misdrijf hebben begaan.

** Percentage verdachten met antecedenten dat dergelijk delict (minimaal eenmaal) gepleegd heeft.

Tabel 11 Relatie verdachte en slachtoffer

Relatie	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Onbekende	121	80,7	91
Vriend/kennis	12	8	9
Totaal	133		100
OnbekendTotaal	17	11,3	
Totaal	150	100	

Tabel 12 Geslacht slachtoffers

Geslacht	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Man	126	81,8	82,9
Vrouw	26	16,9	17,1
Totaal	152		100
OnbekendTotaal	2	1,3	
Totaal	154	100	

Tabel 13 Leeftijd slachtoffers

Leeftijd	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
12-17	4	2,6	2,6
18-21	63	40,9	41,7
22-24	31	20,1	20,5
25-35	32	20,8	21,2
36-45	10	6,5	6,6
46-55	9	5,8	6
56-65	2	1,3	1,3
Totaal	151		100
<i>OnbekendTotaal</i>	3	1,9	
Totaal	154	100	

Tabel 14 Geboorteland slachtoffers

Geboorteland	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Nederland	133	86,4	91,1
Marokko	2	1,3	1,4
Turkije	1	0,6	0,7
Anders	10	6,5	6,8
Totaal	146		100
<i>OnbekendTotaal</i>	8	5,2	
Totaal	154	100	

Tabel 15 Etniciteit slachtoffers

Etniciteit	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Nederlands	121	78,6	86,4
Marokkaans	3	1,9	2,1
Turks	1	0,6	0,7
Antilliaans	4	2,6	2,9
Anders	11	7,1	7,9
Totaal	140		100
<i>OnbekendTotaal</i>	14	9,1	
Totaal	154	100	

Tabel 16 Socioeconomische achtergrond slachtoffers

Sociaal- economische achtergrond	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Werkende	8	5,2	72,7
Student	2	1,3	18,2
Werkloos	1	0,6	9,1
Totaal	11		100
OnbekendTotaal	143	92,9	
Totaal	154	100	

Tabel 17 Middelengebruik en verslaving

Middelengebruik	Softdrugs			Harddrugs			Alcohol		
	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Ja	0	0	0	0	0	0	20	13	80
Nee	10	6,5	100	10	6,5	100	5	3,2	20
<i>Totaal</i>	10		100	10		100	25		100
<i>OnbekendTotaal</i>	144	93,5		144	93,5		129	83,8	
Totaal	154	100		154	100		154	100	

Verslaving	Softdrugs			Harddrugs			Alcohol		
	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Ja	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nee	10	6,5	100	10	6,5	100	11	7,1	100
<i>Totaal</i>	10		100	10		100	11		100
<i>OnbekendTotaal</i>	144	93,5		144	93,5		143	92,9	
Totaal	154	100		154	100		154	100	

Tabel 18 Relatie tussen slachtoffer en dader

Relatie slachtoffer- dader	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Onbekende	131	85,1	90,3
Vriend/ Kennis	12	7,8	8,3
Familie	2	1,3	1,4
Totaal	145		100
OnbekendTotaal	9	5,8	
Totaal	154	100	

Tabel 19 Is er sprake van letsel?

Wel/ geen letsel	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Letsel (fysiek)	98	63,6	69,5
Geen letsel	43	27,9	30,5
Totaal	141		100
<i>Onbekend</i>Totaal	13	8,4	
Totaal	154	100	

Tabel 20 Indien letsel, wat is de ernst?

Ernst letsel	<i>n</i>	%	<i>Geldig</i> %
Zeer ernstig	1	1	1,2
Ernstig	29	29,6	34,5
Matig tot ernstig	24	24,5	28,6
Licht	30	30,6	35,7
Totaal	84		100
<i>Onbekend</i>Totaal	14	14,3	
Totaal	98	100	

Tabel 21 Type misdrijf

Geweldtype	<i>n</i>	%
Openlijk geweld tegen personen	22	14,3
Bedreiging	17	11
Geweld zonder letsel zonder wapen	40	26
Geweld zonder letsel met wapen	2	1,3
Geweld zonder letsel met vuurwapen	0	0
Geweld met letsel zonder wapen	57	37
Geweld met letsel met wapen	8	5,2
Man/vrouw mishandeling	8	5,2
Totaal	154	100

Tabel 22 Antecedenten

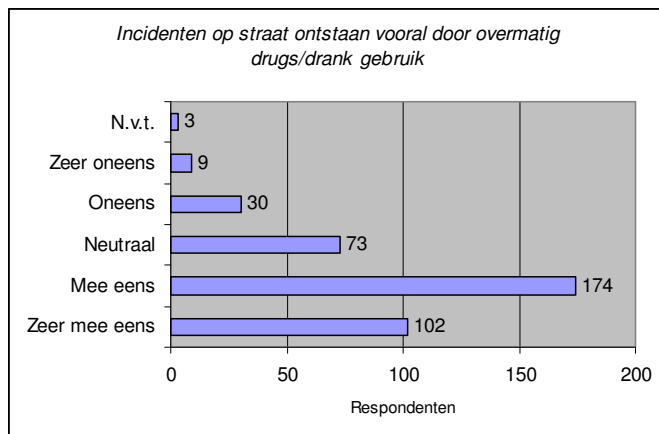
Antecedenten slachtoffer	<i>n</i>	%
Ja	42	27,3
Nee	112	72,7
Totaal	154	100
Aantal antecedenten	<i>n</i>	%
1	13	31
2<->9	25	59,5
10	4	9,5
Totaal	42	100
Voorkomen delicten*	<i>N</i>	%**
Gewelddelicten	20	47,6
Vermogensdelicten	25	59,5
Openbare orde-incidenten	2	4,8
Wapenbezit	2	4,8
Drugsbezit	3	7,1
Drugshandel	1	2,4
Wietteelt	2	4,8
Verkeersdelicten	7	16,7
Zeden	2	4,8
Overig	11	26,2

* Per delicttype is berekend hoeveel verdachten minimaal eenmaal een dergelijk misdrijf hebben begaan.

** Percentage slachtoffers met antecedenten dat dergelijk delict (minimaal eenmaal) gepleegd heeft.

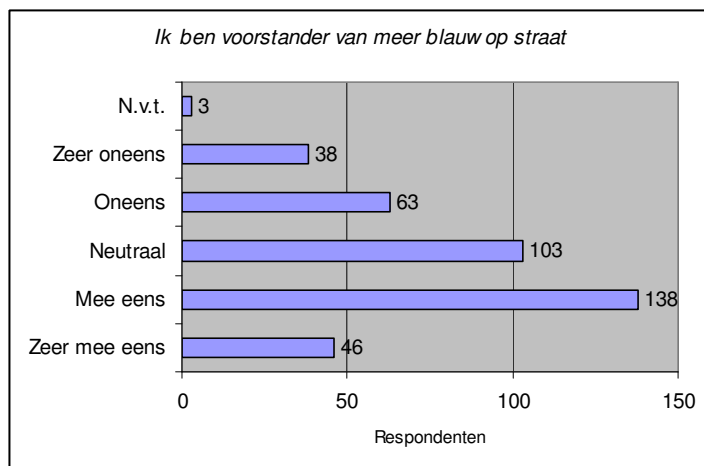
Bijlage VI Tabellen hoofdstuk 6

Tabel 1 Incidenten op straat ontstaan vooral door overmatig drugs/drank gebruik.

De meerderheid (70,6%, n=276) van de respondenten heeft aangegeven het eens te zijn met de stelling dat de meeste incidenten op straat ontstaan door overmatig drugs- en/ of drankgebruik. Precies 10% (n=39) van de respondenten is het hier echter niet mee eens.

Tabel 2 Ik ben voorstander van meer blauw op straat.

De antwoorden op deze stelling zijn nauwelijks afwijkend aan de eerder gegeven antwoorden op de vraag over een extra politiepost en de effecten van deze extra post in de binnenstad. Bijna 50% (47,1%, n=184) van de respondenten is voorstander van meer blauw op straat. 25,8% (n=101) is het echter (zeer) oneens met deze stelling. 26,3% van de respondenten stelt zich neutraal op tegenover de stelling.

Tabel 3. Wat is uw leeftijd

	N	%
10 – 20 jaar	148	37,9%
21 – 30 jaar	170	43,4%
31 – 40 jaar	21	5,4%
41 – 50 jaar	27	6,9%
51 – 60 jaar	20	5,1%
61+ jaar	5	1,3%
Totaal	391	100%

Tabel 4 Wat is uw geslacht?

	N	%
Man	182	46,5%
Vrouw	209	53,5%
Totaal	391	100%

Tabel 5 Respondent is woonachtig in...?

	N	%
Buurt	88	22,5%
Stad	224	57,3%
Regio	46	11,8%
Elders	33	8,4%
Totaal	391	100%

Tabel 6 Hoe vaak bezoekt u uitgaansgelegenheden in de binnenstad

	N	%
Zeer vaak	56	14,3%
Vaak	150	38,4%
Soms	148	37,9%
Zelden/Nooit	37	9,5%
Totaal	391	100%

Tabel 7 Voelt u zich overdag in de binnenstad onveilig?

	N	Nr	%	%r
Zeer vaak	10	10	2,6%	2,6%
Vaak	12	12	3,1%	3,1%
Soms	5	5	1,3%	1,3%
Zelden/Nooit	358	358	91,6%	93%
N.v.t.	6		1,5%	
Totaal	391	385	100%	100%

Tabel 8 Voelt u zich 's avonds of 's nachts in de binnenstad onveilig?

	N	Nr	%	%r
Zeer vaak	4	4	1%	1%
Vaak	18	18	4,6%	4,7%
Soms	103	103	26,3%	26,8%
Zelden/Nooit	260	260	66,5%	67,6%
N.v.t.	6		1,5%	
Totaal	391	385	100%	100%

Tabel 9 Voelt u zich onveilig in de door u bezochte uitgaansgelegenheden?

	N	Nr	%	%r
Zeer vaak	2	2	0,5%	0,5%
Vaak	5	5	1,3%	1,3%
Soms	57	57	14,6%	14,8%
Zelden/Nooit	317	317	81,1%	82,4%
N.v.t.	10		2,6%	
Totaal	391	381	100%	100%

Tabel 10 Mijdt u specifieke plaatsen in de buurt als gevolg van onveiligheidsgevoelens?

	N	Nr	%	%r
Zeer vaak	3	3	0,8%	0,9%
Vaak	21	21	5,4%	6,1%
Soms	121	121	30,9%	35,1%
Zelden/Nooit	203	203	51,9%	58,9%
N.v.t.	43		11%	
Totaal	391	348	100%	100%

Tabel 11 Zijn uw gevoelens van onveiligheid in de binnenstad gedurende de afgelopen twee jaar

	N	Nr	%	%r
Toegenomen	31	31	7,9%	10,6%
Afgenomen	78	78	19,9%	25,7%
Gelijk gebleven	193	193	49,4%	63,7%
N.v.t.	89		22,8%	
Totaal	391	302	100%	100%

Bijlage VII Bustijden nachtelijke uren

Nachtbus Stadskanaal

Ter Apel - Musselkanaal - Stadskanaal*

Heenreis (lijn 73)				
Ter Apel, Busstation	20:59	21:59	22:59	00:59
Musselkanaal, IJzeren Klap	21:13	22:13	23:13	01:13
Stadskanaal, Fox	-	-	-	-
Stadskanaal, Busstation	21:29	22:29	23:29	01:29
Stadskanaal, de Mingel/De Twee	21:33	22:33	23:33	-

Terugreis (Nachtbus 473)			
Stadskanaal, de Mingel/De Twee	02:28	03:28	04:28
Stadskanaal, Busstation	02:30	03:30	04:30
Stadskanaal, Fox	02:31	03:31	04:31
Musselkanaal, IJzeren Klap	02:44	03:44	04:44
Ter Apel, Busstation	02:58	03:58	04:58

*Nachtbus 473 rijdt via de route van lijn 73 en stopt ook bij alle tussengelegen haltes.

Gieten - Gasselte - Gasseltemijveen - Stadskanaal**

Heenreis (lijn 28)			
Gieten, Brink	21:44	22:44	23:44
Gasselte, Jan Hugenslaan	21:48	22:48	23:48
Gasseltemijveen, Hoofdstraat	21:55	22:55	23:55
Stadskanaal, de Mingel/De Twee	-	-	-
Stadskanaal, Busstation	22:16	23:16	00:16
Stadskanaal, Fox	22:17	23:17	00:17

Terugreis (Nachtbus 473)			
Stadskanaal, Fox	02:28	03:28	04:28
Stadskanaal, Busstation	02:30	03:30	04:30
Stadskanaal, de Mingel/De Twee	02:32	03:32	04:32
Gasseltemijveen, Hoofdstraat	02:46	03:46	04:46
Gasselte, Jan Hugenslaan	02:52	03:52	04:52
Gieten, Brink	02:58	03:58	04:58

**Nachtbus 473 rijdt via de route van lijn 28 en stopt ook bij alle tussengelegen haltes.

Bijlage VIII Vraagstelling aan misdaadanalisten politie Groningen

Veiligheidsanalyse COT Uitgangsgeweld Binnenstad Groningen

Toelichting

Trendanalyse + Misdrijfprofiel + Dader- Slachtofferprofiel

1. TRENDANALYSE

A Omschrijving (algemeen)

Op basis van het aantal geregistreerde aangiften én geregistreerde misdrijven (aangiften en niet-aangiften) wordt een trendanalyse gemaakt. De analyse heeft een onderzoeksperiode van 4 jaar, verdeeld over vier perioden van één jaar. Het gaat over de jaren 2005, 2006, 2007 en 2008. Van de Groningse analisten begrepen wij dat bv eerste helft 2009 ook mogelijk is, maar lastig vergelijkbaar ivm de overstap van BPS naar BVH.

Hieronder volgt een overzicht van alle kenmerken waaraan de analyse moet voldoen. We zijn geïnteresseerd in incidentcodes en aangiften die van doen hebben met geweld, uitgezonderd huiselijk geweld.

B Kenmerken

Onderzoeksperiode

1. Kalenderjaar 2005 (jan. t/m dec.)
2. Kalenderjaar 2006 (jan. t/m dec.)
3. Kalenderjaar 2007 (jan. t/m dec.)
4. Kalenderjaar 2008 (jan. t/m dec.)

Type delicten: geweld

We willen graag een overzicht van de geregistreerde aangiften en mutaties tav geweldsdelicten. De analyse moet wel een verdeling maken tussen geweldsdelicten "met wapens"⁵⁵ en "zonder wapens".

Verder zijn we ook geïnteresseerd in **geweld tegen politiemensen**, maar de vraag is of daar evt een aparte (project)code voor is aangemaakt.

Incidentcodes BPS⁵⁶: (al dan niet met of zonder wapen):

320 Geweld dodelijk
321 Geweld dodelijk zonder wapen
322 Geweld dodelijk met wapen
323 Geweld dodelijk met vuurwapen
325 Openlijk geweld tegen personen
342 Bedreiging
300 Geweld zonder letsel

⁵⁵ Hierna te noemen "wapenincidenten".

⁵⁶ Omdat wij niet over alle maatschappelijke klassen (BPS codes m.b.t. geweldsdelicten) beschikken, kan het zijn dat enkele klassen nog ontbreken.

301 Geweld zonder letsel zonder wapen
302 Geweld zonder letsel met wapen
303 Geweld zonder letsel met vuurwapen
310 Geweld met letsel
311 Geweld met letsel zonder wapen
312 Geweld met letsel met wapen
313 Geweld met letsel met vuurwapen

Mogelijk missen wij nog relevante incidentcodes. Wij overleggen om die reden graag met u over deze aanvraag.

Onderzoeksgebied

We wensen voor de genoemde onderzoeksjaren en delicten cijfers op de volgende niveaus:

- Uitgaansgebied in de binnenstad van Groningen, met in elk geval het gebied Poelestraat en Peperstraat.
- Straten die leiden naar het uitgaansgebied in de binnenstad van Groningen
- Om de trends te vergelijken beschikken we graag ook over dezelfde gegevens voor geweld (met en zonder wapen), maar dan voor de hele stad Groningen.

Graag overleggen we met u over de exacte gebiedscodes.

C Output

Mits mogelijk zien we de output graag in een Excel bestand terug, zodat we zelf de tabellen kunnen opstellen. We zullen u een voorbeeldbestand sturen waarmee wij in eerdere onderzoeken goed uit de voeten konden.

2. Misdrijfprofilering

A Omschrijving (algemeen)

Mits mogelijk, bezien we voor dezelfde analyseperiode ook de spreiding van de geweldsincidenten met en zonder wapens in het onderzoeksgebied in de tijd en naar pleegplaats (zie onder). Verder zijn we op zoek naar het aantal arrestanten per zaak en het gebruikte wapen.

B Kenmerken

De variabelen die we bij de datamining zouden willen betrekken zijn de volgende:

- Pleegmaand (maand van het misdrijf)
- Pleegdag (dag van het misdrijf)
- Pleegtijdstip (tijdstip van het misdrijf)
- Pleeglocatie:wijkteam/ gemeentebuurt/ locatiecategorie
- Aantallen arrestanten per zaak
- Gebruikt wapen: steek, slag, vuur en overig.

C Output

Mits mogelijk zien we de output graag in een Excel bestand terug, zodat we zelf de tabellen kunnen opstellen. Eventueel sturen wij weer een voorbeeld.

Daarnaast zouden wij graag een hotspot-beeld (op kaart Groningen) om de spreiding van geweld (met of zonder wapen, zonder huiselijk geweld) in de hele stad met kleuren in beeld te hebben.

3. Dader- en slachtofferprofilering: breedteonderzoek (datamining, door analisten politie)

A Omschrijving (algemeen)

Mits mogelijk, bezien we voor dezelfde analyseperiode, alleen voor het onderzoeksgebied, de kenmerken van daders van geweld, *uitgesplitst naar geweld met en zonder wapen*. De steekproef is het totaal aantal verdachten dat in de analyseperiode werd aangehouden voor geweld in het onderzoeksgebied.

We noemen dat het breedteonderzoek, dat alleen kan is als datamining in Groningen mogelijk is.

B Kenmerken breedteanalyse

De variabelen die we bij de datamining zouden willen betrekken zijn de volgende:

1. Geslacht
2. Leeftijd
3. Geboorteland
4. Woonplaats
5. Antecedenten

Precies hetzelfde doen we voor de slachtoffers in die periode. Ook bij hen kijken we weer naar geslacht, leeftijd, geboorteplaats, woonplaats en antecedenten. Ook bij hen splitsen we uit naar geweld met en geweld zonder wapen. De steekproef is het totaal aantal slachtoffers in de analyseperiode in het onderzoeksgebied.

4. Dader- en slachtofferprofilering: diepteonderzoek (handmatig door COT zelf)

A Omschrijving (algemeen)

Het COT maakt van geweldsdelicten (uitgezonderd huiselijk geweld) in het Groningse uitgaansgebied in de binnenstad een analyse van tenminste 150 verdachten en 150 slachtoffers van geweld. Dat doen we door aan de hand van een steekproef met mutatienummers vanaf 31 december 2008 terug in de tijd te kijken, net zo lang tot we minimaal 150 verdachten en 150 slachtoffers hebben.

De politie levert ons de steekproef aan op een lijst. Het COT regelt de toestemming inzage door Justitie (PaG) en Politie. De COT-onderzoekers werken de mutatienummers af in BPS (BVH) en HKS. Er is derhalve praktische inzage (en inlogcodes) nodig voor tenminste twee politiesystemen.

Wij kijken per mutatienummer naar de volgende daderkenmerken:

1. Type geweld (adv incidentcode BPS/BVH)
2. Geweld tegen politieambtena(a)r(en)
3. Geweldstoepassing
4. Aanleiding misdrijf
5. Geboortedatum dader
6. Geslacht dader
7. Geboorteland dader
8. Etniciteit dader
9. Woonplaats dader
10. Middelengebruik en verslaving
11. Aantal medeverdachten
12. Beroep cq dagbesteding verdachte (arbeid, student, werkloos, overig)
13. Indient student welk niveau
14. Aantal antecedenten
15. Type antecedenten

Wij kijken per mutatienummer naar de volgende slachtofferkenmerken:

16. Slachtoffer wel/geen politieambtenaar
17. Geboortedatum slachtoffer
18. Geslacht slachtoffer
19. Geboorteland slachtoffer
20. Etniciteit slachtoffer
21. Woonplaats slachtoffer
22. Middelengebruik en verslaving
23. Beroep cq dagbesteding slachtoffer (arbeid, student, werkloos, overig)
24. Indient student welk niveau
25. Aantal antecedenten
26. Type antecedenten
27. relatie tot dader

5. Geweld tegen politiemensen: aanvullende steekproef

We hebben bijzondere aandacht voor (uitgaans)geweld tegen politiemensen. De kans is aanwezig dat in de door de politie geleverde lijst met mutatienummers ook al politielachtoffers voorkomen. Daarnaast beschikken we over een extra lijst met mutatienummers van uitgaansgeweld tegen de politie. We kijken eerst in de 'normale' (hiervoor benoemde en gebruikte) steekproef hoeveel geweld tegen politie daarin voorkomt, we gebruiken de extra lijst om aan te vullen tot we minstens 100 daders van geweld tegen de politie hebben.

Bijlage IX Dader- en slachtofferprofilering – Veiligheidsanalyse Groningen

Inhoud van de analyse: het COT maakt van geweldsdelicten (uitgezonderd huiselijk geweld) in het Groningse uitgaansgebied in de binnenstad een analyse van tenminste 150 verdachten en 150 slachtoffers van geweld. Dat doen we door aan de hand van een steekproef met mutatienummers vanaf 31 december 2008 terug in de tijd te kijken, net zo lang tot we minimaal 150 verdachten en 150 slachtoffers hebben. De politie levert ons de steekproef aan op een lijst. Per mutatienummer betrekken we alle daders en slachtoffers van een bepaalde zaak in de analyse. Per persoon (dader/slachtoffer) kijken we naar de volgende kenmerken:

- x **MUTATIENUMMER** _____
- x **KENOKODE HKS-CODE DADER** _____

MISDRIJF

- x **Datum van aanhouding?** _____
- x **Pleegplaats?**
-nader gespecificeerd
- Woning (geen HG)
 - Horecagelegenheid
 - Plein
 - Openbare weg
 - Onbekend
 - Anders: _____
- x **Type geweld?**
- 320 Geweld dodelijk
 - 321 Geweld dodelijk zonder wapen
 - 322 Geweld dodelijk met wapen
 - 323 Geweld dodelijk met vuurwapen
 - 325 Openlijk geweld tegen personen
 - 342 Bedreiging
 - 300 Geweld zonder letsel
 - 301 Geweld zonder letsel zonder wapen
 - 302 Geweld zonder letsel met wapen
 - 303 Geweld zonder letsel met vuurwapen
 - 310 Geweld met letsel
 - 311 Geweld met letsel zonder wapen
 - 312 Geweld met letsel met wapen
 - 313 Geweld met letsel met vuurwapen
- x **Tijdstip van het misdrijf?**
- Overdag (06:00 – 18:00)
 - 's avonds (18:00 – 00:00)
 - 's nachts (00:00 – 06:00)
 - Onbekend
- x **Dag van de week?**
- Maandag
 - Dinsdag
 - Woensdag
 - Donderdag
 - Vrijdag
 - Zaterdag
 - Zondag
- x **Kenmerk persoon**
- Dader
 - Slachtoffer → ja, ga naar volgende vraag

- x Kenmerk slachtoffer**
- Wel politieambtenaar
 - Geen politieambtenaar
 - Onbekend
 - N.v.t.
- x Sprake van wapengebruik?**
- Ja → ga naar volgende vraag
 - Nee
 - Onduidelijk
- x Type wapen?⁵⁷**
- Slagwapen
 - Steekwapen
 - Vuurwapen
 - Overig: _____
- x Motief/ aanleiding misdrijf?**
- Impulsief gedrag
 - Alcohol/ drugs
 - Geld
 - Anders: _____
 - Onduidelijk

VERDACHTE

NB: Neem bij meerdere verdachten een nieuwe lijst, en vul daar de gegevens van de andere verdachte in. Vergeet daarbij niet de mutatiecode en kenocode bij te voegen.

- X Is er een verdachte**
- Ja, 1 verdachte
 - Ja meerdere verdachten
 - Nee
- x Geboortedatum verdachte** ____-____-____
- x Leeftijd verdachte** _____ jaar
- x Geslacht?**
- Man
 - Vrouw
- x Etnische achtergrond verdachte?**
- Nederlandse
 - Marokkaanse
 - Turkse
 - Antilliaanse
 - Surinaamse
 - Anders: _____
 - Onbekend
- x Geboorteland verdachte?**
- Nederland
 - Marokko
 - Turkije
 - Nederlandse Antillen
 - Suriname
 - Anders: _____
 - Onbekend
- x Woonplaats verdachte?**
- Groningen centrum

⁵⁷ Onder slagwapen vallen onder andere een boksbeugel, gummiknuppel, ploertendoder, zwaard, zweep. Onder een steekwapen vallen onder andere een dolk, degen, ijspriem, stiletto, knip-, vlinder-, Zwitsers zakmes.

- Groningen niet centrum
- Nederland (buiten Groningen)
- Toerist uit: _____
- Onbekend

x Verdachte is gebruiker van?....

	Ja	Nee	Onduidelijk	Onb
<i>Softdrugs</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Harddrugs</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Alcohol</i>	☐	☐	☐	☐

x Verdachte is verslaafd aan?....

	Ja	Nee	Onduidelijk	Onb
<i>Softdrugs</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Harddrugs</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Alcohol</i>	☐	☐	☐	☐

x Heeft verdachte het misdrijf alleen of met anderen gepleegd?

- Alleen
- Met _____ anderen
- Onbekend

x Type beroep/arbeid verdachte? Arbeid: _____

- Student → ja, ga naar volgende vraag
- Werkloos
- Onbekend

x Indien student, welk niveau?

- (V)WO
- Havo/HBO
- MBO
- Anders: _____
- Onbekend
- NVT

x Komt de persoon -naast de huidige mutatie- voor als verdachte?

- Ja → ____ keer (ga naar vraag XX)
- Nee

xx Type antecedenten?

☐ Openbaar gezag	____ Keer
☐ Hinderlijk gedrag	____ Keer
☐ Vermogensmisdrijf	____ Keer
☐ Wapenbezit	____ Keer
☐ Wapengebruik	____ Keer
☐ Gewelddelicten	____ Keer
☐ Drugsbezit	____ Keer
☐ Drugshandel	____ Keer
☐ Wietteelt	____ Keer
☐ Harddrugproductie	____ Keer
☐ Drugs runnen	____ Keer

x Relatie tot slachtoffer?

- Onbekende
- Vriend/kennis
- Familie
- Onbekend

SLACHTOFFER

NB: Neem bij meerdere slachtoffers een nieuwe lijst, en vul daar de gegevens van het andere slachtoffer in. Vergeet daarbij niet de mutatiecode in te vullen.

- x Sprake van 1 of meer slachtoffer(s)?** Ja, ____ slachtoffer(s) (ga naar XX)
 Nee (sla XX over)
 Onbekend
- x Geboortedatum slachtoffer** _____
- x Leeftijd slachtoffer** _____ jaar
- x Geslacht slachtoffer?** Man
 Vrouw
- x Etnische achtergrond slachtoffer?** Nederlandse
 Marokkaanse
 Turkse
 Antilliaanse
 Surinaamse
 Anders: _____
 Onbekend
- x Geboorteland slachtoffer?** Nederland
 Marokko
 Turkije
 Nederlandse Antillen
 Suriname
 Anders: _____
 Onbekend
- x Woonplaats slachtoffer?** Groningen centrum
 Groningen niet centrum
 Nederland (buiten Groningen)
 Toerist uit: _____
 Onbekend
x Slachtoffer is gebruiker van?....	Ja	Nee	Onduidelijk	Onb
Softdrugs	☐	☐	☐	☐
Harddrugs	☐	☐	☐	☐
Alcohol	☐	☐	☐	☐
-
x Slachtoffer is verslaafd aan?....	Ja	Nee	Onduidelijk	Onb
Softdrugs	☐	☐	☐	☐
Harddrugs	☐	☐	☐	☐
Alcohol	☐	☐	☐	☐
- x Type beroep/arbeid slachtoffer?** Arbeid: _____
 Student → ja, ga naar volgende vraag
 Werkloos
 Onbekend
- x Indien student, welk niveau?** (V)WO
 Havo/HBO
 MBO
 Anders: _____

- Onbekend
 NVT
- x Komt het slachtoffer als verdachte voor?** Ja → ___ keer (ga naar vraag XX)
 Nee
- xx Type antecedenten?**
☐ Openbaar gezag	___ Keer
☐ Hinderlijk gedrag	___ Keer
☐ Vermogensmisdrijf	___ Keer
☐ Wapenbezit	___ Keer
☐ Wapengebruik	___ Keer
☐ Gewelddelicten	___ Keer
☐ Drugsbezit	___ Keer
☐ Drugshandel	___ Keer
☐ Wietteelt	___ Keer
☐ Harddrugproductie	___ Keer
☐ Drugs runnen	___ Keer
- x Verhouding van het slachtoffer tot de dader?** Onbekende
 Vriend/kennis
 Familie
 Onbekend
- x Is er sprake van letsel?**
 Letsel (fysiek)
 Letsel (psychisch)
 Geen letsel/N.v.t.
 Onbekend
- x Indien letsel, wat is de ernst?**
 Zeer ernstig (blijvend ernstig letsel)
 Ernstig (letsel waarbij een arts is geraadpleegd)
 Matig tot ernstig
 Licht
 Anders: _____
 NVT (er is geen letsel)
- x Overige opmerkingen:**

Bijlage X Vragenlijst – Straatenquête

Locatie
(graag straatnaam thv huisnummer of kruising aangeven)
Datum / /
Tijdstip
Leeftijd respondent jaar
Geslacht respondent Man / Vrouw
Respondent woonachtig Buurt / Stad / Regio / Elders
(bij geslacht en woonachtig graag het juiste antwoord omcirkelen)

Veiligheidsgevoelens		Z vaak	Vaak	Soms	Zelden/ Nooit	NVT
1	Hoe vaak bezoekt u de uitgaansgelegenheden in de binnenstad?	☐	☐	☐	☐	☐
2	Voelt u zich overdag in de binnenstad onveilig ?	☐	☐	☐	☐	☐
3	Voelt u zich 's avonds of 's nachts in de binnenstad onveilig ?	☐	☐	☐	☐	☐
4	Voelt u zich onveilig in de door u bezochte uitgaansgelegenheden?	☐	☐	☐	☐	☐
5	Mijdt u specifieke plaatsen in de buurt als gevolg van onveiligheidsgevoelens? Welke plaatsen precies?.....	☐	☐	☐	☐	☐
6	Waarom voelt u zich onveilig?	☐ NVT				
7	Zijn uw gevoelens van onveiligheid in de binnenstad gedurende de afgelopen twee jaren:	++	--	±	NVT	
		☐	☐	☐	☐	
8	Als u deze buurt een rapportcijfer voor veiligheid mag geven, dan is dat een....				

SLACHTOFFERSCHAP		1	> 1	Nee	NVT
Bent u in de binnenstad eens of meerdere malen slachtoffer geworden van de volgende delicten?					
9	Mishandeling	☐	☐	☐	☐
10	Zakkenrollerij	☐	☐	☐	☐
11	Straatroof/ tasjesroof	☐	☐	☐	☐
12	Diefstel (fiets, auto, etc)	☐	☐	☐	☐
13	Bedreiging/ intimidatie	☐	☐	☐	☐
14	Oplichting	☐	☐	☐	☐
15	Anders, namelijk.....	☐	☐	☐	☐
16	Mits slachtoffer, heeft u hier aangifte van gedaan?	Ja / Nee / NVT			
17	Indien geen aangifte, waarom niet?				

Cameratoezicht		Z Pos	Pos	Neutr	Nega	Z Nega
18	Hoe staat u tegenover het cameratoezicht in de binnenstad?	☐	☐	☐	☐	☐
19	Hoe schat u de effecten in van het cameratoezicht?	☐	☐	☐	☐	☐

Politiepost		Z Pos	Pos	Neutr	Nega	Z Nega
20	Hoe staat u tegenover een extra politiepost in de binnenstad?	☐	☐	☐	☐	☐
21	Hoe schat u de effecten in van de extra politiepost?	☐	☐	☐	☐	☐

Overlast		Z vaak	Vaak	Soms	Zelden/ Nooit	NVT
In hoeverre heeft u in deze buurt overlast ondervonden van de volgende voorvallen?						
22	Overlast van rondhangende groepen of personen?	☐	☐	☐	☐	☐
23	Indien ja: Kunt u aangeven om wat voor personen het gaat? (leeftijd, etniciteit, verslaafden?)					

24	Overlast van uitgaanspubliek?	☐	☐	☐	☐	☐
25	(Geluids)overlast vanuit een horecapand?	☐	☐	☐	☐	☐
26	(Geluids) overlast vanuit een woning of onderneming	☐	☐	☐	☐	☐
27	(Geluids)overlast van dronken mensen?	☐	☐	☐	☐	☐
28	Spanningen tussen buurtbewoners, uitgaanspubliek of andere groepen?	☐	☐	☐	☐	☐
29	Vandalisme/vernieling in de buurt?	☐	☐	☐	☐	☐
30	Vuil op straat?	☐	☐	☐	☐	☐
31	Urineren op straat/ portieken>	☐	☐	☐	☐	☐
32	Geluidsoverlast of overlast door gemotoriseerd verkeer of fietsers (zoals auto of (brom)fiets)?	☐	☐	☐	☐	☐
33	Overlast door te hard rijdend of foutief geparkeerd verkeer>	☐	☐	☐	☐	☐
34	Andere overlast, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Stellingen		+	+	0	-	--
35	De subjectieve veiligheid op straat is verbeterd in de afgelopen twee jaar					
36	De objectieve veiligheid op straat is verbeterd in de afgelopen twee jaar					
37	Incidenten op straat ontstaan vooral door overmatig drugs/drank gebruik					
38	Ik mijd 's avonds donkere plekken					
39	Als er cameratoezicht is, voel ik mij veiliger op straat					
40	Groepen jongeren die 's avonds op straat rondhangen zorgen voor een onveilig gevoel					
41	Ik ben voorstander van meer blauw op straat					
42	Een politiepost in het uitgaansgebied heeft effect op de veiligheid					

Tenslotte:

Zijn er volgens u bepaalde maatregelen die genomen zouden moeten worden om de veiligheid in dit gebied te vergroten? Zo ja, welke:

.....

.....

.....

.....

Bijlage XI Interview vragenlijst Strategische Veiligheidsanalyse Binnenstad Groningen

Achtergrond

1. Wat is uw achtergrond?
2. Hoe lang bent u in deze functie werkzaam?
3. Wat zijn uw hoofdtaken/werkzaamheden?

Vragen voor wat betreft de aard van de problemen in de Binnenstad

1. Welke soort veiligheidsproblemen spelen er in de Binnenstad van Groningen? (drugs, diefstal, fysieke/ verbaal)
2. Hoe groot zijn de veiligheidsproblemen in de Binnenstad van Groningen?
3. Wanneer spelen deze problemen zich voornamelijk af? (tijdstip, dag van de week, seizoen)
4. Wat zijn, volgens u, de belangrijkste oorzaken voor deze problemen?
5. Wie veroorzaken deze problemen, volgens u?
6. Wie zijn, volgens u, het slachtoffer van deze problemen?? Zijn dat bepaalde typen personen of groepen? (kenmerken: leeftijd, geslacht, etniciteit, politieambtenaar, seksuele voorkeur e.d.)
7. Is er volgens u sprake van 'uitgaansgeweld' en is er ook sprake van 'jeugdoverlast' in de Binnenstad?
8. Zo ja, wat zijn de kenmerken van de mensen die betrokken zijn bij beide vormen van geweld? (geslacht, leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau)
9. Heeft u verklaringen voor het feit dat deze personen overlast plegen in de Binnenstad?
10. Zijn er, volgens u, bepaalde horecalocaties die veel overlast veroorzaken?
11. Zo ja, hoe komt dit volgens u?
12. Wat wordt daar volgens u aan gedaan?

Vragen over de omvang van het probleem in de Binnenstad

1. Hoe groot zijn de problemen in de Binnenstad?
2. Zijn de problemen de afgelopen jaren toe dan wel afgenomen op bepaalde gebieden in de Binnenstad ?
3. Waar komt dit volgens u door? Welke factoren hebben hierbij een rol gespeeld?
4. Verwacht u dat de problemen in de toekomst groter zullen worden of juist kleiner?? Waarom verwacht u dit?
5. Is het onveiligheidsgevoel de afgelopen jaren toe dan wel afgenomen? Waar merkt u dit aan?

Vragen over de organisatie en het bestaande beleid

1. Wat wordt er vanuit uw organisatie gedaan om de problemen in de Binnenstad te voorkomen? (preventie)
2. Wat wordt er vanuit uw organisatie gedaan om de problemen in de Binnenstad aan te pakken? (repressie)
3. Wat vindt u van de gebiedsspecifieke maatregelen (zoals cameratoezicht, verblijfsontzegging)? Hebben zij het beoogd effect en/of leveren zij extra problemen op?
4. Zouden er volgens u nog andere maatregelen genomen moeten worden en door wie?
5. Hoe verloopt de samenwerking met de overige partners? (wat gaat goed, wat niet? En wat zijn hier de redenen voor)
6. Worden de oorzaken van de problemen in de Binnenstad op dit moment voldoende aangepakt?
7. Wie pakt deze oorzaken aan?
8. Wie zou deze oorzaken volgens u moeten aanpakken en hoe?
9. Wat zijn volgens u de gunstige vitale, lokale, ontwikkelingen in het gebied?
10. Worden deze gunstige ontwikkelingen volgens u voldoende benut?

11. Wat zijn de gevolgen van het horecabeleid op de overlast?

Vragen over het cameratoezicht

1. Wie is er verantwoordelijk voor het cameratoezicht in de Binnenstad?
2. Denkt u dat de veiligheidsgevoelens van burgers door het cameratoezicht zullen toenemen?
3. Extra handhaven in gebieden in verband met waterbed effecten, wil de politie dit?
4. Is het uitgangspunt preventie of repressie? En gaat het hierbij om het beïnvloeden van objectieve of subjectieve veiligheidsgevoelens van burgers?
5. Bent u niet bang dat het cameratoezicht zich teveel gaat uitbreiden?
6. Denkt u dat de bezoekers zich veiliger zullen gaan voelen door het plaatsen van camera's in de Binnenstad?
7. Worden de camerabeelden live bekeken? Zo ja door wie, zo nee waarom niet?

Vragen over de extra politiepost in de Binnenstad

1. Hoe staat u tegenover een extra politiepost in de binnenstad?
2. Hoe schat u de effecten in van de extra politiepost?